

Duurzame regionale ontwikkeling door European Geoparks Network Geoparken: best practices

M.F.J. ter Horst

Masterthesis Culturele Geografie
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Begeleider:

P.D. Grootte

rijksuniversiteit
groningen

rijksuniversiteit
groningen

Verantwoording

Titel: Duurzame regionale ontwikkeling door European Geoparks Network Geoparken: best practices

Periode: 01-2015 t/m 06-2015

Auteur: M.F.J. (Mathijs) ter Horst

Opleiding: MSc Culturele Geografie
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Studentnummer: s2615126

Contactgegevens: Stobbengoor 50
7614 LL Mariaparochie
+31 (0)6-19808512
mathijsterhorst9@hotmail.com

Begeleider: Dr. P.D. Groote
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Basiseenheid Culturele Geografie
Landleven 1
9747 AD Groningen
p.d.groote@rug.nl

In samenwerking met: Geopark de Hondsrug

Begeleider: Cathrien Posthumus
Bronnegerstraat 12
9531 TG Borger
c.posthumus@geoparkdehondsrug.nl

Voorwoord

Voor u ligt mijn thesis ter afsluiting van de Master Culturele Geografie. Met het schrijven van dit voorwoord komt er bijna een einde aan twee jaar studeren aan de Rijksuniversiteit Groningen. Na de bachelor Ruimtelijke Ordening en Planologie behaald te hebben aan de Saxion Hogeschool in Deventer, had ik besloten nog niet klaar te zijn met het opdoen van kennis. Doordat ik tijdens mijn bachelor veelal praktijkervaring in de ruimtelijke ordening opgedaan heb, wilde ik via een masterstudie werken aan meer theoretische diepgang en het bedrijven van wetenschappelijk onderzoek.

Achteraf is doorstuderen een keuze geweest waar ik zeker geen spijt van heb gehad. De keuze voor de master Culturele Geografie was voor mij redelijk snel gemaakt. Door mijn voorliefde voor het landelijk gebied en de ontwikkeling hiervan voelde ik mij op mijn plaats bij de insteek van Culturele Geografie. Ook tijdens mijn bacheloropleiding heb ik mij veelal gericht op de ruimtelijke ordening en planologie van het landelijk gebied. De hierbij opgedane kennis heeft mij ontegenzeggelijk geholpen bij het doorlopen van de masterstudie en schakelprogramma. Zo ook gedurende het schrijven van deze masterthesis.

Mijn keuze voor het onderwerp geoparken en gebiedsontwikkeling is ontstaan door een voorstel van Peter Groote. Nadat ik tijdens de bachelorthesis al in aanraking was gekomen met het geoparkconcept, bood Peter de mogelijkheid om een masterthesis te wijden aan gebiedsontwikkeling door geoparken. Twee onderwerpen die mij inmiddels aan het hart gaan en waarvoor ik een verregaande interesse heb ontwikkeld. Voor het feit dat ik in samenwerking met het Geopark de Hondsrug heb kunnen werken aan het onderzoek ben ik zeer dankbaar. Door middel van het onderzoek hoop ik een bijdrage te hebben geleverd aan een succesvollere ontwikkeling van geologisch waardevolle rurale gebieden in Europa. Daarbij heb ik tijdens de uitvoering van het onderzoek ervaren dat het initiëren van een duurzame regionale ontwikkeling alles behalve een eenvoudige opgave is en dat er veel inzet, inspiratie en middelen nodig zijn om een dergelijke ontwikkeling van de grond te krijgen.

Een speciaal woord van dank gaat uit naar Peter Groote, wiens begeleiding, enthousiasme en ideeën mij van het begin af aan heeft getriggerd om mij in te zetten voor het onderwerp. De inspirerende gesprekken die we hebben gevoerd over het onderzoek hebben mij gemotiveerd om door te zetten, ook wanneer ik zelf minder zeker was van mijn zaak. Tevens wil ik Cathrien Posthumus van het Geopark de Hondsrug bedanken voor haar inzet gedurende het onderzoek. Ik heb zeer veel baat gehad bij Cathriens ideeën, suggesties en hulp bij de enquête. Ten slotte wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor de onvoorwaardelijke steun die ik ontvangen heb. In het bijzonder gaat een woord van dank uit naar mijn vriendin Chantal, bij wie ik altijd terecht kan.

Ik wens u veel leesplezier!

Mathijs ter Horst
Mariaparochie, 30 juni 2015

Samenvatting

Het idee van het geopark heeft in het jaar 2000 zijn intrede gedaan in rurale gebieden in Europa. Met de oprichting van het European Geoparks Network als kennisnetwerk om ervaringen en ideeën in beheer van geoparken uit te wisselen zijn er de afgelopen vijftien jaar een groot aantal geoparken bij het netwerk aangesloten. Ten tijde van de uitvoering van het voorliggende onderzoek telt het EGN 64 leden verdeeld over 22 Europese landen (EGN, 2014a).

Naast een bescherming en promotie van geologisch, natuurlijk en cultureel erfgoed, heeft een geopark ook het doel om bij te dragen aan een duurzame regionale ontwikkeling van het grondgebied (Frey et al., 2001). Hiervoor hanteert ieder EGN geopark zijn eigen strategie. Uit de beschikbare literatuur blijkt echter dat weinig inzicht bestaat in de precieze invulling van de duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken. Eveneens is vrijwel niet bekend in hoeverre ook daadwerkelijk bijgedragen wordt aan een duurzame regionale ontwikkeling van rurale gebieden in Europa. Daarom is de volgende hoofdvraag geformuleerd die centraal stond gedurende de uitvoering van het onderzoek.

Wat zijn de best practices in het beheer van European Geopark Network Geoparken om de duurzame regionale ontwikkeling in de geoparkgebieden te bevorderen?

De belangrijkste concepten in het onderzoek zijn daarom gerelateerd aan geoparken en aan duurzame regionale ontwikkeling. Twee concepten die een duidelijke invloed hebben op de duurzame regionale ontwikkeling zijn community involvement (Eder & Patzak, 2004) en geotoerisme (Farsani et al, 2011). Community involvement is nodig om een succesvolle duurzame regionale ontwikkeling te kunnen initiëren. Een geopark is een concept dat ontstaat vanuit de bevolking en een endogene ontwikkeling van het gebied is daardoor cruciaal voor het bestaansrecht en de effectiviteit van het geopark. Een geoparkorganisatie heeft daarnaast de plicht om te trachten het bewustzijn en de verbondenheid van de inwoners van een geopark met hun omgeving te vergroten. Geotoerisme wordt door het EGN gezien als de belangrijkste invulling van duurzame regionale ontwikkeling en is belangrijk omdat het goed inspeelt op de duurzame ontwikkelingsvisie die door de geoparken nagestreefd wordt.

Om inzicht te krijgen in de verschillende ontwikkelingsstrategieën die gehanteerd worden door de EGN geoparken is een overzicht daarvan opgesteld, waarop vervolgens een content analyse is uitgevoerd. Uit de content analyse blijkt dat de EGN geoparken unaniem educatie en toerisme in de ontwikkelingsstrategie geïntegreerd hebben. Daarnaast wordt geotoerisme en samenwerking door veel geoparken in de ontwikkelingsstrategie benoemd. Hieruit blijkt dat geotoerisme en community involvement inderdaad de belangrijkste aspecten zijn in de duurzame regionale ontwikkeling van een geoparkgebied. De verdere invulling van ontwikkelingsstrategieën is meer divers en kan bestaan uit bijvoorbeeld routes, ambacht of wellness.

De goede voorbeelden van duurzame regionale ontwikkeling moesten achterhaald worden en daarom is door middel van een enquête onder de EGN geoparken gekeken naar duurzame ontwikkeling in de praktijk en de monitoring van effecten. De geoparken zien de meerwaarde van het geopark op het vlak van duurzame regionale ontwikkeling, maar over de precieze invulling van duurzame regionale ontwikkeling in de EGN geoparken bestaat minder eensgezindheid. De enquête laat zien dat nagenoeg alle EGN geoparken vinden dat ze bijdragen aan een duurzame regionale ontwikkeling, maar toch monitort slechts 42% van de geoparken de duurzame regionale ontwikkeling daadwerkelijk. De geoparken die duurzame regionale ontwikkeling monitoren stellen positieve effecten te meten door de geïnitieerde ontwikkeling van het geopark.

De effecten van duurzame regionale ontwikkeling die men in de praktijk ervaart, bestaan vooral uit een groei van de toeristische sector in de geoparkgebieden. Een aanzienlijk deel van de geoparken zegt daarnaast een groter bewustzijn en verbondenheid met de omgeving waar te nemen onder de bevolking. Eveneens draagt de duurzame regionale ontwikkeling bij aan het stimuleren van de lokale productie en het ondernemerschap in de geoparkgebieden. Een laatste effect waarop

volgens de geoparken een positieve bijdrage wordt gemeten, is het creëren van een beter en gezonder leven voor de inwoners van de geoparkregio's.

Uit het onderzoek komen het Arouca Geopark, het Massif des Bauges Geopark en Geopark Shetland naar voren als best practices van duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken. Zij hanteren ieder een duidelijke en overzichtelijke ontwikkelingsstrategie, gebaseerd op het aanwezige geologische, natuurlijke en culturele erfgoed in de gebieden. Daarnaast monitoren de drie geoparken de duurzame regionale ontwikkeling ieder op een eigen manier. Toch lijkt de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling een heikel punt te zijn voor EGN geoparken. Veel geoparken ervaren dat het problematisch is om de daadwerkelijke bijdrage van het geopark aan te tonen in een endogene regionale ontwikkeling. Dit is overigens een aspect dat niet enkel door EGN geoparken ervaren wordt, zoals ook Mascarenhas et al. (2012) benadrukt. Op basis van het verrichte onderzoek zijn een tweetal aanbevelingen geformuleerd voor EGN geoparken.

Goed leiderschap is een aspect dat benodigd is om een succesvolle duurzame regionale ontwikkeling mogelijk te maken (Stimson et al., 2012). Goed leiderschap wordt geuit door middel van een helder en breed gedragen visie, uitgaande van de beschikbare middelen dat een gebied of regio biedt en rekening houdend met de marktcondities waarvan een ontwikkeling afhankelijk is. Op basis van deze visie kunnen strategieën en plannen ontwikkeld worden. Ondernemerschap moet daarmee gestimuleerd worden. Een tweede aanbeveling is om gezamenlijk te investeren in monitoring van duurzame regionale ontwikkeling. Monitoring is een essentieel aspect voor het beheer van een EGN geopark (Zouros & Valiakos, 2010). Het kan toegepast worden om draagvlak te verkrijgen onder de lokale bevolking en levert dus een bijdrage aan het stimuleren van community involvement. Het EGN als netwerk zou kunnen investeren in een monitoringsinstrument voor de EGN geoparken, om op die wijze een significante bijdrage te leveren aan de toekomstige ontwikkeling en instandhouding van de geologische waardevolle regio's in Europa.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
1.1.	Aanleiding.....	7
1.2.	Probleemstelling	7
1.3.	Afbakening	8
1.4.	Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie	9
1.5.	Opbouw thesis.....	10
2.	Theoretisch kader en conceptuele discussie	11
2.1.	De Europese Geoparken	11
2.2.	Duurzame regionale ontwikkeling	11
2.3.	Community involvement.....	14
2.4.	Geotoerisme	14
2.5.	Conceptueel model	15
3.	Methodologie	17
3.1.	Inleiding	17
3.2.	Fase 1 - Duurzame ontwikkelingsstrategieën door EGN Geoparken	17
3.3.	Fase 2 - Duurzame regionale ontwikkeling in de praktijk.....	19
3.4.	Fase 3 – Best practices duurzame regionale ontwikkeling door EGN Geoparken	21
3.5.	Ethische overwegingen	22
4.	Ontwikkelingsstrategieën en monitoring	23
4.1.	Inleiding	23
4.2.	Fase 1 - Duurzame ontwikkelingsstrategieën door EGN Geoparken	23
4.3.	Fase 2 - Duurzame regionale ontwikkeling in de praktijk.....	25
4.4.	Discussie	31
5.	Best practices duurzame regionale ontwikkeling door EGN Geoparken	32
5.1.	Inleiding	32
5.2.	Arouca Geopark.....	32
5.3.	Massif des Bauges	34
5.4.	Geopark Shetland	37
5.5.	Discussie	40
6.	Conclusies en aanbevelingen	42
6.1.	Conclusie.....	42
6.2.	Aanbevelingen.....	44
7.	Reflectie.....	45
7.1.	Methodologie.....	45
7.2.	Analyse	45
	Literatuurlijst.....	46

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Sinds het jaar 2000 heeft het concept geoparken met de oprichting van het European Geoparks Network (hierna: EGN) voet aan de grond gekregen in Europa. Met het begrip geopark wordt gedurende dit onderzoek een geopark bedoeld dat is aangesloten bij het European Geopark Network. Deze geoparken zijn niet slechts een collectie van geologisch waardevolle plekken, maar tevens een gebied met een specifiek geologisch erfgoed en een duurzame regionale ontwikkelingsstrategie (Frey et al., 2001 in Mc Keever & Zouros, 2005). Een veelgebruikte strategie voor een duurzame regionale ontwikkeling is het introduceren en ontwikkelen van geotoerisme. Tevens wordt betrokkenheid van de lokale bevolking als essentieel gezien (European Geoparks Network, 2014b).

Met het oog op het nog altijd groeiende aantal geoparken in Europa is het belangrijk om een succesvolle strategie voor duurzame regionale ontwikkeling te kunnen hanteren. Een duurzame regionale ontwikkeling van de geoparkgebieden moet zorgen voor economische vooruitgang, waarbij tegelijkertijd bijgedragen wordt aan bewustwording van de lokale bevolking en het waardevolle erfgoed binnen het gebied ook in de toekomst gewaarborgd en beschermd wordt (Farsani et al., 2014). De belangrijkste vraag die daarbij speelt is: Hoe kan je als geopark zorgen voor een duurzame ontwikkeling van het grondgebied? Daarbij rijst tevens de vraag: Hoe kun je als geopark de effecten van de geïnitieerde duurzame regionale ontwikkelen meten en inzichtelijk maken?

Dit zijn slechts enkele vragen die een belangrijke rol spelen rondom duurzame gebiedsontwikkeling in geoparken, zoals deze ook van toepassing zijn voor de organisatie van het Geopark de Hondsrug in Drenthe. De concrete aanleiding voor het voorliggende onderzoek komt voort uit eerder onderzoek naar duurzame gebiedsontwikkeling in het Geopark de Hondsrug (ter Horst, 2014). In dit onderzoek werd gekeken naar de houding en bekendheid van de lokale bevolking binnen het Geopark de Hondsrug met de duurzame regionale ontwikkeling die vanuit de geoparkorganisatie opgezet is. Vanuit dit onderzoek is de interesse ontstaan om nader onderzoek uit te voeren naar duurzame regionale ontwikkeling in geoparkgebieden. De voornaamste reden hiervoor is de potentiële meerwaarde van dergelijk onderzoek voor de verdere verbetering van duurzame regionale ontwikkeling door middel van geoparken in kwetsbare rurale gebieden.

1.2. Probleemstelling

De oprichting van het European Geoparks Network heeft een gezamenlijke bescherming van geologisch waardevol erfgoed mogelijk gemaakt. Ook moet het de duurzame regionale ontwikkeling van de zeer uiteenlopende geoparkgebieden bevorderen. Over de precieze invulling van de duurzame regionale ontwikkeling door de vierenzestig EGN geoparken is echter weinig overzicht gegeven en goede voorbeelden van duurzame regionale ontwikkeling zijn daarom vrijwel niet bekend.

Het doel van het voorliggende onderzoek is om best practices ofwel goede voorbeelden van duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken in kaart te brengen. Door middel van deze best practices kunnen adviezen en leidraden ontwikkeld worden voor het formuleren van een succesvolle duurzame ontwikkelingsstrategie door huidige en toekomstige geoparken aangesloten bij het EGN.

1.2.1. Hoofdonderzoeksvraag

De hoofdonderzoeksvraag die een centrale rol speelt binnen het onderzoek luidt dan ook als volgt:

Wat zijn de best practices in het beheer van European Geopark Network Geoparken om de duurzame regionale ontwikkeling in de geoparkgebieden te bevorderen?

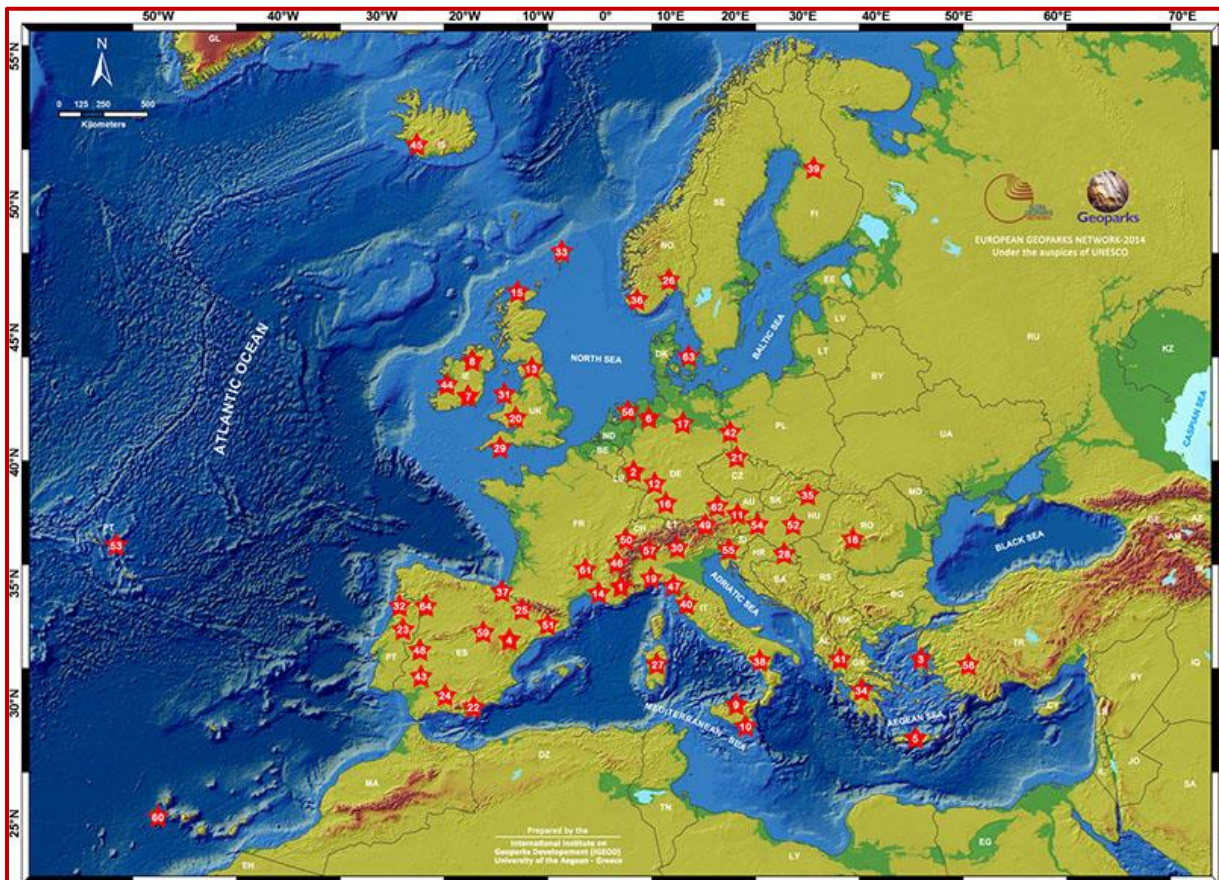
1.2.2. Deelonderzoeksvragen

Aansluitend op de hoofdvraag zijn er een aantal deelonderzoeksvragen opgesteld die uiteindelijk moeten leiden tot een zo volledig mogelijk antwoord op de hoofdvraag. Deze deelonderzoeksvragen zijn opgesteld om overzicht over belangrijke aspecten rondom duurzame regionale ontwikkeling in geoparken te behouden. Daarnaast geeft het een stappenplan voor de onderzoeksopzet weer.

- Welke strategieën en doelstellingen voor duurzame gebiedsontwikkeling worden er door de EGN geoparken gehanteerd?
- Hoe worden de effecten van de door EGN Geoparken geïnitieerde gebiedsontwikkeling gemonitord?
- Welke effecten van gebiedsontwikkeling door EGN Geoparken worden in de praktijk gemeten en hoe dragen deze bij aan de ontwikkeling van gebieden?
- Welke aanbevelingen kunnen op basis van de verkregen resultaten geformuleerd worden om duurzame regionale gebiedsontwikkeling in EGN Geoparken te stimuleren?

1.3. Afbakening

Om de haalbaarheid van het onderzoek te garanderen is besloten om het onderzoek te beperken tot de 64 geoparken die aangesloten zijn bij het European Geoparks Network. Buiten het EGN Netwerk om zijn er tevens geoparken actief binnen Europa en op globale schaal via bijvoorbeeld het Global Geoparks Network. Zij hoeven echter niet dezelfde voorwaarden en strategieën te hanteren als waaraan de EGN geoparken gebonden zijn. Voor de bruikbaarheid en duidelijkheid van het onderzoek zijn de overige geoparken daarom buiten beschouwing gelaten.

Figuur 1: Leden European Geoparks Network (via: www.europeangeoparks.org).

Voorwaarde voor het behandelen van de EGN geoparken is dat er voldoende informatie beschikbaar is over duurzame regionale ontwikkeling binnen de diverse geoparken. Vanaf de oprichting van het EGN is besloten om potentiële kandidaat geoparken een applicatie in te laten dienen. In deze applicatie moet onder meer een strategie voor duurzame regionale ontwikkeling beschreven worden.

Meer recentelijk is besloten om deze applicaties online beschikbaar te maken om zo andere EGN geoparken meer inzage te geven over de opzet, verantwoordelijkheden en werkzaamheden van de verschillende EGN geoparken (EGN, 2015a). Deze applicaties kunnen daarom inzicht bieden in de verschillende strategieën die van belang zijn in het voorliggende onderzoek en vormen daarom een belangrijke informatiebron voor het achterhalen van de duurzame regionale ontwikkelingsstrategie van een EGN geopark. Gedurende dit onderzoek worden de EGN geoparken daarom vergeleken op basis van de verschillende gehanteerde strategieën in de applicaties.

1.4. Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

1.4.1. Wetenschappelijke relevantie

Vanuit de relevante literatuur rondom het concept geoparken is gebleken dat duurzame regionale ontwikkeling één van de centrale doelstellingen vormt van de geoparken die zijn aangesloten bij het EGN. Tevens wordt duidelijk dat om de duurzame regionale ontwikkeling die door de geoparken wordt nagestreefd succesvol te laten zijn, er een grote mate van community involvement moet bestaan en dat binnen de gebiedsontwikkeling een balans gevonden moet worden tussen ecologische, economische en sociale aspecten.

Hoewel er voldoende onderzoek verricht is naar de geoparken als concept (McKeever & Zouros, 2005; Eder & Patzak, 2004) en naar de rol van geotourisme binnen de geoparken (Farsani et al., 2011; Burlando et al., 2010), is er geen onderzoek uitgevoerd dat zich daadwerkelijk toespitst op de monitoring van effecten in de praktijk van de door geoparken geïnitieerde duurzame regionale gebiedsontwikkeling. Het voorliggende onderzoek probeert daarom deze ruimte op te vullen en deze ontbrekende link te leggen. Het gaat daarmee een stap verder ten opzichte van bestaand onderzoek, dat zich vooral baseert op strategieën en uitgangspunten voor duurzame regionale gebiedsontwikkeling (Margiotta & Sanso, 2014), maar de praktijkvoorbeelden en -effecten van deze gebiedsontwikkeling veelal buiten beschouwing laat.

1.4.2. Maatschappelijke relevantie

Maatschappelijke relevantie voor het onderzoek blijkt uit het belang dat het Geopark de Hondsrug heeft bij het onderzoek, omdat het uiteindelijk kan bijdragen aan een meer concrete en effectievere invulling van duurzame regionale gebiedsontwikkeling door het geopark. Hoewel er momenteel wel een strategie voor duurzame regionale gebiedsontwikkeling gehanteerd wordt, zijn verbeteringen op dit vlak immer gewenst. Uit eerder onderzoek is eveneens gebleken dat men in het Geopark de Hondsrug moeite heeft om de meerwaarde van de geïnitieerde duurzame gebiedsontwikkeling aan te tonen (Paulissen et al., 2014)

Het maatschappelijke belang dat hieraan verbonden is richt zich met name op een opwaardering en gebalanceerde ontwikkeling van het Hondsruggebied, dat moet leiden tot een verbetering van werkgelegenheid en leefbaarheid van het gebied, terwijl het Geopark de Hondsrug tevens zorgt voor bescherming van geologisch en cultuurhistorisch erfgoed. Aan de ontwikkeling die door het Geopark de Hondsrug wordt nagestreefd heeft eenieder binnen het gebied daardoor profijt.

Het onderzoek heeft hierdoor niet enkel maatschappelijke relevantie voor het Geopark de Hondsrug. Tevens heeft het onderzoek relevantie voor andere huidige en toekomstige leden van het EGN. Margiotta & Sanso (2014) laten namelijk zien dat zeer recentelijk meer gebieden zich beraden op een erkenning tot Europees of globaal geopark. Op maatschappelijk vlak kan het voorliggende onderzoek daarom uiteindelijk bijdragen aan een betere ontwikkeling van de rurale en kwetsbare gebieden in Europa.

1.5. Opbouw thesis

In het voorgaande hoofdstuk is een inleiding op het onderzoek gegeven, waaronder de aanleiding, probleemstelling, afbakening en relevantie van het onderzoek. Hoofdstuk twee zal in het teken staan van een theoretische situatieschets en een conceptuele discussie, de belangrijkste concepten komen daarbij aan bod en connecties tussen de verschillende concepten worden gelegd. Gedurende hoofdstuk drie wordt de methodologie die toegepast is tijdens het voorliggende onderzoek besproken en uitgewerkt. Vervolgens wordt in hoofdstuk vier de resultaten van het verrichte onderzoek in fase één en twee opgesomd, de eerste twee fasen die doorlopen zijn tijdens het onderzoek worden daarbij behandeld en uiteindelijk bediscussieerd. Hoofdstuk vijf besteed aandacht aan de best practices van duurzame regionale ontwikkeling door de case studies één voor één te behandelen en te bediscussiëren. Hoofdstuk zes is een weergave van de belangrijkste conclusies, eveneens wordt binnen hoofdstuk zes aandacht besteed aan aanbevelingen voor de EGN geoparken. Ten slotte zal hoofdstuk zeven bestaan uit een reflectie op de methodologie, de analyse en de Masterthesis als een geheel.

2. Theoretisch kader en conceptuele discussie

2.1. Inleiding

Het theoretisch kader van het onderzoek behelst de belangrijkste concepten en ideeën die spelen rondom de duurzame regionale gebiedsontwikkeling door EGN geoparken. De verschillende paragrafen zullen zich daarom richten op: de Europese Geoparken, duurzame regionale gebiedsontwikkeling, community involvement en geotourisme. De thema's worden behandeld in volgorde van relevantie voor het onderzoek. Binnen de paragrafen wordt een introductie van het concept gegeven, de connecties ten opzichte van andere concepten besproken en het belang van het concept binnen het onderzoek aangegeven.

2.2. De Europese Geoparken

Een geopark is in de basis een gebied waarbinnen geologisch waardevol erfgoed beschermd en benadrukt wordt (UNESCO, 2014a). De UNESCO is als organisatie - verantwoordelijk voor educatie, wetenschap en cultuur - nauw betrokken bij het wereldwijd beschermen van het geologisch erfgoed. Hoewel UNESCO besloten heeft om geoparken niet zelf te creëren, ondersteunt UNESCO het concept van geoparken actief. Het oprichten van een geopark wordt overgelaten aan de lidstaten van de Verenigde Naties (UNESCO, 2014a).

Inspeland op deze zienswijze van UNESCO heeft een viertal Europese gebieden - de Vulkaneifel (Duitsland), Lesvos Petrified Forest (Griekenland), Maestrazgo Cultural Park (Spanje) en het Réserve Géologique de Haute-Provence (Frankrijk) - in het jaar 2000 besloten de krachten de bundelen en gezamenlijke problemen en mogelijkheden in het beschermen van geologisch erfgoed aan te pakken (Zouros, 2004). Dit initiatief heeft geleid tot het oprichten van het "European Geoparks Network" (kortweg: EGN) (Mc Keever & Zouros, 2005). Aan de door UNESCO gegeven randvoorwaarden ter oprichting van geoparken voegt het EGN een additioneel deel toe: een geopark heeft niet alleen de functie om geologische waardevolle gebieden te beschermen en deze waarden te benadrukken, tevens moet een geopark bijdragen aan een duurzame regionale ontwikkeling van de desbetreffende gebieden (Frey et al., 2001). Hoewel UNESCO wel oog heeft voor de rol die geoparken binnen een duurzame ontwikkeling van gebieden kunnen spelen, zou dit volgens UNESCO (2014b) ook enkel kunnen bestaan uit het betrekken en respecteren van de lokale bevolking.

Sinds de oprichting is het European Geoparks Network in 2000 is het ledenaantal flink gegroeid. In december 2014 waren er 64 Europese geoparken - verspreid door heel Europa - bij de organisatie aangesloten (EGN, 2014a). Vanaf 2004 is er tevens een "Global Geoparks Network" opgericht, waardoor er op een meer globale schaal samenwerking gerealiseerd kan worden (UNESCO, 2006). Volgens het EGN heeft het samenwerken binnen het netwerk voornamelijk de volgende functie:

"The main aim of the network is to support its members to bring sustainable territorial development to the geopark by using that territory's geological heritage, primarily through the development of geotourism."

(European Geoparks Network, 2014a. Via [EGN - Meet our Geoparks](#))

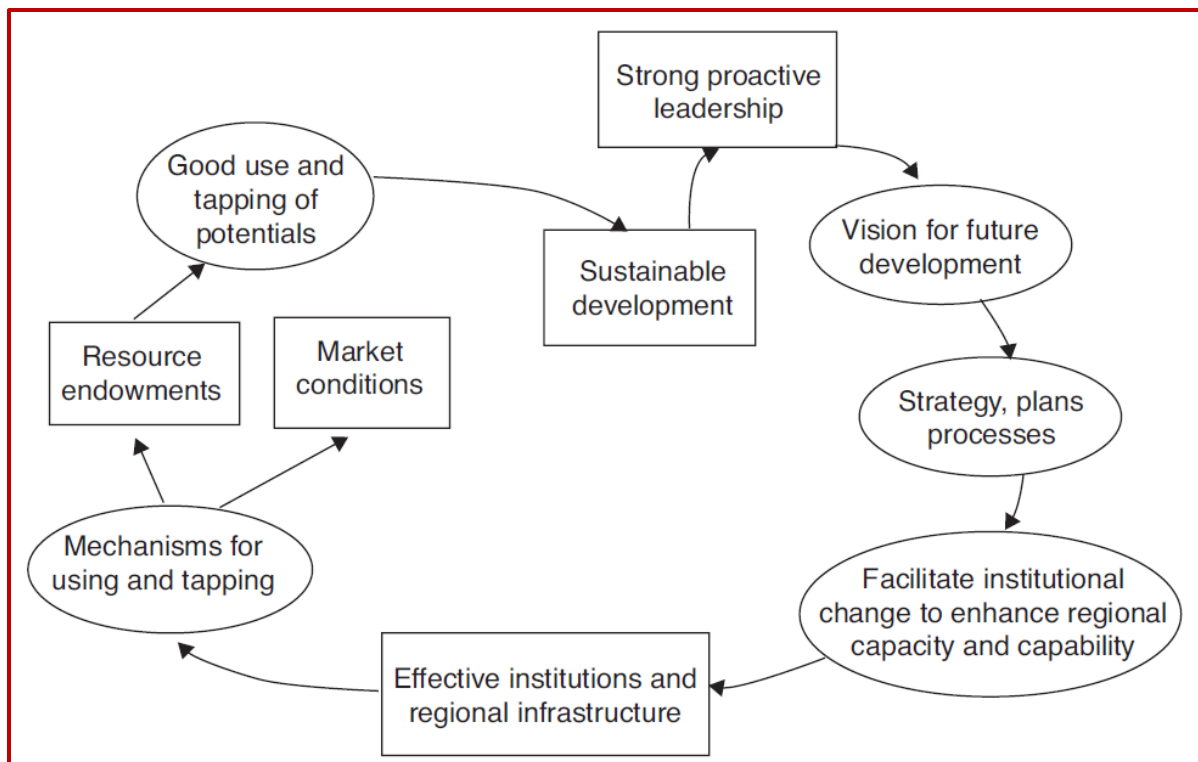
De samenwerkende geoparken in het EGN verband hebben daarom volgens Farsani et al.(2011; 2014) een drietal hoofddoelen: (1) het beschermen van geo(morfo)logisch en cultuurhistorisch waardevol erfgoed, (2) het voorlichten en betrekken van de lokale bevolking en (3) het verbeteren van economische positie van het grondgebied. Vanuit deze kerntaken en doelen van het geopark zijn er een aantal concepten te benoemen die cruciaal zijn in het management van de EGN geoparken. Dit zijn duurzame regionale ontwikkeling, community involvement en geotourisme. Deze concepten die een kernfunctie vervullen binnen het concept geoparken worden in de volgende paragrafen behandeld.

2.3. Duurzame regionale ontwikkeling

De regionale ontwikkeling van een geoparkgebied is - zoals hierboven reeds is verwoord - een essentieel aspect binnen het concept geoparken. Dit komt reeds terug in de grondbeginselen voor een geopark zoals gedefinieerd vanuit UNESCO (2014b) en het EGN (2014b). De ontwikkeling die wordt nagestreefd door de organisaties is er een vanuit de bevolking, daarmee doelend op een 'Endogenous Regional Development' (ERD). ERD betekent dat ontwikkeling voornamelijk geïnitieerd wordt vanuit de lokale bevolking, door middel van lokaal beschikbare middelen; ecologie, werkkrachten, kennis en patronen om productie op een goede wijze te kunnen koppelen aan consumptie (Long & van der Ploeg, 1994). Daarmee streeft ERD niet enkel en alleen naar economische vooruitgang, maar weegt het tevens duurzaamheidsfactoren en gemeenschappelijke belangen zwaar mee (Vanclay, 2011). Essentieel binnen een duurzame regionale ontwikkeling is daarom de betrokkenheid van de lokale bevolking, ook wel 'community involvement' genoemd (Hirschi, 2010; Eder & Patzak, 2004; Farsani et al., 2014).

De duurzame gebiedsontwikkeling die vanuit geoparken ondersteund moet worden heeft daarom veel meer omhanden dan alleen het versterken van de economische positie van het grondgebied. Dit is tevens noodzakelijk om niet in aanraking te komen met tegenstrijdige belangen van partijen en ongewenste ontwikkelingen binnen het gebied. In navolging van dit argument benoemen Horlings & Padt (2013) dat de traditionele gebiedsontwikkeling - voornamelijk gefocust op economische vooruitgang - een aantal nadelige sociale en ecologische effecten heeft voor kwetsbare rurale gebieden. Hierbij kan gedacht worden aan sociale polarisatie en ongelijkheid, daarnaast aan uitputting en achteruitgang van natuurlijke bronnen.

Een endogene regionale ontwikkeling van een gebied vraagt volgens Stimson et al. (2005) om proactief en sterk leiderschap door effectieve organisaties. Dit leiderschap is de motor voor de duurzame regionale ontwikkeling dat door Stimson et al. wordt beschreven als een vicieuze cirkel (Fig. 2). Hierbij moet sterk leiderschap zorgen voor een duidelijke visie voor toekomstige ontwikkeling, waarop strategieën, plannen en processen gebaseerd kunnen worden. Om deze duurzame regionale ontwikkeling mogelijk te maken moeten organisaties aanpassingen ondergaan om effectieve organisaties te worden die optimaal gebruik maken van regionale capaciteit en mogelijkheden. Goed gebruik makend van beschikbare middelen in het gebied (bijvoorbeeld geologisch erfgoed) en de rekening houdend met relevante marktcondities moet daardoor een succesvolle duurzame ontwikkeling gerealiseerd worden. Waarna vervolgens leiderschap weer in beeld komt verdere ontwikkeling te initiëren en de cirkel weer doorlopen moet worden

Figuur 2: viciuze cirkel van duurzame regionale ontwikkeling (Bron: Stimson et al., 2005)

Het aspect duurzaamheid is een zeer belangrijk element binnen de vorm van gebiedsontwikkeling die door een geopark nagestreefd wordt. Duurzame ontwikkeling veronderstelt daarmee een evenwichtige ontwikkeling van ecologische, economische en sociale aspecten (Chou, 2010; Nijhoff, 2010), waar ook wel naar gerefereerd wordt als de 'triple bottom line' (kortweg: TBL) of 'triple P's'; de pilaren People, Planet en Profit (Elkington, 1997). Profit is daarbij naderhand omgedoopt tot 'Prosperity' om ook maatschappelijke naast enkel economische vooruitgang aan te duiden (Nijhoff, 2010). Het TBL concept heeft daarmee een toekomstgerichte duurzame visie doordat het tracht naast de traditioneel belangrijke economische belangen tevens ecologische en sociale belangen mee te laten wegen ten opzichte van ontwikkeling. In de geografie en ruimtelijke ordening houdt dit in dat initiatieven getoetst moeten worden op bijdrage aan een evenwichtige ontwikkeling en voordat daadwerkelijke ontwikkelingen plaatsvinden reeds nagedacht moet worden over de potentiële effecten voor zowel het hier en nu als voor in de nabije en verdere toekomst.

Alhoewel TBL in de basis een vooruitstrevend concept is, heeft het tevens de nodige kritiek ontvangen en is de toepasbaarheid betwist (Pope et al., 2004). De voornaamste vraag die daarbij speelt is of TBL wel zorgt voor een daadwerkelijke duurzame ontwikkeling, zonder dat er offers worden gebracht door één van de elementen. Zo geeft Gibson (2001) aan dat in plaats van verbinden, de drie pilaren van TBL elkaar kunnen beconcurreren. Een goede balans tussen de drie pilaren is daardoor moeilijk te bereiken, waardoor trade-offs tussen de pilaren ontstaan. In de praktijk gaat dit vaak ten koste van de pilaar 'Planet'. Dit is van belang, omdat een duurzame ontwikkeling een evenwichtige ontwikkeling veronderstelt, terwijl dit in de praktijk lastig te bewerkstelligen is. Het onderling beconcurreren van verschillende belangen is dan ook een aspect waarmee rekenschap gehouden moet worden en waar een geopark mee moet zien om te gaan tijdens het initiëren van duurzame regionale ontwikkeling.

Een mogelijke toevoeging om een succesvollere duurzame regionale ontwikkeling voort te brengen is de integratie van een Strategic Environmental Assessment (SEA) (Hanusch & Glasson, 2008; Mörtberg et al, 2007). Door middel van SEA moet duidelijk worden welke ontwikkelingen binnen een regio gewenst zijn en welke impact deze ontwikkelingen kunnen hebben op de fysieke omgeving en het milieu. Hierdoor wordt bij voorbaat rekening gehouden met de invloed van

ontwikkelingen en kan een duurzame ontwikkeling beter gefaciliteerd worden. In samenwerking met lokale overheden kan een dergelijk strategisch document ontwikkeld worden. Onderdeel van een SEA is ook de monitoring van ontwikkelingen, op die wijze kan inzichtelijk gemaakt worden welke daadwerkelijke effecten ten gevolge van de ontwikkelingen in het gebied zijn opgetreden.

2.4. Community involvement

Als het gaat om een succesvolle duurzame regionale ontwikkeling van een EGN geoparkgebied is het van cruciaal belang dat er voldoende mate van community involvement, oftewel lokale betrokkenheid bestaat (Eder & Patzak, 2004; Farsani et al, 2011, 2014; Shander, 2014; Hirschi, 2010). Het European Geoparks Network benoemt dit zelf als volgt:

“Geoparks are about the people who live in them and their interaction with visitors to their territories. The success of regional development programmes within geoparks ultimately depends on the active involvement of the local population leading to their sense of ownership and empowerment in influencing future developments within their region.”

(European Geoparks Network, 2014b. Via [EGN – Regional development](#))

De betrokkenheid van de lokale bevolking is daarmee een aspect dat binnen de EGN geoparken als een belangrijk onderdeel beschouwd wordt. Niet enkel en alleen om een succesvolle duurzame regionale ontwikkeling te stimuleren, maar tevens om te zorgen voor het beschermen van de geo(morfo)logische en cultuurhistorische waarden (Worton & Gillard, 2013; Larwood et al., 2013). Zonder betrokkenheid van lokale bevolking voor het beschermen van deze waarden is er namelijk geen draagvlak en overdraagbaarheid voor de bescherming van geo(morfo)logische en cultuurhistorische waarden. Belangrijk voor een geopark is daarmee om ook te investeren in educatie van de inwoners, opdat het bijdraagt aan een bewustzijn onder de bevolking van de significante waarde van een gebied en het een nieuwsgierigheid aanwakkert voor aardwetenschappen (Eder, 2008; Henriques et al., 2012).

Gordon (2012) stelt dat de verbondenheid van de lokale bevolking vergroot kan worden door de bevolking in aanraking te laten komen met het eigen geologisch erfgoed. Door dit te doen op een inspirerende en betekenisvolle manier zijn mensen eerder geneigd om het geologisch erfgoed te waarderen en te behouden. Farsani et al. (2014) ondersteunen dit en benoemen tevens dat het betrekken van de lokale bevolking zowel kan zorgen voor werkgelegenheid als voor educatie van lokale bevolking en behoud van het geologische erfgoed in een geoparkgebied.

2.5. Geotoerisme

Het concept geotoerisme zoals we dat heden ten dage kennen is in 1995 voor het eerst gedefinieerd door Hose (Hose, 1995, in Hose, 2012). Sindsdien heeft geotoerisme een behoorlijke ontwikkeling doorgemaakt en is het heden ten dage een onderzoeksveld op zichzelf en een steeds grotere speler in de toeristische sector (Dowling, 2011). Newsome & Dowling (2010) omschrijven geotoerisme als een vorm van toerisme met betrekking tot natuurlijke gebieden, met name op het vlak van geologie en landschap. Geotoerisme moet daardoor zorgen voor een bevordering van begrip, waardering en bescherming voor de omgeving en het cultuurhistorische aspect, waardoor tevens een impuls van de lokale ontwikkeling optreedt. Deze vorm van toerisme is zeer bruikbaar voor een duurzame economische ontwikkeling van gebieden doordat het rekenschap houdt met erfgoed en deze tegelijkertijd promoot. Een voorbeeld voor invulling van geotoerisme is het oprichten van routes (Wrede & Mügge-Bartolović, 2012), om daarmee geologisch waardevolle locaties op lokaal niveau te verbinden en daarmee bij te dragen aan toeristische infrastructuur dat bijdraagt aan de lokale economie.

Door deze bovenstaande karakteristieken van geotoerisme is het uitermate geschikt voor toepassing binnen geoparken (Robinson, 2015). De geoparken - met als doelstelling het beschermen van geologische, geomorfologische en cultuurhistorische waarden - zijn namelijk plekken waar de ontwikkeling van geotoerisme goed tot zijn recht kan komen (Farsani et al., 2011). Daarmee draagt geotoerisme tegelijkertijd bij aan een belangrijke bijkomende doelstelling

van de geoparken; het initiëren van duurzame regionale ontwikkeling (Olafsdottir and Dowling, 2014; Miller and Buhay, 2014; Burlando et al., 2011). Zowel het European Geoparks Network als het Global Geoparks Network heeft binnen de reglementen opgenomen dat alle geoparken gesitueerd moeten zijn in rurale gebieden, daardoor biedt geotoerisme binnen de geoparken mogelijkheden tot rurale ontwikkeling (Kneafsey, 2000).

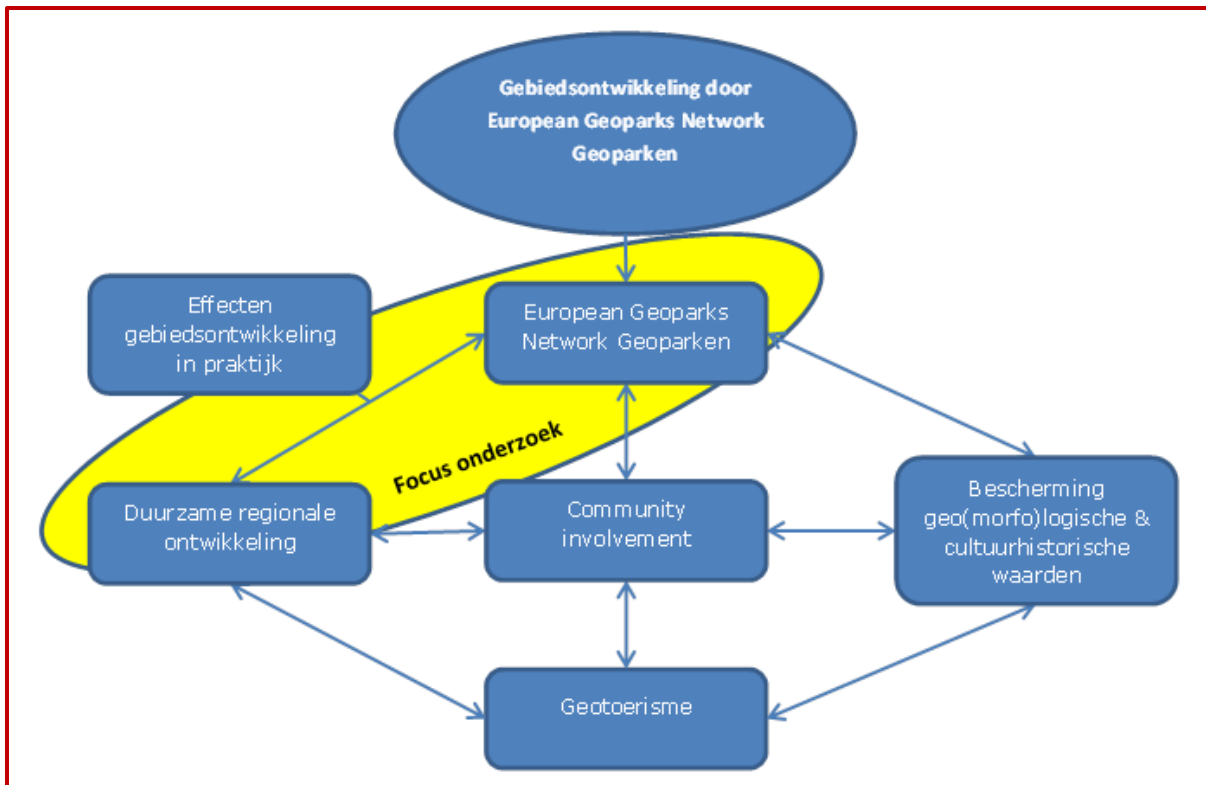
2.6. Conceptueel model

Binnen het theoretisch kader zijn de belangrijkste concepten voor het onderzoek besproken. Deze concepten verhouden zich tot en beïnvloeden elkaar. Om deze verbanden te verduidelijken is een conceptueel model voor het voorliggende onderzoek opgesteld. Het conceptueel model laat zien dat het overkoepelende thema binnen het onderzoek de duurzame gebiedsontwikkeling door de EGN geoparken is.

De geoparken zijn dan ook een cruciaal aspect binnen het onderzoek. Aan het geoparkconcept worden de overige concepten opgehangen. De geoparken zijn namelijk belangrijk voor de bescherming van geo(morfo)logische & cultuurhistorische waarden, de community involvement in een geoparkgebied en de duurzame regionale ontwikkeling die nagestreefd wordt. Community involvement is tevens een belangrijk concept binnen het conceptueel model. Dit komt voort uit het feit dat de community involvement essentieel is voor zowel het bestaan van het geopark op zich, alsmede voor de rol die lokale bevolking kan spelen in de bescherming van belangrijke waarden en de duurzame regionale ontwikkeling.

Geotoerisme is onder in het model gepositioneerd. Dit zegt niets over de potentiële importantie van het concept geotoerisme, het kan namelijk zeer belangrijk zijn voor duurzame gebiedsontwikkeling door de EGN geoparken. De reden voor de positionering is de onderlinge verbinding van geotoerisme met community involvement, duurzame regionale ontwikkeling en de bescherming van geo(morfo)logische & cultuurhistorische waarden. Het staat daarmee in direct verband met de overige concepten

De focus van het onderzoek concentreert zich rondom de EGN geoparken en de duurzame regionale ontwikkeling. Dit komt voort vanuit de doelstelling van het onderzoek om de duurzame regionale ontwikkeling in EGN geoparken te onderzoeken. Daarbij wordt er gekeken naar effecten van de gebiedsontwikkeling in de praktijk. Gedurende de uitvoering van het onderzoek wordt getracht hier inzage in te geven en aan de hand daarvan resultaten over duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken op te kunnen maken.

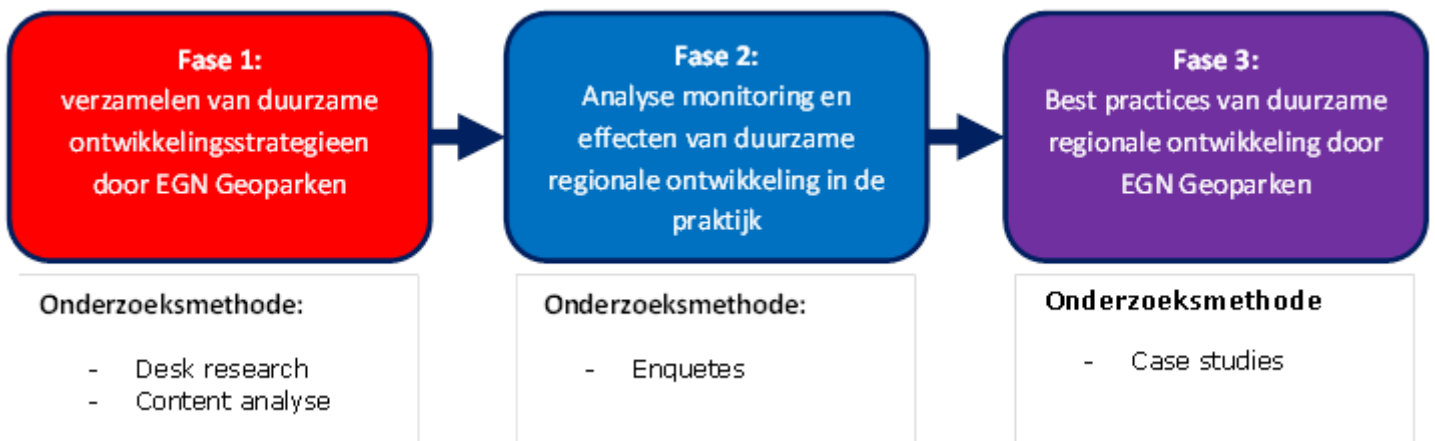
Figuur 3: conceptueel model

3. Methodologie

3.1. Inleiding

Gedurende dit hoofdstuk worden onderzoeksmethoden besproken die toegepast zijn tijdens de uitvoering van het onderzoek. Tevens komen de ethische overwegingen aan bod en wordt verklaard hoe de dataverzameling plaats heeft gevonden. Ook gaat er aandacht uit naar de data-analyse gedurende het onderzoek.

Figuur 4: onderzoeksopzet in fasen

Het voorliggende onderzoek heeft een opdeling in verschillende fasen waarbij verschillende methoden van onderzoek zijn gebruikt. In dit hoofdstuk wordt de opzet van het onderzoek in de verschillende fasen weergegeven en vervolgens wordt besproken welke methode is toegepast.

3.2. Fase 1 - Duurzame ontwikkelingsstrategieën door EGN Geoparken

3.2.1. Onderzoeksopzet

De onderzoeksmethode die gehanteerd is tijdens het uitvoeren van het voorliggende onderzoek is in de eerste fase vooral gericht op desk research. Er is een inventarisatie gemaakt van de strategieën en gestelde doelen op het vlak van gebiedsontwikkeling door de EGN geoparken. Gebruikte bronnen hiervoor zijn de beschikbare applicaties en websites van de EGN geoparken. Om dit inzichtelijk te kunnen maken is er een overzicht opgesteld van de verschillende EGN geoparken en de door hen gehanteerde aanpak van duurzame regionale ontwikkeling. Vanuit dit overzicht is een content analyse uitgevoerd, om zo inzicht te verkrijgen in verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende strategieën. Deze content analyse is daarmee het eindproduct van de eerste fase in het onderzoek.

Tegelijkertijd is de analyse een startproduct voor de volgende fase. Met behulp van de analyse wordt inzichtelijk welke strategieën en doelstellingen een geopark voor ogen heeft op het gebied van duurzame regionale ontwikkeling. De tweede fase moet vervolgens duidelijk maken of de toepassing van de strategieën en behalen van doelstellingen ook daadwerkelijk zijn vruchten afwerpt. Kortom, de vraag of de effecten van duurzame regionale ontwikkeling ook in de praktijk worden ervaren, is het thema dat in de tweede fase centraal staat.

3.2.2. Dataverzameling

Gedurende de eerste fase is voor de dataverzameling gebruik gemaakt van desk research. In eerste instantie is een overzicht van de vierenzestig EGN geoparken opgesteld en zijn eventuele

informatiebronnen over duurzame regionale ontwikkeling in de EGN geoparken in beeld gebracht. De daadwerkelijke dataverzameling heeft gestructureerd plaatsgevonden. Er is begonnen bij de oudste EGN geoparken en toegewerkt naar de meest recente. Daarbij is voor elk geopark de website doorzocht naar relevante informatie en mogelijke documenten die inzicht kunnen geven in de strategie voor duurzame regionale ontwikkeling. Tevens is er per geopark via zoekmachines op het internet gezocht naar aanvullende documenten of webpages die inzicht kunnen geven in de gehanteerde strategieën en doelstellingen. Het overzicht dat vanuit deze dataverzameling ontstaan is, geldt als de basis voor het achterhalen van de verschillende strategieën.

Een belangrijk document in de dataverzameling tijdens de eerste fase van het onderzoek zijn de applicatiedossiers van de geoparken. Sinds de initiële geoparken het EGN netwerk hebben opgericht is voor potentiële nieuwkomers in het netwerk het opstellen van een dergelijk applicatiedocument verplicht gesteld. In het document wordt redengeving voor mogelijke toetreding tot het netwerk verwoord, evenals een inzicht in het management en de doelstellingen van het desbetreffende geopark, waaronder de duurzame regionale ontwikkeling van de gebieden. De applicatiedocumenten zijn dan ook belangrijk voor de uitwerking van onderzoek gedurende de eerste fase. Tijdens de uitvoering van het onderzoek is gebleken dat – vooral bij de oudere geoparken – deze applicaties moeilijk te achterhalen zijn en minder vaak beschikbaar zijn gesteld. Daarom is er contact opgenomen met de EGN geoparken om deze applicaties alsnog te bemachtigen. Dit heeft uiteindelijk bijgedragen aan het verkrijgen van een hoger aantal applicatiedossiers.

3.2.3. Data-analyse

De data die verworven is tijdens fase één van het onderzoek is ondergebracht in een overzicht. Vervolgens is met behulp van het softwareprogramma ATLAS.ti een content analyse uitgevoerd. Hiervoor is een lijst met kernwoorden opgesteld en aan de hand van het strategieënoverzicht kan achterhaald worden welke kernwoorden terug komen in de verschillende strategieën van de EGN geoparken.

De uitkomst van deze analyse leidt tot een codeschema met de kernwoorden uitgedrukt in codes. Daaraan verbonden is het aantal keer dat een code geturfd is binnen het overzicht. Dit zegt iets over het belang van een bepaald kernwoord in de strategieën van de geoparken, maar tevens iets over waar geoparken onderscheidend zijn van elkaar. Met name voor fase twee en drie van het onderzoek zijn deze resultaten van belang, omdat in het vervolg van het onderzoek gezocht wordt naar goede praktijkvoorbeelden van duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken. Eveneens kunnen potentiële patronen en regelmatigigheden tussen de verschillende strategieën van EGN geoparken op deze manier ontdekt worden.

Het in kaart brengen van deze informatie is van belang om duidelijk te kunnen maken welke strategieën en doelstellingen momenteel al voor duurzame regionale ontwikkeling gehanteerd worden door geoparken. Daarmee zegt het tevens iets over de focus van geoparken, waar deze focus eventueel tekort schiet en op welke vlakken daardoor bijvoorbeeld nog winst te behalen valt. Deze informatie kan is van belang voor de uiteindelijke conclusies en aanbevelingen in het voorliggende onderzoek.

3.2.4. Respons en non-respons

Tijdens fase één is er van eenendertig van de vierenzestig EGN geoparken een strategie voor duurzame regionale ontwikkeling achterhaald. Op voorhand was verwacht dat van een groter aantal EGN geoparken een strategie nagegaan kon worden, aangezien de applicaties waarin de strategie voor duurzame regionale ontwikkeling verwoord is, online beschikbaar zouden moeten zijn (EGN, 2015a). Tijdens het onderzoek bleek dit echter vooral te gelden voor de meest recente EGN geoparken. Na meerdere pogingen om alsnog de applicaties van een groter aantal geoparken te verkrijgen is het totaal aantal verworven strategieën uitgekomen op eenendertig; circa 50% van de EGN geoparken.

Voor de non-respons geldt dat het in deze categorie vooral de oudere geoparken betreft. De redengeving voor non-respons is niet met zekerheid aan te geven. Een aantal geoparken heeft aangegeven de applicatiedocumenten niet vrij te geven, aangezien het volgens deze geoparken interne documenten betreft. Voor de overige oudere geoparken kan gelden dat de applicaties te gedateerd zijn en de daarin versterkte informatie niet meer overeenkomt met het huidige management en werkzaamheden van de betreffende EGN geoparken. Het European Geoparks Network is immers 15 jaar oud en het overgrote deel van de geoparken in de non-respons categorie is opgericht voor 2007.

De representativiteit van de vergaarde data tijdens fase één is belangrijk voor de geldigheid van het onderzoek. Voor circa 50% van de EGN geoparken is een strategie voor duurzame regionale ontwikkeling achterhaald. De verdeling van de achterhaalde strategieën over de landen levert een nagenoeg gelijke spreiding op. Alhoewel de achterhaalde strategieën veelal de meer recentere geoparken betreft wordt de representativiteit van de verzamelde data niet dusdanig aangetast, doordat de geografische spreiding van de geselecteerde geoparken nagenoeg evenredig is. Tevens hebben de EGN geoparken veelal eenzelfde opzet gehanteerd voor de strategiebepaling van duurzame regionale ontwikkeling. Dit is in de loop der jaren niet dusdanig veranderd om een obstakel voor de representativiteit van de in fase één verzamelde data te veronderstellen.

3.3. Fase 2 - Duurzame regionale ontwikkeling in de praktijk

3.3.1. Onderzoekopzet

In de tweede fase van het onderzoek is via het netwerk van het Geopark de Hondsrug uitgezocht in hoeverre de EGN geoparken het behalen van de gestelde doelen en gebiedsontwikkeling monitoren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een enquête die verstrekt wordt aan de vierenzestig bij EGN aangesloten geoparken. Het einddoel van deze fase in het onderzoek is het inzichtelijk maken of en hoe de monitoring van resultaten uit gebiedsontwikkeling verloopt. Tevens maakt het inzichtelijk of gestelde doelen voor duurzame regionale ontwikkeling worden behaald door de geoparken. Vervolgens moet uit deze data geanalyseerd worden in hoeverre de gebiedsontwikkeling door EGN geoparken het gewenste effect heeft.

Het resultaat van de tweede fase is daarmee vooral gebaseerd op de resultaten vanuit de enquête. Gezamenlijk met de eerste fase biedt de tweede fase een basis voor nader onderzoek gedurende de derde fase. Vanuit de eerste en tweede fase wordt getracht goede praktijkvoorbeelden te achterhalen die nader onderzocht kunnen worden gedurende fase drie binnen het onderzoek.

3.3.2. Dataverzameling

Na het achterhalen van de diverse duurzame regionale ontwikkelingsstrategieën gedurende fase één moet tijdens fase twee inzicht verschaft worden in duurzame regionale ontwikkeling in de praktijk. Daarom is een enquête verstuurd aan de EGN geoparken. In overleg met het Geopark de Hondsrug is afgesproken dat deze verstrekking plaats kan vinden onder naam van het Geopark de Hondsrug. Hierdoor kan van binnenuit het netwerk de enquête verstrekt worden waardoor het responspercentage waarschijnlijk vergroot kan worden. Om de respons zo groot mogelijk te maken zal de enquête bondig zijn, daarnaast kan het Geopark de Hondsrug gevraagd worden om een oproep te doen aan de overige EGN geoparken om de enquête in te vullen. De contactgegevens van de EGN geoparken kunnen vanuit het Geopark de Hondsrug verkregen worden, eveneens zijn deze te vinden op de website van EGN.

In een bespreking met het Geopark de Hondsrug is besloten om enquête te versturen via een email vanuit het Geopark de Hondsrug. De vragenlijst is gezamenlijk besproken om na te gaan of alle relevante aspecten behandeld zijn en de enquête in opzet duidelijk is. Daarnaast is besloten om een begeleidende mail - vanuit het Geopark de Hondsrug - op te stellen om het doel van het onderzoek en de mogelijke bijdrage van de diverse geoparken nog duidelijker te verwoorden. Naderhand is een reminder gestuurd om de respons op de enquête te vergroten, hierdoor zijn nog een aantal respondenten verworven.

3.3.3. Data-analyse

De enquête bestaat voornamelijk uit gesloten vragen met een meerkeuze optie. Wel zijn aan een aantal vragen open antwoord categorieën aan de keuzemogelijkheden toegevoegd om meer data te kunnen vergaren vanuit de vraag. De enquête bestaat uit een aantal verschillende onderdelen.

Als onderdeel van het informed consent is gevraagd naar medewerking in het onderzoek met of zonder naamgeving, zodat ieder geopark de mogelijkheid heeft om anoniem te blijven. Vervolgens is er een aantal vragen gesteld over duurzame regionale ontwikkeling binnen geoparken in zijn algemeenheid. Vanuit deze data kan het een en ander gezegd worden over de huidige visie die de verschillende EGN geoparken hanteren met betrekking tot de duurzame ontwikkeling. Tevens gaat dit onderdeel van de enquête nader in op gestelde doelstellingen voor duurzame regionale ontwikkeling door de EGN geoparken, zodat er in feite een soort controle ontstaat op de vergaarde data tijdens fase één.

Vervolgens wordt er tijdens het derde onderdeel van de enquête nader ingegaan op de monitoring en effecten van duurzame regionale ontwikkeling in de praktijk. Dit onderdeel geeft inzicht in hoeverre monitoring van duurzame regionale ontwikkeling een rol speelt binnen de EGN geoparken en op welke wijze deze monitoring in dat geval plaatsvindt. Daarnaast gaat dit onderdeel in op de kwestie of er effecten ervaren worden op basis van de monitoring en welke effecten dit dan zijn. Tevens wordt er gevraagd naar onvoorziene effecten van de duurzame regionale ontwikkeling. Onder het laatste kopje van de enquête wordt algemene informatie gevraagd zoals de naam van het geopark en het jaar van toetreding tot het EGN netwerk. Uit deze informatie kunnen mogelijke patronen achterhaald worden.

Voor de verwerking van de data is een spreadsheet opgesteld waarin de data geschikt is gemaakt voor verwerking in het softwareprogramma SPSS. Binnen SPSS kunnen statistische toetsingen en overzichten opgesteld worden die inzicht geven in de onderzoeksdata. Vanuit het softwareprogramma kunnen daardoor onderzoeksresultaten verkregen worden.

3.3.4. Respons en non-respons

Fase twee staat in het teken van de enquête voor het analyseren van duurzame regionale ontwikkeling in de praktijk. In totaal zijn er vierentwintig respondenten op de enquête, dat daarmee een responspercentage van 37,5% (N=64) heeft. Een percentage dat overeenkomt met andere onderzoeken met betrekking tot geoparken waarbij eenzelfde methode werd toegepast (Farsani et al., 2011; Farsani et al. 2014). Ten aanzien van de respondenten kan gesteld worden dat er een goede verdeling verkregen is. Het gemiddelde jaar van toetreding tot het EGN netwerk onder de respondenten is 2008. Daarmee zit de verdeling nagenoeg tegen het gemiddelde jaar van toetreding in het inmiddels 15 jaar oude netwerk (2000-2015). Ook de geografische spreiding van de respondenten is goed te noemen. Vrijwel iedere streek in Europa is vertegenwoordigd door de respondenten. De gelijk verdeelde respons op de enquête laat zien dat de duurzame regionale ontwikkeling en de daarbij behorende monitoring een onderwerp is dat van belang is voor EGN geoparken over de gehele breedte.

De non-respons op de enquête valt daardoor wel lastiger te verklaren. Het is aannemelijk dat de geoparken die actief betrokken zijn op het gebied van de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling gereageerd hebben op de enquête. De geoparken die ontbreken zullen daarom naar alle waarschijnlijkheid niet beschikken over een manier om duurzame regionale ontwikkeling door geoparken te monitoren of zijn hier niet actief mee bezig. Omdat de respondenten vrijwel gelijk verdeeld zijn over de populatie, geldt hetzelfde voor de non-respondenten. Hieruit valt dus geen verklaring voor de non-respons op te maken.

De representativiteit van de enquête kan door het voorgaande bevestigd worden. Door de nagenoeg gelijke verdeling van respondenten vanuit de populatie is er geen aanleiding om de representativiteit van de enquête te betwijfelen.

3.4. Fase 3 – Best practices duurzame regionale ontwikkeling door EGN Geoparken

---

3.4.1. Onderzoekopzet

Uit het tot nu toe verrichte onderzoek zijn 'best practices' van gebiedsontwikkeling door EGN geoparken beschreven, waarbij een drietal case studies aangehaald worden om goede voorbeelden te verwoorden. De case studies worden verricht omdat goede praktijkvoorbeelden voor de geoparken aangesloten bij het European Geoparks Network van belang kunnen zijn. De bestaansreden voor het netwerk is namelijk om informatie en kennis over management en beheer van geologisch waardevolle gebieden te delen. Veel geoparken zijn gebaat bij een succesvolle aanpak van duurzame regionale ontwikkeling, zodat bijgedragen wordt aan een duurzame ontwikkeling van deze kwetsbare rurale gebieden. Hierdoor is de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling voor geoparken eveneens van belang, om de meerwaarde van het geopark inzichtelijk te maken en draagvlak te verhogen onder de lokale bevolking.

Het eindresultaat van fase drie zal een verdiepend onderzoek zijn naar de duurzame regionale ontwikkeling en monitoring door middel van een aantal case studies. Daarmee zal het aanknopingspunten bevatten voor het Geopark de Hondsrug en de andere Europese Geoparken om ideeën, inspiratie en inzichten te verkrijgen in het aanpakken van een belangrijk element in de doelstellingen van de geoparken: de duurzame gebiedsontwikkeling en de positieverbetering van het grondgebied.

3.4.2. Dataverzameling

De data die voortkomt uit fase één en twee vormt de basis voor het onderzoek dat gedurende fase drie uitgevoerd is. Tijdens fase drie worden case studies voor duurzame regionale ontwikkeling in EGN geoparken aangehaald worden. Dit wordt opgebouwd door specifiek te focussen op de aanpak van duurzame regionale ontwikkeling door een aantal geoparken. De data wordt daarbij voornamelijk verworven door desk research en met behulp van de verkregen data vanuit eerdere onderzoeksfasen.

Eveneens is contact opgenomen met de betreffende geoparken om zo nadere informatie voor de case studies te vergaren. De informatie die vanuit dit contact verworven is richt zich met name op de huidige stand van zaken en eventuele aanpassingen in de duurzame regionale ontwikkeling van de geoparken. Daarnaast bevat het meer diepgaande vragen over de monitoring die plaatsvindt binnen de geoparken, en hoe deze monitoring doeltreffend is in het inzichtelijk maken van effecten van de door geoparken geïnitieerde ontwikkeling.

3.4.3. Data-analyse

De data-analyse gedurende de afsluitende fase van het onderzoek vindt plaats door case studies te genereren vanuit de beste verkregen praktijkvoorbeelden voor duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken. Deze case studies moeten inzicht geven in de goede voorbeelden door strategieën, monitoring en daadwerkelijke effecten van de geïnitieerde gebiedsontwikkeling in beeld te brengen en deze te kortstondig en bondig te verwoorden. Bijdragend aan de data-analyse in deze fase van het onderzoek zijn daarom ook de data die afkomstig is vanuit fase één en twee van het onderzoek.

Daarnaast wordt er getracht om data te verkrijgen vanuit de praktijksituaties, door concrete voorbeelden van best practices van duurzame regionale gebiedsontwikkeling uit de EGN geoparken te benoemen. De case studies worden gedurende de analyse van de data behandeld en daarbij worden sterke en zwakke punten verwoord. Uiteindelijk moet data analyse van de data in deze fase leiden tot aanbevelingen en potentiële verbeteringen voor de duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken.

3.5. Ethische overwegingen

Voor de uitvoering van het onderzoek is het van belang om te kijken naar ethische overwegingen die spelen rondom de uitvoering van de studie. Op een aantal belangrijke aspecten die een rol kunnen spelen op het vlak van ethiek is een afweging gemaakt met betrekking tot de mogelijke invloed van het onderzoek. In de volgende paragrafen worden de belangrijkste overwegingen besproken en nader toegelicht.

3.5.1. Participanten

De toegang tot participanten is tijdens het voorliggende onderzoek geen obstakel. De contactgegevens voor de bij EGN aangesloten geoparken zijn openbaar gemaakt via de website van het netwerk. Mocht er toch geen beschikking zijn over de contactgegevens kan navraag gedaan worden bij het Geopark de Hondsrug om deze te verstrekken.

De enquête wordt vergezeld door een informed consent. Hierin wordt de bedoeling en opzet van de enquête en het onderzoek benoemd. Tevens wijst het de participanten op welke manier zij bijdragen aan het onderzoek en welke rechten zij hierbij hebben (vrijheid in wel/niet beantwoorden vraag etc.)

Een aspect om rekening mee te houden is het feit dat de geoparken door het EGN beoordeeld worden op het functioneren (Zouros & Valiakos, 2010). Mocht daarom tijdens de enquête blijken dat een aantal geoparken op het gebied van duurzame regionale ontwikkeling niet tot nauwelijks monitoren of presteren kan dit mogelijk nadelige effecten hebben voor het desbetreffende geopark. Voor het onderzoeksrapport moet daarom benadrukt worden dat mogelijk negatieve resultaten niet uitvergroot worden en de participerende geoparken om toestemming voor publicatie met naamgeving gevraagd is.

3.5.2. Publicatie van bevindingen

Zoals hierboven benoemd is wordt voor gebruik van de enquête resultaten gevraagd of dit met naamgeving gepubliceerd mag worden. Hierdoor wordt voorkomen dat geoparken zich eventueel geschaad voelen door publicatie van de verkregen onderzoeksresultaten.

Er spelen daarnaast mijns inziens geen tegenstrijdige belangen. Het onderzoek richt zich voornamelijk op het belichten van goede praktijkvoorbeelden van gebiedsontwikkeling door de EGN geoparken. Het onderzoek voorziet daarmee in een behoefte van geoparken en het European Geoparks Network om goede invulling te geven aan duurzame gebiedsontwikkeling in de verscheidende gebieden.

3.5.3. Mogelijke overige kwesties

Het kan voorkomen dat geoparken een gebiedsontwikkeling ambiëren die niet (geheel) aansluit bij de wens van de lokale bevolking. Dit is niet zozeer van invloed op het onderzoek naar de gebiedsontwikkeling door geoparken, maar kan toch een aspect zijn dat speelt rondom het onderwerp. Er moet dan ook rekenschap gehouden worden met deze mogelijkheid binnen de onderzoeksresultaten. Dit kan gedaan worden door te benadrukken dat community involvement een belangrijk aspect is voor het ontwikkelen van een duurzame regionale ontwikkelingsstrategie.

4. Ontwikkelingstrategieën en monitoring

4.1. Inleiding

Hoofdstuk vier staat in het teken van de resultaten van fase één en twee en de daarbij behorende discussie. Gedurende dit hoofdstuk worden in volgorde van de verschillende fases de resultaten besproken. In paragraaf 4.2. wordt de content analyse voor de strategieën op het vlak van duurzame regionale ontwikkeling besproken. Paragraaf 4.3. is toegewijd aan fase 2 door middel van een analyse van de enquête met behulp van beschrijvende en toetsende statistiek.

4.2. Fase 1 - Duurzame ontwikkelingsstrategieën door EGN Geoparken

4.2.1. Content analyse

Het strategieënoverzicht met eenendertig strategieën voor duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken is verwerkt in ATLAS.ti. Allereerst is er een lijst met codes opgesteld om het overzicht aan te onderwerpen. De codes zijn elementen die terugkomen in de verschillende strategieën van de geoparken. Door middel van de analyse wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel van de elementen in de verschillende strategieën terugkomen. Uiteindelijk geeft dit inzicht in de importantie van bepaalde elementen in duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken. De lijst met codes is opgesteld aan de hand van het strategieënoverzicht door de benoemde strategieën te scannen op kernelementen. De volgende lijst met codes is daardoor ontstaan:

Codes strategieënoverzicht	
1. Agrarisch gebruik	2. Ambacht
3. Duurzaam	4. Educatie
5. Gastronomie	6. Geologie
7. Geotoerisme	8. Kwaliteitslabel
9. Marketing	10. Ondernemen
11. Routes	12. Samenwerkingsverbanden
13. Sociaaleconomisch	14. Toerisme
15. Wellness	16.

Tabel 1: Codes elementen ontwikkelingsstrategie

Gedurende de analyse is elke benoemde strategie door de EGN geoparken geanalyseerd op de aanwezigheid van de bovenstaande codes. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een overzicht van de diverse EGN geoparken en bijbehorende codes. In de onderstaande tabel staat dit overzicht weergegeven.

Nr.	Geopark:	Codes:
1.	Rocca di Cerere Geopark	Geotoerisme, duurzaam, routes, toerisme, gastronomie, geologie, samenwerkingsverbanden, educatie
2.	Luberon, Parc Naturel Regional	Agrarisch gebruik, toerisme, duurzaam, ondernemen, sociaaleconomisch, educatie
3.	Swabian Albs Geopark	Toerisme, geotoerisme, marketing, ondernemen, samenwerkingsverbanden, educatie
4.	Hateg Country Dinosaurs Geopark	Sociaaleconomisch, educatie, routes, toerisme, ambacht, samenwerkingsverbanden, ondernemen
5.	Bohemian Paradise	Geotoerisme, toerisme, marketing, ambacht, ondernemen, educatie
6.	English Riviera Geopark	Kwaliteitslabel. Geotoerisme, educatie, marketing, toerisme, samenwerkingsverbanden
7.	Parco Naturale Adamello Brenta	Duurzaam, toerisme, educatie, sociaaleconomisch, marketing, geotoerisme, samenwerkingsverbanden
8.	Arouca Geopark	Educatie, toerisme, ondernemen, samenwerkingsverbanden
9.	Geopark Shetland	Geotoerisme, toerisme, educatie, marketing, kwaliteitslabel, ambacht
10.	Novohrad – Nograd Geopark	Geotoerisme, duurzaam, samenwerkingsverbanden,

		routes, marketing, toerisme, educatie
11.	Basque Coast Geopark	Geotoerisme, educatie, ondernemen, ambacht, toerisme, routes, samenwerkingsverbanden, duurzaam
12.	Vikos – Aaos Geopark	Geotoerisme, routes, toerisme, educatie, duurzaam, samenwerkingsverbanden,
13.	Sierra Norte de Sevilla Natural Park	Geotoerisme, duurzaam, toerisme, sociaaleconomisch, marketing, routes, educatie, ambacht,
14.	Katla Geopark	Samenwerkingsverbanden, toerisme, marketing, educatie, geotoerisme, ambacht
15.	Massif des Bauges Geopark	Toerisme, ondernemen, geotoerisme, samenwerkingsverbanden, educatie
16.	Apuan Alps	Duurzaam, ambacht, geotoerisme, toerisme, sociaaleconomisch, educatie
17.	Villuercas-Ibores-Jara	Duurzaam, geotoerisme, toerisme, kwaliteitslabel, educatie, samenwerkingsverbanden, sociaaleconomisch
18.	Carnic Alps Geopark	Marketing, geotoerisme, toerisme, educatie
19.	Chablais Geopark	Geotoerisme, toerisme, routes, educatie, marketing
20.	Bakony–Balaton Geopark	Samenwerkingsverbanden, toerisme, geotoerisme, educatie, routes, kwaliteitslabel, duurzaam, ondernemen
21.	Azores Geopark	Geotoerisme, toerisme, routes, ambacht, gastronomie, kwaliteitslabel, educatie, geologie
22.	Geopark Karavanke	Toerisme, geologie, kwaliteitslabel, sociaaleconomisch, educatie
23.	Idrija Geopark	Toerisme, geotoerisme, ambacht, agrarisch gebruik, kwaliteitslabel, educatie, geologie, routes
24.	Geopark de Hondsrug	Toerisme, marketing, duurzaam, geotoerisme, geologie, educatie, ondernemen
25.	Sesia - Val Grande Geopark	Geotoerisme, geologie, educatie, toerisme, samenwerkingsverbanden, ondernemen
26.	Kula Geopark	Educatie, marketing, samenwerkingsverbanden, toerisme
27.	Molina and Alto Tajo Geopark	Geotoerisme, geologie, educatie, toerisme, ambacht, marketing, gastronomie, samenwerkingsgebieden, routes
28.	Monts d’Ardèche	Toerisme, geotoerisme, duurzaam, ondernemen, samenwerkingsverbanden, educatie, kwaliteitslabel, ambacht
29.	Erz der Alpen	Toerisme, geotoerisme, geologie, wellness, educatie, ondernemen
30.	Odsherred Geopark	Geotoerisme, toerisme, duurzaam, gastronomie, educatie, samenwerkingsverbanden
31.	Terras de Cavaleiros Geopark	Geotoerisme, educatie, toerisme, marketing, samenwerkingsverbanden,

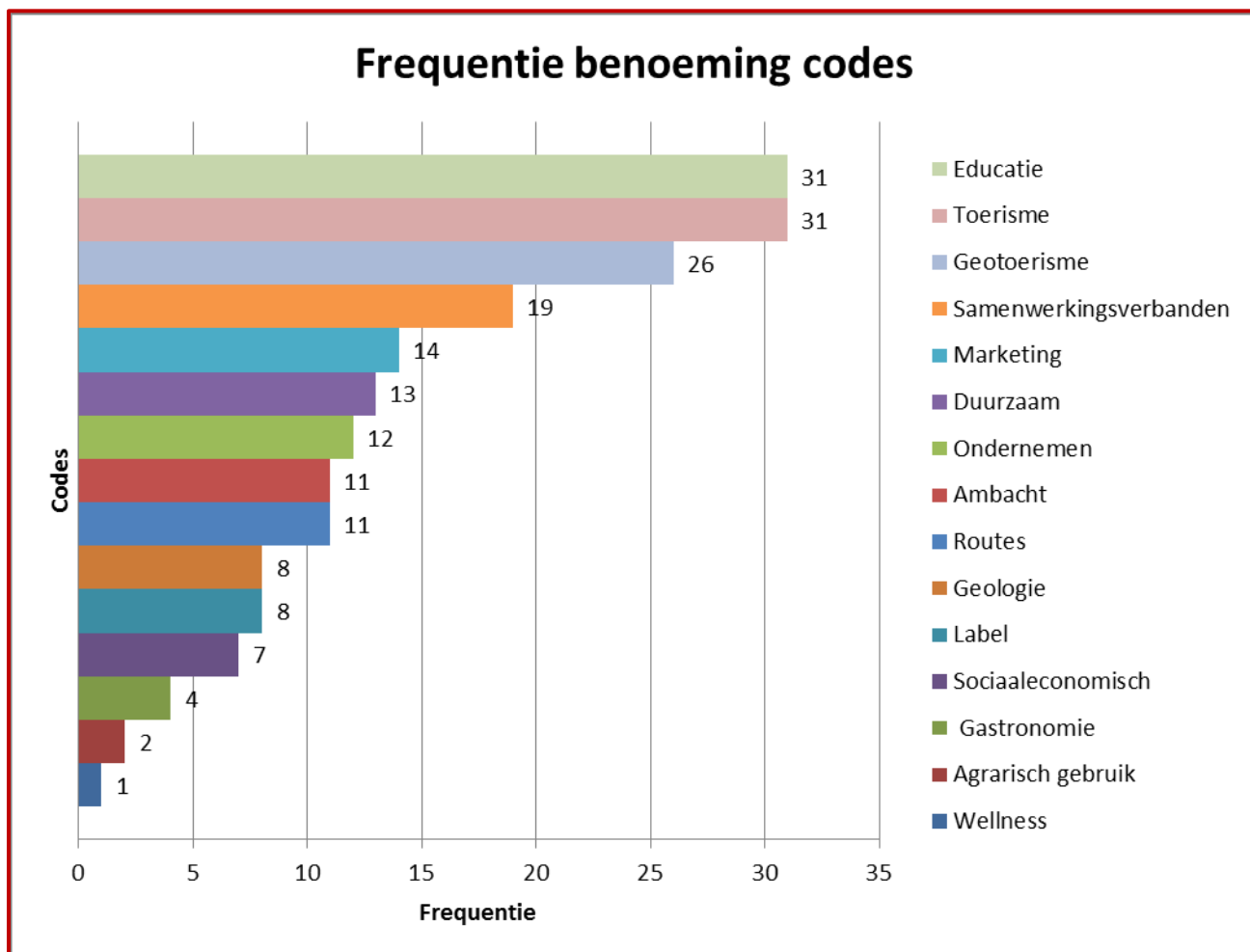
Tabel 2: contentanalyse strategie EGN geoparken

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat ieder element in meer of mindere mate voorkomt. In figuur 5 zijn de codes en de frequentie van elke code weergegeven. Opvallend is de hoge mate waarop de codes educatie, toerisme, geotoerisme en samenwerkingsverbanden benoemd worden. Dit valt te verklaren door de directe connectie van deze elementen met de concepten die een belangrijke rol spelen rondom EGN geoparken, namelijk community involvement en geotoerisme. Deze aspecten zijn dan ook belangrijk voor de duurzame regionale ontwikkelingsstrategieën van geoparken. Voor educatie en toerisme geldt dat het door alle EGN geoparken benoemd wordt in de strategieën. Geotoerisme is tevens een belangrijk concept, maar wordt niet door alle geoparken concreet genoemd. Veelal wordt hiervoor beredeneerd dat men zich niet alleen wil focussen op geotoerisme, maar op een duurzame vorm van toerisme in zijn algemeenheid.

Een aantal geoparken zijn onderscheidend van de grote massa. Zo heeft het Erz der Alpen geopark een prominente plek gegeven aan wellness als invulling voor duurzame regionale ontwikkeling. Zij zijn het enige in het onderzoek behandelde EGN geopark dat wellness concreet als thema benoemt in de ontwikkelingsstrategie. Daarnaast zijn er tevens weinig geoparken die het belang van agrarisch gebruik concreet benoemen in de ontwikkelingsstrategie. Dit is enigszins opmerkelijk

omdat het juist vaak de agrariërs in een gebied zijn die met name verantwoordelijk zijn voor het ruimtebeheer en ruimtegebruik en dus in grote mate beïnvloeden hoe een gebied oogt (Bakker & van Doorn, 2009). Die uitstraling van een gebied is een aspect dat voor een geopark van belang is, met name als geotoerisme een centrale rol vervult in de duurzame regionale ontwikkeling en de esthetiek van het gebied dus een vitale rol speelt.

Figuur 5: frequentiegrafiek codes

4.3. Fase 2 - Duurzame regionale ontwikkeling in de praktijk

Voor het onderzoek is het van belang om inzicht te verkrijgen in de wijze waarop geoparken duurzame regionale ontwikkeling beschouwen en in hoeverre zij actief bezig zijn met het stimuleren en monitoren van duurzame regionale ontwikkeling. Door middel van de enquête is getracht hier inzicht in te verkrijgen. Om de respondenten vrijuit te kunnen laten antwoorden is gevraagd of de EGN geoparken met of zonder naamgeving meegenomen willen worden binnen het onderzoek, dit om de anonimiteit en vrijheid in beantwoording van de vragen te waarborgen. Voor een aantal respondenten op de enquête geldt daarom dat er geen concrete benaming wordt weergegeven. Onderstaande tabel is een opsomming van de geoparken die deel hebben genomen aan de enquête.

Nr.	Geopark	Land van herkomst
1.	North Pennines AONB European Geopark	England
2.	Massif des Bauges Geopark	France
3.	North West Highland Geopark	Scotland
4.	Hateg Country Dinosaurs Geopark	Romania
5.	Azores Global Geopark	Portugal
6.	Arouca Global Geopark	Portugal

7.	Geopark Swabian Alb	Germany
8.	Sobrarbe Geopark	Spain
9.	Erz der Alpen Geopark	Austria
10.	Harz . Braunschweiger Land . Ostfalen	Germany
11.	Lesvos Geopark	Greece
12.	Vikos – Aaos Geopark	Greece
13.	Idrija Geopark	Slovenia
14.	Nature- and Geopark Steirische Eisenwurzten	Austria
15.	Chelmos-Vouraikos Geopark	Greece
16.	Magma Geopark	Norway
17.	Adamello Brenta Geopark	Italy
18.	Global Geopark Bergstrasse-Odenwald	Germany
19.	Geopark de Hondsrug	Netherlands
20.	Geopark Shetland	Scotland
21.	Central Catalunya Geopark	Spain
22.	Zonder naamgeving	
23.	Zonder naamgeving	
24.	Zonder naamgeving	

Tabel 3: respondenten enquête

4.3.1. De rol van het geopark in duurzame regionale ontwikkeling

Vrijwel alle respondenten zien de meerwaarde van het geopark in een duurzame regionale ontwikkeling van gebieden. In onderstaande tabel is de beantwoording van de vraag weergegeven.

Het geopark speelt een belangrijke rol in duurzame regionale ontwikkeling.		
Beantwoording	Frequentie	Percentage
Totaal mee eens	19	79,2 %
Deels mee eens	4	16,7 %
Niet mee eens, niet mee oneens	1	4,2 %
Deels oneens	-	-
Totaal oneens	-	-
Totaal	24	100 %

Tabel 4: rol geopark in duurzame regionale ontwikkeling

Zelf zijn de EGN geoparken dus overtuigd van het feit dat het geoparkconcept bijdraagt aan duurzame ontwikkeling. Over de precieze invulling van deze duurzame regionale ontwikkeling is minder eensgezindheid onder de respondenten. Een tweetal stellingen is geponeerd aan de respondenten om de visie van de EGN geoparken op duurzame regionale ontwikkeling te achterhalen. De eerste stelling richt zich op het belang van het opstellen van een separaat document voor strategieën met betrekking tot duurzame regionale ontwikkelingen van de geoparkgebieden. De tweede stelling heeft betrekking op het belang van het concept geotoerisme binnen de duurzame regionale ontwikkeling van geoparken. In onderstaande tabellen zijn de resultaten weergegeven.

Elk geopark zou een separaat document met uitgewerkte strategieën voor duurzame regionale ontwikkeling moeten ontwikkelen		
Beantwoording	Frequentie	Percentage
Totaal mee eens	9	37,5 %
Deels mee eens	9	37,5 %
Niet mee eens, niet mee oneens	3	12,5 %
Deels oneens	1	4,2 %
Totaal oneens	2	8,3 %
Totaal	24	100 %

Tabel 5: separaat strategieëndocument

Hoewel een ruime meerderheid van de geoparken dus voor het ontwikkelen van separate documenten met strategieën voor duurzame regionale ontwikkeling is, is 25% van de geoparken

dus van mening dat dit niet noodzakelijk is. Ook voor de invulling van duurzame regionale ontwikkeling door middel van geotoerisme bestaat een grotere diversiteit aan meningen.

Geotoerisme is de belangrijkste motor voor duurzame regionale ontwikkeling in een geopark		
Beantwoording	Frequentie	Percentage
Totaal mee eens	6	25,0 %
Deels mee eens	11	45,8 %
Niet mee eens, niet mee oneens	2	8,3 %
Deels oneens	4	16,7 %
Totaal oneens	1	4,2 %
Totaal	24	100 %

Tabel 6: importantie geotoerisme

Vanuit tabel 6 kan afgelezen worden dat ongeveer 70% van de geoparken het concept geotoerisme als belangrijkste invulling voor duurzame regionale ontwikkeling ziet. Dit betekent dat deze vorm van toerisme als zeer essentieel wordt gezien in de ontwikkeling van een geopark. Voor de geoparken die geotoerisme niet als één van de belangrijkste aanjagers van duurzame regionale ontwikkeling zien geldt in zijn algemeenheid dat de focus meer is gelegd op het stimuleren van lokale productie, het vermarkten van streekproducten en ondersteunen van lokale ondernemers. Dit betekent overigens niet dat er in de EGN geoparken slechts een focus is op één specifiek aspect binnen de duurzame regionale ontwikkeling, maar wel dat er verschil bestaat met betrekking tot de benadering van duurzame regionale ontwikkeling door de diverse geoparken.

4.3.2. Gehanteerde strategieën voor duurzame regionale ontwikkeling

Om nadere informatie te bemachtigen over de ontwikkelingsstrategieën van geoparken is binnen de enquête gevraagd om – naast geotoerisme, dat per definitie onderdeel is van geoparkontwikkeling - drie kernelementen van de duurzame ontwikkelingsstrategie te benoemen. Deze vraagstelling is gehanteerd om inzicht te kunnen krijgen of de gehanteerde ontwikkelingsstrategieën in de loop der jaren verandering heeft ondergaan ten opzichte van de applicaties. Daarnaast maakt het mogelijk om een check op de in fase één verkregen resultaten uit te voeren. De volgende aspecten uit de ontwikkelingsstrategieën zijn door de respondenten aangedragen.

Nr.	Geopark	Aspect één	Aspect twee	Aspect drie
1.	North Pennines AONB European Geopark	Support for sustainable agriculture	Conservation of landscape and biodiversity	Support for community projects and activities
2.	Massif des Bauges Geopark	Forestry and Agriculture development	Renewable energy and resources preservation	Promotion and marketing for local products
3.	North West Highland Geopark	Education and Understanding: Centre of excellence for Earth Science	Health and Wellbeing: Promotion of outdoor activities for all	Transport: contributing to integration of public transport across the territory
4.	Hateg Country Dinosaurs Geopark	Education and research	Partnership development	Sustainable use and conservation of natural and cultural heritage
5.	Azores Global Geopark	Partnerships and synergies	Development of new geoproducts	Local identity
6.	Arouca Global Geopark	Education	Conservation of Natural Heritage	Conservation of Cultural Heritage
7.	Geopark Swabian Alb	Geo-Education (convey the benefit in buying products produced in the GeoPark)	Promotion (advertising the offers and products of the GeoPark-partners)	
8.	Sobrarbe Geopark	Development of craft food products from the Geopark	Education and dissemination of the geological heritage in the local community	Promotion and recovery of local species in agriculture, connected with the concept of Geopark
9.	Erz der Alpen Geopark	Wellness	Health	Culinarium
10.	Harz . Braunschweiger Land . Ostfalen	Geopark infrastructure and events are important to create an attractive area to live and work in. (There	We have a strong cooperation with State offices and regional authorities about utilization	We are going to create a better cooperation with local and regional producer especially of food to support e.g. organic

	are more than 1 million people living INSIDE our Geopark with important industry e.g. Volkswagen: they need to be able to compete with other regions in terms of "quality of live in a region")	of geological resources in a sustainable way.	farming and marketing. In the best case there can be a cooperation with nature protection measures e.g. sheep farming for landscape management combine with marketing of cheese and meat.
11. Lesvos Geopark	Supporting local business	Promotion of local products	Creation of new working opportunities for local people (direct and indirect)
12. Vikos – Aaos Geopark	Assist local agricultural products	Promotion of the local products	Improve services and infrastructures in order to regenerate the population
13. Idrija Geopark	nature and culture preservation	sustainable development of rural area	educational programs for schools, university
14. Nature- and Geopark Steirische Eisenwurzen	Selecting Partners	Involvement of the local population	Protection of the environment
15. Chelmos-Vouraikos Geopark	Ecotourism	Religious tourism	Archaeological tourism
16. Magma Geopark	Renewable Energy		
17. Adamello Brenta Geopark	Local products (Quality Park project)	Involvement of local accommodation structure (Quality Park project)	Sustainable mobility
18. Global Geopark Bergstrasse-Odenwald	Nature conservation	Environmental education	Regional networking and cooperation
19. Geopark de Hondsrug	Behoud, versterking van het landschap	Onderzoek en educatie	Ontwikkeling streek eigen ondernemerschap
20. Geopark Shetland	Safeguarding Shetland's geological resource through active monitoring and conservation	Raising awareness and understanding of Shetland's geological heritage to inform future activities and decision making in Shetland in relation to the environment	Supporting teachers to raise the standard of Earth Science education in schools within Shetland and beyond
21. Central Catalunya Geopark	The environment education	The local development: sustainable of local products and local traditions	Cultural heritage linked to mining tradition.
22. Zonder naamgeving	Legacy of info boards	Leaflets and books	Education projects in schools
23. Zonder naamgeving	Local produce (terroir)	Local goods (gifts, toys, decorative objects ...)	Use of local business in the work of the Geopark
24. Zonder naamgeving	Promotion of local culture	Promotion of local products	Development of a local quality label

Tabel 7: benoemde aspecten strategie

Uit het bovenstaande overzicht wordt duidelijk dat de lokale ontwikkeling een belangrijke rol speelt in de ontwikkelingsstrategieën van EGN geoparken. Community involvement is dan ook een concept dat wederom direct gerelateerd is aan de ontwikkeling die nagestreefd wordt door een geopark. Tevens is er veel aandacht voor de ontwikkeling en promotie van lokale producten en diensten. Opvallend zijn ook het grote aantal aspecten dat zich richt op een gezonder en beter leven in het geoparkgebied. Concrete voorbeelden hiervan is de verbetering van infrastructuur en werkgelegenheid, maar tevens de focus op wellness, promotie van lokale (buiten)activiteiten en het gebruik van streekproducten en de lokale keuken.

4.3.3. Monitoring en effecten van duurzame regionale ontwikkeling

Een belangrijk aspect binnen de enquête is het gedeelte dat zich specifiek richt op de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling door geoparken. De geoparken binnen het European Geoparks Network worden iedere vier jaar beoordeeld op het functioneren (Zouros & Valiakos, 2010). Onderdeel van het functioneren is de bijdrage van het geopark aan de duurzame regionale ontwikkeling van het gebied.

Monitoring van de duurzame regionale ontwikkeling is dan ook essentieel om inzicht te verkrijgen of de inspanningen van de geoparken ook de gewenste uitwerking heeft in de praktijk. De enquête

bevat een aantal vragen gericht op de kwestie in hoeverre monitoring plaatsvindt. Ten eerste is de geoparken gevraagd of ze van zichzelf vinden dat ze als geopark hebben bijgedragen aan de duurzame regionale ontwikkeling.

In hoeverre bent u van mening dat uw geopark heeft bijgedragen aan een duurzame regionale ontwikkeling van uw grondgebied?

Beantwoording	Frequentie	Percentage
Totaal mee eens	9	37,5 %
Deels mee eens	14	58,3 %
Niet mee eens, niet mee oneens	1	4,2 %
Deels oneens	-	-
Totaal oneens	-	-
Totaal	24	100 %

Tabel 8: bijdrage aan duurzame regionale ontwikkeling

De geoparken zijn met uitzondering van één geopark het unaniem eens dat zij als geopark hebben bijgedragen aan de duurzame regionale ontwikkeling van het grondgebied. Nu hoeft de mening in deze vraag niet onderbouwd te worden door middel van de eventuele monitoring die plaats vindt. Een vervolgvraag is dan uiteraard of de geoparken deze bijdrage aan een duurzame regionale ontwikkeling ook monitoren. De uitkomst van deze vraag is minder eenduidig.

Monitort uw geopark de effecten die worden veroorzaakt door de geïnitieerde duurzame regionale ontwikkeling?

Beantwoording	Frequentie	Percentage
Ja	10	41,7 %
Nee	14	58,3 %
Totaal	24	100 %

Tabel 9: monitoring duurzame regionale ontwikkeling

Het percentage geoparken dat de duurzame regionale ontwikkeling monitort is met 41,7% relatief laag. De uitkomst van deze vraagstelling was dan ook enigszins onverwacht, met name omdat de geoparken beoordeeld worden op de bijdrage aan een duurzame regionale ontwikkeling. De verwachting was daarom dat nagenoeg alle geoparken de monitoring op enigerlei wijze invulling hadden gegeven. De prognose is dat over de gehele populatie van de 64 EGN geoparken het percentage geoparken dat monitort nog enigszins lager ligt, aangezien de geoparken die actief bezig zijn met monitoren eerder geneigd zijn te respons te geven op de enquête. Uit mailwisselingen en toelichtingen uit de enquête blijkt dat veel geoparken moeite hebben om de bijdrage aan duurzame regionale ontwikkeling inzichtelijk te maken, aangezien de ontwikkeling van een geopark niet plaatsvindt op een specifieke locatie maar voornamelijk in een regio als geheel. Daarmee is de duurzame ontwikkeling van geoparken onderhevig aan vele factoren en stakeholders die tevens invloed uitoefenen op de voortgang van de ontwikkeling in een regio.

De geoparken die aangeven te monitoren is gevraagd om nader inzicht te geven in de wijze waarop monitoring plaatsvindt. Negen geoparken hebben daar gehoor aan gegeven en toegelicht hoe monitoring van duurzame regionale ontwikkeling geschiedt binnen het desbetreffende geopark. De geoparken hanteren zeer diverse manieren om duurzame regionale ontwikkeling te monitoren. Van vooral kwalitatief tot voornamelijk kwantitatief. Ook de schaal waarop monitoring plaatsvindt verschilt sterk per geopark, zoals in tabel 10 af te lezen is.

Nr.	Geopark	Motivering
1.	North Pennines	This varies – from the spend at our visitor centre, to the impact of promotional campaigns, the impact of biodiversity projects, but it’s not as comprehensive as we would like. There’ll be monitoring of our new electric bike network’s impact
2.	Massif des Bauges	tourism observatory, evaluation of our master plan but difficult
3.	Hateg Country Dinosauers Geopark	Qualitative monitoring, not yet quantitative

4. Arouca Global Geopark	Evaluation of stakeholders by quality management System ISO 9001:2008, Tourism Observatory
5. Sobrarbe Geopark	Surveys, statistic data
6. Harz . Braunschweiger Land . Ostfalen	ongoing conversation with local stakeholders, questionnaire campaigns. notice: Very difficult and very expensive in an extremely inhomogeneous region of 10.000 square kilometres with > than 1 million inhabitants, if you won't just produce uncontrollable statistics.
7. Chelmos-Vouraikos Geopark	counting of the visitors within the area (touristic and scientific activity)
8. Adamello Brenta Geopark	questionnaires
9. Geopark Shetland	We have a 5 year geosites monitoring programme to record the condition of Shetland's geosites and ensure any necessary action is carried out. We have contributed to the Shetland Local Development Plan and other local strategic documents which will be monitored by the Local Authority. We collect feedback on our projects and activities.

Tabel 10: aanpak monitoring

De tien geoparken die de effecten van duurzame regionale ontwikkeling monitoren is gevraagd om aan te geven op welke aspecten uit de strategie voor duurzame regionale ontwikkeling (tabel 11) zij positieve effecten meten. De negen geoparken die antwoord hebben gegeven op deze vraagstelling zeiden unaniem een positief effect te monitoren op alle aspecten die deel uitmaken van de duurzame regionale ontwikkelingsstrategie.

Op hoeveel aspecten uit de benoemde ontwikkelingsstrategie wordt op basis van de monitoring een positief effect gemeten?		
Beantwoording	Frequentie	Percentage
Geen positief effect gemeten	-	-
Op een enkel aspect	-	-
Op twee aspecten	-	-
Op alle aspecten	9	37,5 %
Missing	15	62,5 %
Totaal	24	100 %

Tabel 11: gemeten positieve effecten

Een laatste element van de enquête is om te weten te komen of de duurzame regionale ontwikkeling van geoparkgebieden onvoorziene effecten met zich mee heeft gebracht. De respondenten is gevraagd in hoeverre zij onvoorziene effecten hebben ervaren. Zowel in positieve als negatieve zin kan de gestuurde duurzame ontwikkeling door geoparken bijeffecten hebben.

Nr.	Geopark	Positieve effecten	Negatieve effecten
1.	North Pennines AONB European Geopark	Not unforeseen, as such, but the work certainly builds relationships with a wider pool of potential future partners.	
2.	Massif des Bauges Geopark	Local appropriation, better understanding of the territory, preserved and welcoming territory	Slower development than some other territories
3.	Hateg Country Dinosaurs Geopark		great expectations from local administrations to search for funding. Money and projects on behalf of them
4.	Geopark Swabian Alb	Raising awareness about the importance of a Geopark and its aims	
5.	Idrija Geopark	Local population awareness on nature protection raised.	
6.	Nature- and Geopark Steirische Eisenwurzen		Problems with Nature- Conservation Agencies
7.	Chelmos-Vouraikos Geopark	Global advertisement of important Geosites through the EGN, increase of touristic activity.	
8.	Global Geopark Bergstrasse-Odenwald	huge amount of volunteers who support the Geopark	
9.	Geopark de Hondsrug	A new museum with the story of the Geopark	
10.	Geopark Shetland	The Geopark has helped the heritage sector in Shetland to understand and explore the use of digital technology within heritage interpretation, which was quite an unexpected angle of	

Tabel 12: onvoorziene effecten

Een zevental geoparken benoemt een onvoorzien positief effect, één geopark benoemt zowel een positief als een negatief onvoorzien effect van de geïnitieerde duurzame regionale ontwikkeling. Ten slotte benoemen twee geoparken een negatief onvoorzien effect. Het merendeel van de positieve effecten richt zich op de betrokkenheid die ervaren wordt vanuit de bevolking. Bijvoorbeeld door initiatieven of medewerking vanuit de bevolking, daarnaast het openstaan voor een beter besef hoe belangrijk de bescherming van het gebied door middel van het geopark is. De negatieve effecten richten zich met name op remmingen op de ontwikkeling in een geoparkgebied. Een beschermende status kan namelijk ook in het nadeel gebruikt worden door partijen die bepaalde ontwikkelingen ongewenst vinden. Daarnaast ervaart een geopark te grote verwachtingen vanuit de lokale overheden, zij verwachten dat het geopark zorgt voor een stroom aan subsidies en projecten. Een verwachting die het geopark zonder de juiste ondersteuning en medewerking niet kan waarmaken, daarvoor is gezamenlijke inzet vanuit de stakeholders in de desbetreffende gebieden benodigd.

4.4. Discussie

Uit de resultaten van de geanalyseerde ontwikkelingsstrategieën blijken de geformuleerde strategieën goed aan te sluiten bij de hoofddoelen van een EGN geopark zoals onder andere het geotoerisme zoals geformuleerd door Farsani et al. (2011). De EGN geoparken blijken tevens te erkennen dat educatie een essentiële rol speelt in de ontwikkeling van een geoparkgebied, aangezien het invloed heeft op de community involvement en het bewustzijn van de inwoners (Eder, 2008; Henriques et al., 2012). Ook bevestigen de resultaten dat toerisme een belangrijke rol vervult in de duurzame regionale ontwikkeling van geoparkgebieden (Olafsdottir and Dowling, 2014). Deze elementen zijn daarmee stevig verweven in de ontwikkelingsstrategieën van EGN geoparken en de strategieën die gehanteerd zijn volgen daarmee op hoofdlijnen veelal dezelfde opzet. Er zijn weliswaar een aantal geoparken die geotoerisme niet benoemen in de duurzame ontwikkeling, maar dit lijkt voort te komen uit een focus op een bredere vorm van toerisme waaronder geotoerisme wel weer gepromoot wordt.

Uit de enquête komt naar voren dat de EGN geoparken niet eensgezind zijn over de koers die gevolgd moet worden als het gaat om de duurzame regionale ontwikkeling van de geoparkgebieden. Een van de onderwerpen waaruit dit blijkt is het opstellen van een separaat document met strategieën. Een mogelijke aanleiding voor deze uitkomst is de wijze waarop ruimtelijke ordening binnen de verschillende Europese landen is geregeld. Deze verschillende manieren van interpreteren van ruimtelijke planning leiden tot verschillende inzichten in verschillende landen (Nadin & Stead, 2013). De manier waarop duurzame regionale ontwikkeling voor EGN geoparken vastgelegd wordt in beleid verschilt dus eveneens per land. Geotoerisme is voor een meerderheid van de geoparken de belangrijkste invulling voor duurzame regionale ontwikkelingen. Toch zijn er een aantal uitzonderingen op deze regel. Deze geoparken hanteren in zijn algemeenheid een insteek van lokale productie als motor voor duurzame regionale ontwikkeling.

Een opvallend resultaat vanuit het onderzoek is de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling door geoparken. Slechts een minderheid van de geoparken (41,7%) zegt de geïnitieerde ontwikkeling te monitoren. Voor het onderzoek was deze uitkomst enerzijds verrassend, maar anderzijds ook te verklaren. De verzamelde data laat namelijk zien dat veel geoparken moeite hebben om een goede methode voor monitoring van ontwikkeling te ontwerpen. Dit komt voort uit het feit dat geoparkorganisaties werken op een regionale schaal. Het monitoren van regionale ontwikkeling is een uitdagende en lastige opgave (Mascarenhas et al., 2012). Op de regionale schaal zijn er namelijk legio actoren die invloed uitoefenen op de ontwikkeling van een gebied. Bijkomend aspect voor een geopark is dat men veelal afhankelijk is van lokale initiatiefnemers om projecten te ontwikkelen. Inzicht verkrijgen op de precieze bijdrage van het geopark op de ontwikkeling is daardoor lastig.

5. Best practices duurzame regionale ontwikkeling door EGN Geoparken

5.1. Inleiding

Hoofdstuk vijf staat in het teken van de uitwerking van fase drie door middel van best practices voor duurzame regionale ontwikkeling in EGN geoparken. De best practices zullen bestaan uit case studies vanuit verschillende EGN geoparken. De resultaten uit fase één en twee van het onderzoek vormen de basis voor de keuze van de case studies. De case studies worden geduid en sterktes en zwaktes opgesomd. Gedurende dit hoofdstuk wordt per paragraaf een case study behandeld, vervolgens wordt er aan het eind een conclusie gegeven voor sterktes en zwaktes in de ontwikkelingsstrategie. De EGN geoparken die gedurende dit hoofdstuk behandeld worden zijn het Arouca Geopark, het Massif des Bauges geopark en het Geopark Shetland. Deze geoparken blijken gedurende het onderzoek onderscheidend te zijn van andere de andere geoparken. Met name op het vlak van de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling bleken ze verder gevorderd dan andere EGN geoparken. Voor de best practices van duurzame regionale ontwikkeling bleken deze geoparken daarom het meest geschikt.

5.2. Arouca Geopark

5.2.1. Verantwoording best practice

De keuze om het Arouca Geopark te benoemen als best practice van duurzame regionale ontwikkeling in EGN geoparken komt voort uit de resultaten van fase één en twee binnen het onderzoek. Gedurende fase één bleek dat het Arouca Geopark zich in de ontwikkelingsstrategie vooral focust op de aspecten die een essentiële rol spelen rondom een geoparkontwikkeling. Opvallend daarbij is het Arouca Geopark één van de geoparken is die zich niet enkel wil focussen op het geotourisme, maar een breder aanbod van toeristisch potentieel wil ontwikkelen. Dit betekent niet dat het geotourisme geen rol speelt in de ontwikkeling van het Arouca Geopark. Er wordt in tegendeel ook een reeks aan geotouristische mogelijkheden geboden. Het geopark ziet echter ook mogelijkheden voor toerisme op het vlak van historie, cultuur, sport en ecologie etc.

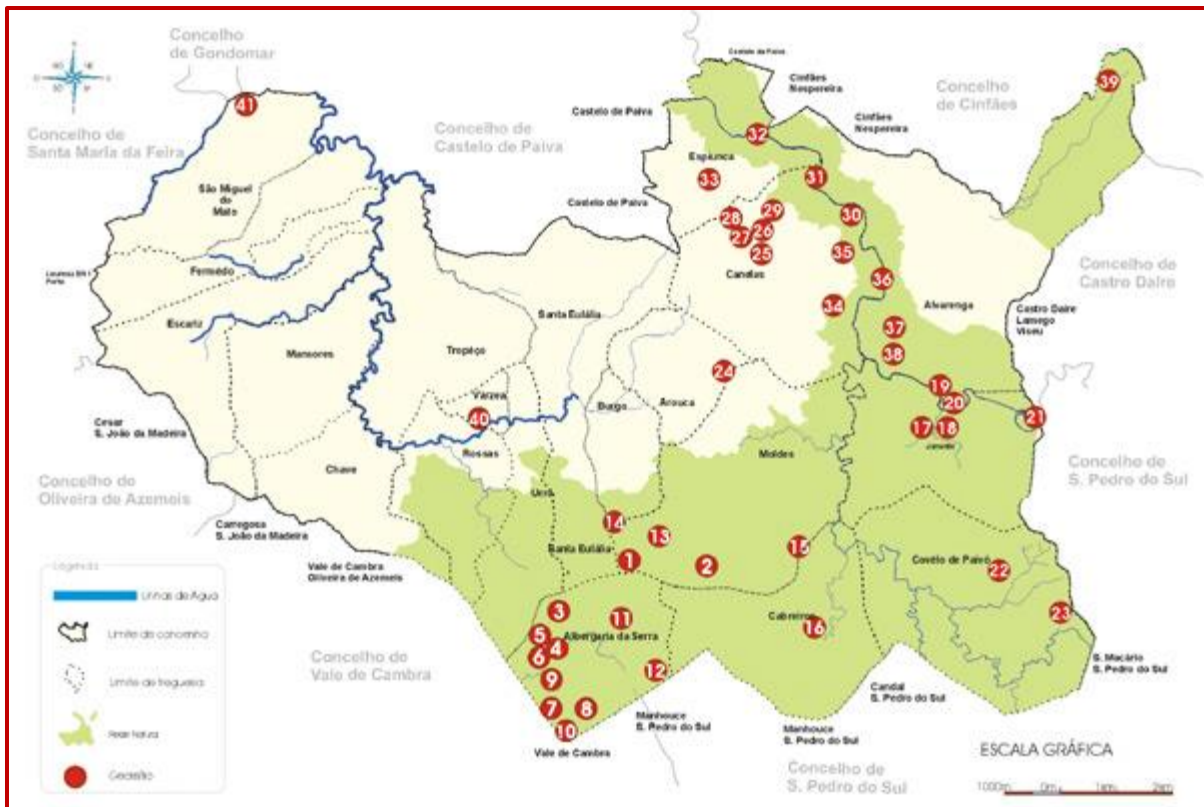
Gedurende fase twee bleek het Arouca Geopark één van de weinige geoparken te zijn die actief bezig is met de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling. Door middel van het kwaliteitssysteem ISO 9001:2008 – waarvoor het geopark certificering heeft ontvangen - probeert het geopark de bij het geopark-merk aangesloten ondernemers te monitoren op geboden kwaliteit. Deze insteek richt zich dus op het aanbod in plaats van de uitwerking, een interessante insteek van monitoring. De toeristen observaties die als tweede onderdeel van het monitoringproces worden verricht maken het Arouca Geopark tot een potentieel goed voorbeeld voor duurzame regionale ontwikkeling door een EGN geopark.

5.2.2. Situatieschets

Het Arouca Geopark in het noordwesten van Portugal is een geologisch waardevol gebied dat in 2009 is toegetreden tot het European Geoparks Network. Het geopark is circa 330 km² in oppervlakte en heeft 25.000 inwoners. Daarmee beslaat het geopark de volledige gemeente Arouca (EGN, 2015b). Het gebied heeft een bergachtige uitstraling en is door middel van nauwe valleien uitgeslepen in het landschap. De hoogte in het gebied varieert gemiddeld van 200 m tot 600 m maximaal oplopend tot 1100-1200 m bij het gebergten Freita en Montemuro.

Het geologische erfgoed van het gebied bestaat uit 41 geologisch waardevolle plekken, waarvan de meeste zijn opgenomen in het Natura 2000 netwerk (EGN, 2015b). Twee plekken in het gebied zijn van internationaal significante waarde, de Trilobite van Canelas en de Castanheira's "Pedras Parideiras". De eerste locatie beschikt over een grote hoeveelheid fossielen van trilobite, de tweede locatie is waardevol vanwege een bijzondere granietformatie.

Figuur 6: Overzicht Arouca Geopark

5.2.3. Ontwikkelingsstrategie en uitwerking

De 41 waardevolle geologische plekken vormen de basis voor het Arouca Geopark project, gezamenlijk met de duurzame regionale ontwikkelingsstrategie die moet zorgen voor de bescherming, promotie en gebruik van deze locaties. De talloze aantrekkelijke eigenschappen van het gebied zorgen ervoor dat Arouca uitermate geschikt is voor het nader ontwikkelen van toerisme. De insteek van deze vorm van toerisme is op basis van de cultuur- en natuurhistorie (Arouca Geopark, 2015). De waardevolle plekken in het gebied zijn geïntegreerd in een netwerk van wandelroutes, dit netwerk moet bijdragen aan de promotie en ontwikkeling van het erfgoed binnen het gebied.

De belangrijkste focus voor de duurzame regionale ontwikkeling in het Arouca Geopark is daarmee gelegd op de ontwikkeling van toerisme. Daarnaast wordt getracht de betrokkenheid van de lokale bevolking te vergroten door educatieve programma's over het gebied voor scholen te introduceren en activiteiten voor de bevolking te organiseren. De duurzame regionale ontwikkeling moet leiden tot de bescherming van het geologische, natuurlijke en cultuurhistorische erfgoed in het gebied, terwijl het tegelijkertijd bijdraagt aan een duurzame economische ontwikkeling door het erfgoed te profileren en promoten. Tevens maakt het Arouca Geopark gebruik van een merk om producten, diensten en bedrijven aangesloten bij het geopark te promoten en samen te laten werken. Een aspect dat meer recentelijk als belangrijk gezien wordt in de ontwikkelingsstrategie van het geopark is het invloed uitoefenen op het planningsbeleid van milieu, landbouw en bosbouw in het gebied (Arouca Geopark, 2014). De fysieke ontwikkeling van het gebied heeft daarmee een prominentere rol in de strategie gekregen

5.2.4. Monitoring

De monitoring binnen de duurzame regionale ontwikkeling van het Arouca Geopark maakt het geopark met name onderscheidend van de overige EGN geoparken. Sinds 2011 hanteert het Arouca Geopark namelijk het ISO 9001:2008 kwaliteitssysteem en het heeft hiervoor in 2012 een certificering ontvangen (Arouca Geopark, 2012). Door middel van het monitoringsysteem houdt het geopark toezicht op de bij het geopark-merk aangesloten bedrijven, diensten en producten. Met

name wordt hierbij controle gehouden of voldaan wordt aan de kwaliteitseisen voor klanten. Dit aspect van het monitoringssysteem van het Arouca Geopark richt zich dus niet zozeer op de uitwerking van de duurzame regionale ontwikkeling, maar daarentegen meer op de inputzijde. Daarmee verbetert het geopark de toeristische sector in het gebied in een kwalitatief opzicht en tracht het daardoor meer toeristen te trekken richting de regio Arouca. Het Arouca geopark moet daardoor nog nadrukkelijker een toeristisch attractief gebied worden. Het tweede gedeelte van de monitoring op duurzame regionale ontwikkeling dat wordt uitgevoerd door het Arouca Geopark is daaraan direct gelinkt, namelijk observaties van toerisme binnen het gebied. Op die wijze wil het geopark inzicht verkrijgen of het toeristisch aandeel in het gebied vergroot is. Dit doet men door bij te houden hoeveel bezoekers de belangrijkste informatiecentra en bezienswaardigheden ontvangen. Door dit gedurende de loop der jaren te doen kan inzichtelijk gemaakt worden in hoeverre het (geo)toerisme in het Arouca Geopark zich ontwikkeld.

5.2.5. Overzicht

Het Arouca Geopark heeft een zeer overzichtelijke strategie, specifiek gericht op de hoofddoelen van een geopark. Het toerisme in brede vorm staat centraal in de duurzame regionale ontwikkeling van het gebied, waarbij het geologisch erfgoed van het gebied uiteraard wel een belangrijke rol kan vervullen. Daarnaast besteedt het geopark de nodige aandacht aan educatie van de lokale bevolking. Door middel van diverse activiteiten voor een variatie aan doelgroepen probeert het geopark de aardwetenschappen en interesse voor geschiedenis van het gebied te promoten. Het erfgoed en karakteristieken van de regio staan daarbij in de ontwikkelingsstrategie centraal. De fysieke ontwikkeling van het gebied is eveneens van belang voor het geopark, daarom wordt inspraak gegeven op het vlak van landbouw, bosbouw en milieu beleid.

Qua monitoring is de organisatie vooruitstrevend. Er wordt gebruik gemaakt van het ISO 9001:2008 kwaliteitssysteem om klanttevredenheid te waarborgen. Hierdoor worden de bij het geopark aangesloten ondernemers beoordeeld op de geboden kwaliteit van hun diensten en producten. Hoewel deze monitoring uiteraard niet geheel toereikend is om een succesvolle duurzame regionale ontwikkeling binnen het geoparkgebied te garanderen kan door een dergelijke monitoring gezorgd worden voor een kwalitatief hoge ervaring onder toeristen, waardoor het gebied Arouca hoger aangeschreven zal staan als toeristisch gebied. Om deze toeristische ontwikkeling te monitoren maakt de organisatie tevens gebruik van toeristen observaties. Door middel van bezoekerstellingen bij de belangrijkste toeristische trekpleisters en informatiecentra probeert het Arouca Geopark inzicht te verkrijgen in de toeristische ontwikkeling.

Positieve en negatieve aspecten:

+	Duidelijke en overzichtelijke strategie: toerisme en educatie zijn belangrijkste invulling.
+	Vooruitstrevende aanpak van monitoring: ISO 9001:2008 en toeristenobservaties
-	

5.3. Massif des Bauges

5.3.1. Verantwoording best practice

Vanuit fase één en twee van het onderzoek is eveneens de keuze gevallen op het Geopark Massif des Bauges om te verwerken in de best practices van duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken. De keuze voor het geopark komt vooral voort uit de interessante ontwikkelingsstrategie. Gedurende fase één werd duidelijk dat de organisatie achter het Geopark Massif des Bauges al sinds 1995 actief is met een duurzame ontwikkeling van het gebied, doordat het gebied destijds is aangewezen als een Frans natuurpark. Hierdoor is de duurzame regionale ontwikkeling van het gebied een aspect dat al geruime tijd een belangrijke doelstelling is voor de organisatie. Met name de insteek van het 'dichtbij toerisme' – zoals verwoord in de ontwikkelingsstrategie – is een interessante en unieke aanpak voor de ontwikkeling.

Uit de resultaten van fase twee bleek het Geopark Massif des Bauges een brede aanpak voor duurzame regionale ontwikkeling te hanteren. Naast de ontwikkeling van toerisme is tevens aandacht voor educatie, de ontwikkeling van de fysieke ruimte, voor het gebruik van hernieuwede energie en behoud van beschikbare hulpbronnen in het gebied. De geoparkorganisatie is tevens bezig met de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling geïnitieerd door het geopark. Hoewel het geopark moeite heeft om inzichtelijk te maken welke bijdrage zij hebben gehad in de ontwikkeling van het gebied trachten ze door toeristen observaties de ontwikkeling van de toeristische sector in gebied te monitoren. Daarnaast probeert de organisatie op basis van het recent opgestelde masterplan de effecten van ontwikkeling te monitoren. Met name door de interessante strategie van het geopark en de manier waarop ze bezig zijn om monitoring te integreren in binnen de werkzaamheden is het Massif des Bauges gekozen tot best practice van duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken.

5.3.2. Situatieschets

Het Geopark Massif des Bauges is gesitueerd in het oosten van Frankrijk. Het geopark maakt deel uit van het noordwestelijk deel van de Franse Alpen en is sinds 2011 erkend als lid van het European Geoparks Network (EGN, 2015c). Het grondgebied van Massif des Bauges heeft een oppervlakte van 856 km² en 66.000 inwoners. Het geopark heeft daarmee dezelfde begrenzing als het Parc Naturel Regional du Massif des Bauges dat reeds in 1995 is aangewezen. Parc Naturel Regional staat voor Regionaal Natuur Park (RNP) en is een titel die door de Franse nationale overheid in het leven is geroepen. Een RNP heeft als doel enerzijds de promotie en bescherming van cultureel en natuurlijk erfgoed en anderzijds de sociaal economische ontwikkeling van het gebied. Daarmee sluit het RNP concept naadloos aan bij de doelen die door het die door het EGN worden nagestreefd, met dien verstande dat het verschil zichtbaar is in de geologische nadruk in het geoparkconcept.

Figuur 7: Overzicht Massif des Bauges Geopark

5.3.3. Ontwikkelingsstrategie en uitwerking

Het grondgebied van Massif des Bauges bezit een aantal van de grote Franse toeristische trekpleisters, zoals het meer van Annecy en abbaye de Tamié . Het is dan ook niet verwonderlijk dat de geoparkorganisatie deze trekpleisters wil gebruiken om het toeristische aanbod te verbreden met meer natuur gebaseerde buitenactiviteiten en geotoerisme. Het gebied richt zich onder andere op het concept 'dichtbij-toerisme', zo wil men zich voornamelijk richten op mensen vanuit aangrenzende stedelijke gebieden. Uiteraard worden inwoners en buitenlandse toeristen daarbij niet vergeten. Het geopark organiseert daarom buitenactiviteiten en ondersteunt het lokale ondernemers door producten te promoten. De organisatie ziet daarom voor zichzelf de taak om bezienswaardigheden en directe koop van producenten te vermarkten. Het geopark benoemt dat geotoerisme als concept nog niet ver ontwikkeld is in Frankrijk. Het nabijgelegen geopark (Chablais) hanteert wel dezelfde manier van ontwikkeling en daarom worden er gezamenlijke projecten ondernomen. De samenwerking creëert tevens mogelijkheden om het dichtbij-toerisme te versterken. Ook wordt door deze manier van werken bijgedragen aan een verhoogde trots en betrokkenheid van de lokale bevolking met het geologisch erfgoed binnen het gebied.

Ook educatie wordt als belangrijk gezien voor de ontwikkeling van het geopark. Door lesprogramma's en activiteiten te organiseren voor basis- en voorgezet onderwijs probeert het geopark bewustzijn en betrokkenheid met de omgeving te creëren onder de leerlingen in het gebied. Het geopark biedt tevens onderzoeksmogelijkheden voor het hoger onderwijs en organiseert activiteiten voor geïnteresseerden in het geologisch verhaal van het Massif des Bauges. Een groter bewustzijn met betrekking tot de regio en een gevoel van eigenheid onder de bevolking wordt daardoor reeds ervaren door de geoparkorganisatie. Dit draagt volgens het geopark bij tot het creëren van een gastvrij en authentiek gebied

Het geopark geeft eveneens aan de bosbouw en landbouw als een belangrijk element te zien in de duurzame regionale ontwikkeling, aangezien deze functies een belangrijk onderdeel vormen van het landschap in het Massif des Bauges gebied. Het grondgebruik in het gebied bestaat namelijk voor 58% uit bebossing en belangrijke economische dragers binnen het gebied zijn de zuivel en wijn productie, samen verantwoordelijk voor (62%) van de productie in de primaire sector. In het gebied houdt het geopark zich dan ook bezig met het vinden van een 'agri-ecologische' balans. Daarmee houdt het toezicht op de fysieke ontwikkeling van het Massif des Bauges gebied.

Ten slotte wil het geopark binnen de ontwikkelingsstrategie aandacht besteden aan duurzame energie. In het licht van de duurzame insteek waarvoor de regio kiest vindt het geopark het ongepast om voornamelijk gebruik te blijven maken van fossiele brandstoffen voor energiegebruik. De organisatie wil daarom trachten de verspilling van energie tegen te gaan, tegelijkertijd wordt door middel van promotie en de daadwerkelijke toepassingen het gebruik van duurzame energie gestimuleerd. Op deze wijze probeert het geopark tevens de beschikbare middelen in het gebied zoveel mogelijk in stand houden.

5.3.4. Monitoring

Op het vlak van monitoring is het Massif des Bauges Geopark momenteel bezig met toeristen observaties. Het aantal toeristen in het gebied wordt daarbij regelmatig in de gaten gehouden om hieraan te kunnen onttrekken in welke mate het toerisme in Massif des Bauges zich ontwikkelt. Tevens houden ze zich bezig met de monitoring van het recent opgestelde masterplan, maar ondervinden dat het lastig is om inzichtelijk te maken welke effecten de door het geopark geïnitieerde ontwikkelingen veroorzaakt en wat effecten zijn van andere processen. Wel geeft de geoparkorganisatie aan een langzamere ontwikkeling van het gebied te ondervinden dan in andere regio's ondervonden wordt.

5.3.5. Overzicht

Het Massif des Bauges Geopark is als organisatie al ruim voordat het de status van geopark heeft verkregen bezig geweest met de duurzame regionale ontwikkeling van het gebied. Dit is een

karacteristiek van het geopark die ook duidelijk ten uiting komt in de ontwikkelingsstrategie. Het geopark hanteert een holistische visie op de ontwikkeling van het geoparkgebied. Dat de organisatie naast een geopark tevens een Frans regionaal natuurpark is draagt hieraan zeker bij. De belangrijkste drijver van de duurzame ontwikkeling van het gebied is daarbij het dichtbij-toerisme zoals geformuleerd door de organisatie. Hiermee wil het gebied een vrijetijdbesteding worden waarnaar mensen uit de omliggende gebieden komen om te ontspannen en waar talloze activiteiten en bezienswaardigheden te vinden zijn. Zo wil het geopark gebruik maken van het rijke geologische, natuurlijke en culturele erfgoed dat het gebied rijk is. Het geopark heeft eveneens aandacht voor lokale producten en diensten en hoopt dit door middel van promotie bij trekpleisters te promoten. Educatie is tevens een essentieel aspect van de ontwikkeling die door het Massif des Bauges Geopark wordt nagestreefd. Het geopark houdt daarnaast toezicht op de ontwikkeling van land- en bosbouw in de regio, omdat dit een grote invloed heeft op de fysieke uitstraling. In overeenstemming met de duurzame strategie voor regionale ontwikkeling is de organisatie evenzeer bezig om zich in te zetten voor het gebruik van hernieuwbare energie en gaat het verspilling van beschikbare middelen tegen.

Voor de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling gebruikt het geopark net als het Arouca Geopark toeristen observaties om de toeristische ontwikkeling van het gebied onder de loep te houden. Ook op basis van het opgestelde masterplan wil het geopark de ontwikkeling monitoren, alleen ondervindt het problemen in hoe dit op te zetten is en of deze monitoring ook recht doet aan de situatie in de praktijk. Daarmee geeft het geopark van zichzelf aan dat zij op het gebied van monitoring nog niet zijn waar ze hadden willen staan.

Positieve en negatieve aspecten:	
+	Holistische visie: bijdragend aan breed scala aan aspecten in de ontwikkeling van het gebied.
+	Combinatie natuur- en geopark: sterke combinatie door overeenkomstige doelstellingen.
-	Monitoring ontwikkeling: organisatie heeft moeite om monitoring succesvol in te vullen.

5.4. Geopark Shetland

5.4.1. Verantwoording best practice

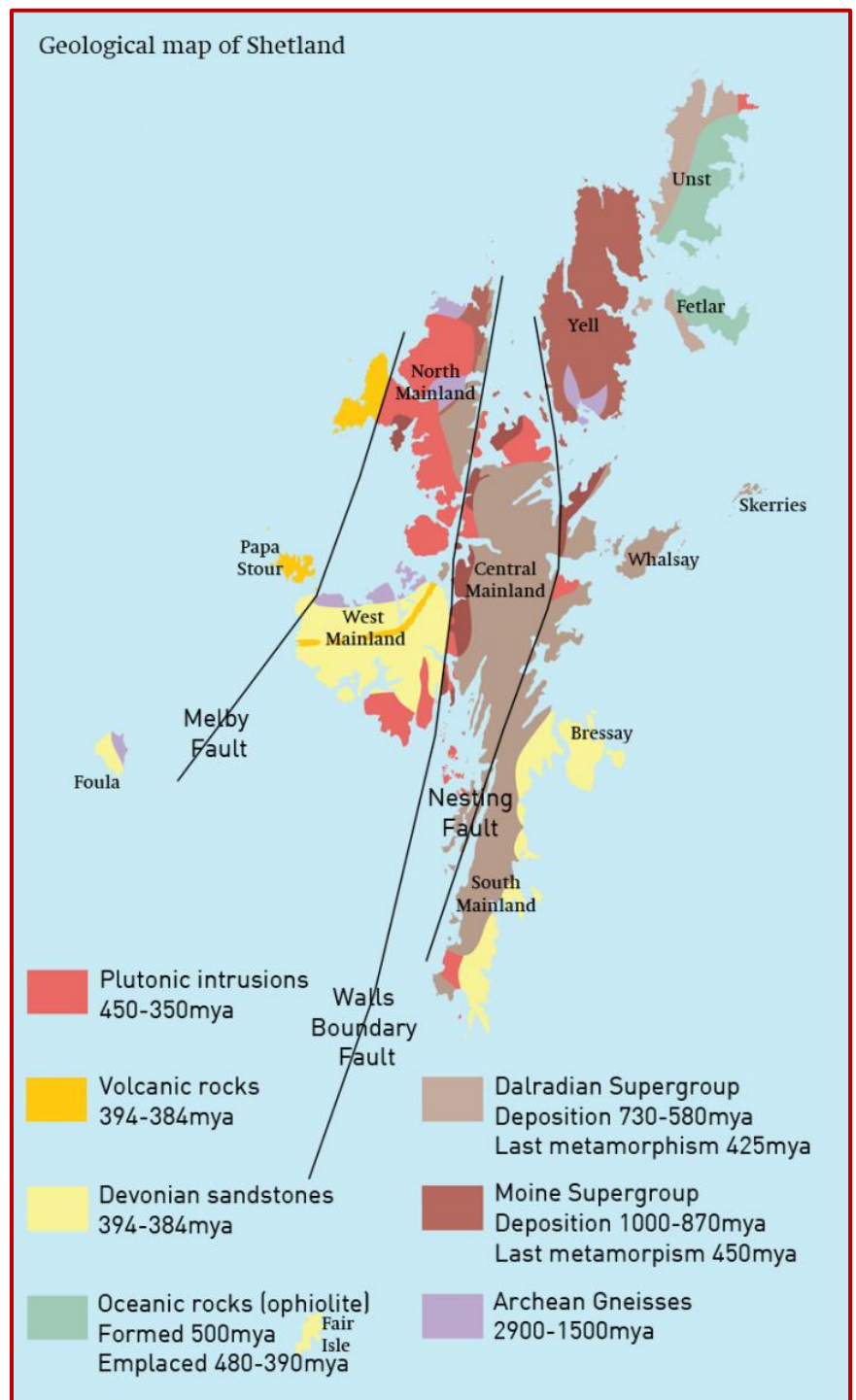
De keuze om het Shetland Geopark op te nemen in de best practices van duurzame regionale ontwikkeling is op dezelfde wijze als de vorige twee case studies gebaseerd op de resultaten van fase één en twee van het onderzoek. Fase één van het onderzoek laat zien dat het geopark voor zichzelf een duidelijke visie op de ontwikkeling van de Shetland eilanden heeft geformuleerd. Het accent van de ontwikkeling ligt op het aanwezige erfgoed dat fungeert als motor voor overige ontwikkeling. Met name de community involvement en de daarbij gelegde link naar het gemeenschappelijk erfgoed komt sterk naar voren in de gehanteerde ontwikkelingsstrategie.

Fase twee van de onderzoeksresultaten laat voor het Shetland Geopark zien dat deze geformuleerde doelstellingen nog steeds ferm overeind staan. De geoparkorganisatie refereert naar het belang van betrokkenheid van de lokale bevolking en de educatie van de inwoners van Shetland over het bijzondere erfgoed dat het eiland rijk is. Op het gebied van monitoring van de duurzame regionale ontwikkeling hanteert het geopark een speciaal opgezet programma. Het geopark is in eerste instantie verantwoordelijk voor het beschermen van het geologisch erfgoed op het eiland. Daarom wordt door middel van monitoring de conditie van de geologische waardevolle plekken in de gaten gehouden, waar nodig kan daardoor gelijk actie ondernemen worden. Door de directie betrokkenheid van het geopark bij lokale beleidsvorming en ontwikkeling heeft het geopark eveneens de mogelijkheid om via de lokale overheid gegevens te verzamelen over projecten en initiatieven vanuit het geopark. Deze opzet maakt dat het Geopark Shetland een potentieel goed voorbeeld voor duurzame regionale ontwikkeling en monitoring vormt.

5.4.2. Situatieschets

Het Geopark Shetland bestaat uit een archipel van boven de honderd eilanden (fig. 8), gesitueerd op 170 km ten noordoosten van Schotland waartoe het tevens behoort. De eilandengroep heeft circa 22.000 inwoners, verdeelt over 15 bewoonde eilanden. Het grootste gedeelte van de populatie woont in en rondom de hoofdstad Lerwick. In 2009 is het Geopark Shetland erkent als een lid van het European Geoparks Network (EGN, 2015d). De oppervlakte van het geopark beslaat de gehele archipel, in totaal 1468 km² en meer dan 1500 km aan kustlijn. Toch is er op de eilandengroep geen plek te vinden dat zich verder dan 5 km van de kust bevindt, de zee heeft daarmee een grote invloed op het gebied.

Dat is eveneens terug te vinden in de geologische opbouw van de eilandengroep. De Shetland eilanden is een van de meest gecompliceerde en gevarieerde plekken in geologisch opzicht binnen een relatief kleinschalig oppervlak (fig. 8). De eilanden zijn over een tijdsperiode van miljoenen jaren vormgegeven onder invloed van gletsjers, rivieren en de zee. Hierdoor varieert de geologische opbouw van de eilanden van steile kliffen aan de 'buitenzijde' van de kust tot zandstranden aan de 'binnenkust'. Door deze bijzondere geologische en geomorfologische kenmerken heeft de eilandengroep tevens een stevig fundament voor geïnteresseerden in de natuurlijke en culturele historie van de Shetland eilanden.

Figuur 8: Geologische kaart Shetland eilanden

5.4.3. Ontwikkelingsstrategie en uitwerking

De missie die de geoparkorganisatie voor zichzelf geformuleerd heeft richt zich op het beschermen en verhogen van het bewustzijn en begrip voor Shetland's rijke geologische erfgoed en deze kernkwaliteit gebruiken als een motor voor duurzame ontwikkeling. Dit betekent dat de bescherming en de lokale betrokkenheid van de populatie met betrekking tot het geologische erfgoed als cruciaal ervaren wordt. Aan de basis voor de duurzame regionale ontwikkeling van de Shetland eilanden ligt daarmee de community involvement van de inwoners. Het geologisch erfgoed in het Geopark Shetland wordt geconserveerd door actieve monitoring van de geologisch waardevolle plekken. Op deze wijze moet het in stand houden van deze locaties gegarandeerd

worden. Bewustzijn en betrokkenheid van de lokale bevolking zijn daarbij tevens van belang, zodat de bescherming van de geologisch waardevolle plekken ook plaats kan vinden door waakzaamheid van de bevolking. Het creëren van een stuk bewustzijn onder de bevolking moet tevens leiden tot geologisch gerelateerde initiatieven vanuit de bevolking.

Een belangrijke insteek voor de duurzame regionale ontwikkeling van het Geopark Shetland is de ontwikkeling van geotourisme. Het geopark erkent dat de Shetland eilanden geen locatie is voor grootschalig toerisme, het aanbod moet daarom kwalitatief hoog zijn en een unieke ervaring bieden voor toeristen. Ook wordt er voor de eilanden gefocust op toerisme dat het gehele jaar kan plaatsvinden, zodat inkomsten meer evenredig over de seizoenen verspreid zijn. Op het eiland bestaat reeds een vrijwillig toeristisch netwerk – Shetland Tourism Association - om gezamenlijk te zorgen voor een beter op elkaar afgestemd toeristisch aanbod. Het geopark ondersteunt dit netwerk en verstrekt informatie aan het netwerk over geologisch erfgoed dat voor toeristen aantrekkelijk kan zijn. Zo heeft het geopark onder andere de erfgoedsector in het gebied geholpen met de integratie van digitale techniek in het tentoonstellen van Shetlands erfgoed. De organisatie wil een bijdrage leveren aan de duurzame vorm van toerisme door training te geven aan mensen in de toeristische branche en ondernemers te ondersteunen in het samenstellen van zogenaamde packages. Een samenstelling van toeristische activiteiten op het geologische vlak.

Daarnaast is marketing en promotie een belangrijk onderdeel van de duurzame regionale ontwikkeling op de Shetland eilanden. Marketing en promotie zijn belangrijk om de doelstellingen van het geopark te kunnen behalen. Onderdeel van de marketing is het voeren van het geoparklogo door lokale bedrijven, hiervoor dienen zij hoge kwaliteit te bieden en voldoen aan door het geopark gehanteerde criteria. Ook richt het geopark zich op het promoten en vermarkten van lokale ambachtsproducten. Dit wil het park doen door de ambachtslieden op te roepen in te spelen op het lokale erfgoed en de tradities en gebruiken. De producten die hieruit voortkomen kunnen verkocht worden in de musea en bij toeristische attracties.

Een laatste belangrijk aspect van de duurzame regionale ontwikkeling door het Shetland Geopark is het stimuleren van educatie over Shetland's geologisch, natuurlijk en cultureel erfgoed. Dit wil het geopark kracht bijzetten door schoolactiviteiten gerelateerd tot het geologisch erfgoed te organiseren. De geoparkorganisatie neemt daarbij deel aan een samenwerkingsverband, het Shetland Environmental Education Partnership (ShEEP) om meer bewustwording en begrip met betrekking tot de Shetland eilanden bij leerlingen te creëren. Dit doet men door middel van verschillende educatieve middelen.

5.4.4. Monitoring

Het Shetland Geopark monitort de duurzame regionale ontwikkeling vanuit het geopark op verschillende manieren. Als een beginpunt van monitoring heeft het geopark een monitoringsprogramma van vijf jaar opgesteld om de conditie van Shetlands geologisch waardevolle plekken bij te houden en eventuele noodzakelijke acties te kunnen ondernemen. Daarnaast draagt het geopark direct bij aan het Shetland ontwikkelingsplan en andere strategische documenten die opgesteld wordt door de lokale overheid. Deze documenten zullen gemonitord worden door de lokale overheid. Het geopark kan vervolgens de relevante informatie verzamelen over projecten en activiteiten die geïnitieerd zijn vanuit het geopark.

5.4.5. Overzicht

De organisatie achter het Geopark Shetland heeft een duidelijke missie voor zichzelf geformuleerd. Het geopark wil Shetlands geologisch, natuurlijke en culturele erfgoed gebruiken om bewustzijn te creëren onder de inwoners en toerisme op het eiland nader te stimuleren. Bij het initiëren van de duurzame regionale ontwikkeling worden de inwoners nadrukkelijk betrokken, eveneens wordt nauwe samenwerking gezocht met andere organisaties op de eilandengroep. Zo wordt bijvoorbeeld om de educatie over omgeving, milieu en geschiedenis te bevorderen samengewerkt met lokale organisaties die eenzelfde doel nastreven. Hierdoor wil het geopark gezamenlijk de betrokkenheid van bewoners vergroten. Een belangrijke invulling van de duurzame regionale ontwikkeling voor de

organisatie is geotoerisme. Daarvoor kiest het geopark een strategie dat zich richt op een kwalitatief hoogstaand aanbod. Shetland bezoeken moet daardoor een unieke ervaring zijn, het geopark is ervan overtuigd dat toeristen bereid zijn te betalen voor geboden kwaliteit. Het geopark biedt daarom trainingen aan voor lokale ondernemers om beter in te spelen op de toeristische markt die zich richt op Shetlands erfgoed. Samen met de lokale autoriteiten heeft het geopark bijgedragen aan strategische beleidsdocumenten en ontwikkelingsplannen. Dit om gezamenlijk toe te werken naar een duurzame ontwikkeling van de archipel.

Om de ontwikkelingen binnen het geopark te monitoren heeft het geopark om te beginnen een monitoringsprogramma opgesteld voor de geologische waardevolle plekken zelf. Door middel van dit monitoringsplan wordt de conditie van het erfgoed gemonitord, eveneens kunnen aan de hand van het programma interventies plaatsvinden mits dit nodig wordt geacht. Naast dat het geopark zelfstandig de monitoring van geologische erfgoed op zich neemt, kan het tevens gebruik maken van de monitoring door de lokale overheid. De overheid op de Shetland eilanden monitort de ontwikkeling op de eilanden. Hierdoor kunnen gegevens over de activiteiten en initiatieven waarbij het geopark betrokken is verzameld worden, waaronder uitgebreide toeristen observaties en monitoring van economische ontwikkeling (Shetland Island Council, 2015).

Positieve en negatieve aspecten:

+	Nauwe samenwerking: geopark initieert ontwikkeling samen met lokale organisaties en overheid, vergroot draagvlak
+	Monitoring: vanuit overheid en vanuit het geopark op de geologisch waardevolle plekken
-	Sterk afhankelijk van andere organisaties: op gebied van toerisme en educatie werkt het geopark in samenwerkingsverbanden. Dit kan - vanwege meerdere belangen en inzichten - remmend werken op realiseren van eigen doelstellingen.

5.5. Discussie

In dit hoofdstuk is een uitwerking gegeven van drie verschillende case studies. Voor deze case studies is bewust gebruik gemaakt van drie zeer uiteenlopende geoparken met betrekking tot situering, ontwikkelingsstrategie en wijze van monitoring. Hierdoor ontstaat een reeks aan verschillende voorbeelden van duurzame regionale ontwikkeling. Dit is voordelig voor de EGN geoparken die inspiratie en inzichten aan de voorbeelden kunnen ontleen. Door een diversiteit aan geoparken te selecteren in de best practices heeft een grotere variatie aan geoparken potentieel baat bij de uitkomsten.

De case studies laten zien dat de geoparken op grote lijnen veel overeenkomsten vertonen in de strategie voor duurzame regionale ontwikkeling. Bij een nadere blik op de uitwerking van de strategie blijken de geoparken toch ook te verschillen op bepaalde aspecten zoals de invulling van toerisme of educatie. De verschillen in regelgeving voor ruimtelijke ordening en opzet van overheden in de Europese landen spelen hierin tevens een belangrijke rol (Nadin & Stead, 2013). Voorbeeld hiervoor is het Geopark Massif des Bauges, dat als combinatie van natuur- en geopark een bredere vorm van duurzame regionale ontwikkeling nastreeft dan in veel andere geoparken het geval is. Daarnaast ontstaan deze verschillen vanuit de belangrijkste karakteristieken van een gebied. Zo zullen de Shetland eilanden vanwege de ligging en omvang nooit een plek voor massa toerisme worden en heeft het Arouca Geopark bijvoorbeeld de mogelijkheid om een meer variatie te bieden in toerisme vanwege de eigenschappen van het gebied.

Vooraf met betrekking tot de monitoring verschillen de geoparken sterk. Hoewel ze alle drie toeristenobservaties gebruiken om toezicht te houden op een deel van de duurzame regionale ontwikkeling, hanteren alle drie de geoparken tevens een andere manier van monitoring. Waar het Arouca Geopark de toeristische ondernemers en producten monitort op de kwaliteit om een aantrekkelijker toeristenhotspot te worden, hanteert het Shetland Geopark juist een monitoringsprogramma op de kwaliteit van de geologisch waardevolle plekken. Een overeenkomst

van beide monitoringssystemen is dat het de input van duurzame regionale ontwikkeling onderzoekt. Waarbij vervolgens de toeristenobservaties gebruikt worden om te zien of dit ook de gewenste uitwerking heeft op het aantal toeristen. Het Massif des Bauges tracht op basis van het masterplan nadere monitoring op duurzame regionale ontwikkeling uit te voeren, maar ervaart moeilijkheden in de precieze implementatie van een dergelijk monitoringssysteem.

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1. Conclusie

6.1.1. Opzet en hoofdvraag

Centraal stond gedurende de uitvoering van de voorliggende masterthesis het onderzoek naar de duurzame regionale ontwikkeling door European Geoparks Network geoparken. Het concept geoparken is een fenomeen dat zich steeds meer tentoonspreid door geheel Europa. De huidige 64 EGN geoparken proberen zich naast het beschermen van geologisch erfgoed ook in te zetten voor een duurzame regionale ontwikkeling van de geoparkgebieden (§2.1. & §2.2.). De belangrijkste concepten die rondom de duurzame regionale ontwikkeling van geoparken een rol spelen; community involvement (§2.3.) en Geotoerisme (§2.4.) zijn daarom benoemd en onderling gelinkt aan de andere concepten. De hoofdonderzoeksvraag die centraal stond tijdens het uitvoeren van het onderzoek is de volgende:

Wat zijn de best practices in het beheer van European Geopark Network Geoparken om de duurzame regionale ontwikkeling in de geoparkgebieden te bevorderen?

Om een goed antwoord op de hoofdvraag te kunnen geven worden de deelvragen één voor één behandeld en beantwoord. Op die wijze wordt onder elke deelvraag ook aandacht besteed aan de best practices van duurzame regionale ontwikkeling in geoparkgebieden die binnen dit onderzoek verwoordt zijn. Dit zijn het Arouca Geopark, het Massif des Bauges Geopark en het Geopark Shetland. De best practices, verzamelde informatie in fase één en twee en theoretisch kader van het onderzoek zullen vervolgens omgezet worden in aanbevelingen voor duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken.

6.1.2. Deelvraag één - welke strategieën en doelstellingen voor duurzame gebiedsontwikkeling worden er door de EGN geoparken gehanteerd?

Om de best practices inzichtelijk te kunnen maken zijn zoveel mogelijk ontwikkelingsstrategieën van EGN geoparken bestudeerd en samengevat. Hieruit is een overzicht ontstaan met ontwikkelingsstrategieën uit 31 EGN geoparken. Analyse van het overzicht laat zien dat in lijn met Farsani et al. (2011) veel onderzochte EGN geoparken zich binnen de ontwikkelingsstrategie bezig houden met geotoerisme of toerisme in bredere zin. Ook educatie - zoals benoemt in Eder & Patzak (2004) - heeft een belangrijke functie in de duurzame regionale ontwikkeling van geoparkgebieden. Duurzame regionale ontwikkeling in geoparkgebieden heeft daarmee voor alle geoparken eenzelfde basis. Alle onderzochte geoparken benoemen deze twee aspecten namelijk binnen de ontwikkelingsstrategie.

Uit de analyse blijkt eveneens dat samenwerkingsverbanden belangrijk zijn voor veel geoparken. Dit staat in relatie met de community involvement dat essentieel is voor een succesvolle duurzame ontwikkeling in rurale gebieden (Horschi, 2010). Met betrekking tot de verdere invulling van de ontwikkelingsstrategie treedt meer variatie op. Een aantal geoparken focust zich op streekproductie en ambacht, waar anderen de focus vrijwel geheel op een versterking van het toeristisch potentieel richten door bijvoorbeeld routes in het gebied te ontwikkelen (Wrede & Mügge-Bartolović, 2012). Terugkomend op de verantwoordelijkheid van EGN geoparken zijn deze strategieën en doelstelling altijd gekoppeld aan een bescherming en promotie van het geologisch erfgoed binnen de gebieden (Zouros, 2004).

Het bovenstaande is dan ook zeker geldig voor de best practices van duurzame ontwikkeling binnen de geoparken. Case studies over de desbetreffende geoparken maken duidelijk dat de betreffende geoparken allen de kernelementen toerisme en educatie toepassen als belangrijke elementen van duurzame regionale ontwikkeling. Om deze kernelementen heen heeft ieder geopark met eigen aspecten de ontwikkelingsstrategie vormgegeven. Zo kiest het Massif des

Bauges Geopark voor het concept 'dichtbij-toerisme' om het toeristisch potentieel van het gebied te vergroten. Het Geopark Shetland verkiest liever een hoogwaardige vorm van toerisme en wil daarom een kleinschalig maar kwalitatief hoogstaande vorm van toerisme aanbieden, met een focus op het erfgoed van Shetland. Het Arouca Geopark stimuleert een brede vorm van toerisme, met de eigenschappen die het Arouca gebied momenteel al bezit is er in de regio voor ieder wat wils, wel wil het Arouca Geopark evenals Geopark Shetland een kwalitatief goed aanbod verzorgen. Ook wordt er door elk geopark op eigen wijze gewerkt aan educatie van leerlingen en geïnteresseerden over aardwetenschappen en geologie. Belangrijk binnen de best practices is dat binnen de ontwikkelingsstrategieën ook aandacht uitgaat naar de fysieke ontwikkeling van het geoparkgebied, aangezien dit een significante bijdrage levert aan de ervaring van een regio en het daarbij behorende erfgoed.

6.1.3. Deelvraag twee - Hoe worden de effecten van de door EGN Geoparken geïnitieerde gebiedsontwikkeling gemonitord?

De enquête waarop 24 geoparken gerespondeerd hebben wijst uit dat de EGN geoparken bijna unaniem vinden dat ze bij hebben gedragen aan een duurzame regionale ontwikkeling van de geoparkgebieden. Toch monitort slechts 10 van de 24 respondenten deze bijdrage daadwerkelijk. Een onverwachte uitkomst in het onderzoek aangezien geoparken beoordeeld dienen te worden op de bijdrage aan duurzame regionale ontwikkeling (Zouros & Valiakos, 2010). De geoparken die duurzame regionale ontwikkeling monitoren doen dit op verscheidende manieren. Er wordt voor de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling geen vast stramien gehanteerd door de geoparken. Daarom geschied monitoring op zowel kwalitatieve als kwantitatieve wijze, een meerderheid van de respondenten hanteert een combinatie van beide methoden van onderzoek. Veel van de monitorende geoparken geeft echter aan de monitoring als problematisch te ervaren. Redengeving hiervoor is dat het lastig is om duidelijk te maken welke bijdrage het geopark precies heeft gehad in de ontwikkeling van de gebieden. Dit is overeenkomstig met Mascarenhas et al. (2012) die benoemen dat de monitoring van regionale duurzame ontwikkeling uitdagend en lastig is.

De best practices van duurzame regionale ontwikkeling die benoemd zijn binnen dit onderzoek hanteren alle drie een andere aanpak voor monitoring. Het Arouca Geopark hanteert een ISO 9001:2008 certificering om bij het geopark aangesloten ondernemers te beoordelen op geleverde kwaliteit. Door daarnaast toeristen observaties te verrichten wil het geopark inzicht verkrijgen in de effecten van de geïnitieerde ontwikkeling. Het Massif des Bauges hanteert eveneens toeristen observaties om effecten te monitoren. Daarnaast monitort het geopark het opgestelde masterplan, maar geeft zelf aan hierin minder succesvol te zijn. Geopark Shetland hanteert een monitoringsprogramma om de kwaliteit van de geologische waardevolle plekken te controleren. Daarnaast heeft het geopark inzicht in monitoring op ontwikkeling dat door de lokale overheid verricht wordt.

6.1.4. Deelvraag drie - Welke effecten van gebiedsontwikkeling door EGN Geoparken worden in de praktijk gemeten en hoe dragen deze bij aan de ontwikkeling van gebieden?

De effecten die voortkomen uit de duurzame ontwikkeling van geoparkgebieden zijn eveneens onderzocht (tabel 7). De duurzame regionale ontwikkeling die geïnitieerd wordt door geoparken komt met name ten uiting in een groei van de toeristische sector in een gebied. Eveneens geven de geoparken aan een groter bewustzijn en verbondenheid met de omgeving waar te nemen onder de bevolking. Tevens wordt door middel van de duurzame regionale ontwikkeling bijgedragen aan de lokale productie en ondernemerschap in de geoparkgebieden. Ten slotte benoemt een aantal geoparken dat ze bijdragen aan een beter en gezonder leven voor de inwoners van de regio's.

De case studies die zijn aangehaald binnen de best practices laten zien dat er binnen de geoparken een aantal effecten van duurzame regionale ontwikkeling ervaren worden. Voor het Arouca Geopark geldt dat men positieve effecten ervaart als resultaat van de educatie die op touw gezet

is. Het bewustzijn en betrokkenheid onder de lokale bevolking is daardoor vergroot. Eveneens benoemen ze een positief effect te ervaren op de bescherming van natuurlijk en cultureel erfgoed. Het Massif des Bauges Geopark ervaart positieve effecten op de ontwikkeling van landbouw en bosbouw in het gebied. Daarnaast initieert het geopark een promotie van hernieuwbare energie en gaat het verspillen van beschikbare middelen tegen, ook op dit aspect claimt het geopark een positieve bijdrage te ervaren. Ten slotte beleeft het Massif des Bauges een positief effect voor de marketing en promotie van lokale producten. Geopark Shetland ervaart tevens een aantal positieve effecten van de duurzame regionale ontwikkeling. Een eerste aspect dat door het Shetland Geopark benoemt wordt is de bescherming van het geologische erfgoed. Het tweede aspect waarop een positief effect is berokkend is een breder bewustzijn en betrokkenheid bij Shetlands erfgoed vanuit de bevolking. Ten slotte merkt het geopark dat leraren na ondersteuning beter bijdragen aan een verhoging van de kennis op het vlak van aardwetenschappen.

6.2. Aanbevelingen

Een laatste deelvraag die beantwoord dient te worden binnen het onderzoek is toegespitst op aanbevelingen voor duurzame regionale ontwikkelingen in EGN geoparken. Binnen deze paragraaf worden dan ook een aantal aanbevelingen geformuleerd. Deze aanbevelingen moeten inspiratie en ideeën bieden voor een succesvollere ontwikkeling van de geoparkgebieden. De aanbevelingen moeten gezien worden als aandachtspunten voor alle EGN geoparken die zich bezig houden met een duurzame regionale ontwikkeling van de grondgebieden. Daarom wordt er niet specifiek ingegaan op elementen, maar zijn de aanbevelingen globaal en rechtlijnig gehouden.

6.2.1. Een proactieve strategie en tonen van leiderschap geeft kracht aan de ontwikkeling

Om een succesvolle duurzame regionale ontwikkeling te initiëren moet een organisatie een proactieve houding aannemen ten opzichte van de strategievoering. Men moet inspelen op de ontwikkeling die een gebied kan doormaken en de kansen die het daarvoor biedt (Stimson et al., 2005). Dit betekent dat er maximaal gebruik gemaakt moet worden van de beschikbare hulpmiddelen, in het geval van een geopark voornamelijk het aanwezige geologische erfgoed, om een inspirerende en pakkende visie voor duurzame ontwikkeling te hanteren. Eveneens moet hierbij rekening gehouden worden met de marktcondities die een randvoorwaarde vormen voor de mate waarop ontwikkeling mogelijk is. Bij het creëren van een inspirerende visie alleen is een geoparkorganisatie nog niet klaar. Een dergelijke visie moet ook gedragen worden en hiervoor is leiderschap cruciaal. Het geopark moet ondernemerschap aanmoedigen en faciliteren, oftewel de omstandigheden creëren waarin ondernemers bereid zijn initiatieven te ontwikkelen die inspelen op de beoogde duurzame regionale ontwikkeling.

6.2.2. Monitoring van de geïnitieerde duurzame regionale ontwikkeling is cruciaal om draagvlak te verkrijgen onder de bevolking.

Een element dat tevens als onderdeel van goed leiderschap gezien zou kunnen worden gezien is de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling in een gebied (Stimson et al, 2005). Continue monitoring is volgens Zouros & Valiakos (2010) een essentieel aspect van duurzame regionale ontwikkeling door geoparken. Dit komt voort uit het feit dat wanneer monitoring op een succesvolle manier geïmplementeerd wordt het de daadwerkelijke meerwaarde van een geopark voor de duurzame economische ontwikkeling van een geoparkgebied aan kan tonen. Als het inzichtelijk maken van dergelijke positieve bijdragen bereikt wordt, zullen inwoners van de geoparkgebieden eerder geneigd zijn een geïnitieerde ontwikkeling te ondersteunen (Mascarenhas et al., 2012). Hoewel een endogene regionale ontwikkeling wellicht moeilijk te monitoren is, zal in de gezamenlijkheid van het EGN gezocht kunnen worden naar een monitoringsinstrument dat de duurzame regionale ontwikkeling beter meetbaar kan maken dan de huidige uiteenlopende aanpakken voor monitoring. Een gezamenlijke aanpak ontwerpen voor de monitoring van duurzame regionale ontwikkeling is overigens een opgave die perfect binnen de visie van een kennisnetwerk als het European Geoparks Network past.

7. Reflectie

7.1. Methodologie

De keuze om gebruik te maken van de applicaties om de ontwikkelingsstrategie van EGN geoparken te achterhalen is er één die achteraf ter discussie gesteld mag worden. Weliswaar is in elke verworven applicatie in meer of mindere mate een strategie voor duurzame regionale ontwikkeling achterhaald, voorafgaand op het daadwerkelijke onderzoek was echter gehoopt op een hoger aantal achterhaalde strategieën. In gesprekken met het Geopark de Hondsrug werd duidelijk dat veel EGN geoparken momenteel bezig zijn met het uitwerken van een masterplan, maar dat deze masterplannen in veel gevallen nog niet voltooid zijn. De applicatie is daarom over het EGN netwerk als geheel een basisdocument waarin onder andere een ontwikkelingsstrategie verwoord is en dus bruikbaar is voor het voorliggende onderzoek.

De optie om terug te vallen op de applicaties is daarom genomen. De relevantie van de applicaties verschilt en dit kwam ook ten uiting gedurende de dataverzameling in fase één. Hoewel de meest recente applicaties over het algemeen uitgebreid en inhoudelijk van goede kwaliteit zijn, waren de oudere applicaties over het algemeen minder specifiek over de duurzame regionale ontwikkeling. Dit zal ook ongetwijfeld te maken hebben met de opgedane ervaring door het EGN als netwerk en het geopark als concept dat in de loop der jaren steeds volwassener is geworden. Terugkijkend lijkt de keuze om applicaties te gebruiken als basis voor het verzamelen van ontwikkelingsstrategieën een goede keuze geweest in het opzicht dat naast de applicaties weinig Engelstalige documentatie beschikbaar is waarin de ontwikkelingsstrategieën behandeld worden.

Gedurende fase twee is de enquête als methode toegepast om inzicht te verkrijgen op duurzame regionale ontwikkeling vanuit de EGN geoparken en de monitoring hiervan in de praktijk. Een enquête was daarbij de meest logische optie, aangezien het afzonderlijk benaderen van vierenzestig EGN geoparken onbegonnen werk is qua tijdsomvang, met een onzeker resultaat. Met het oog op het responspercentage werd de enquête bewust kort en bondig gehouden en in samenspraak opgesteld met het Geopark de Hondsrug. Het uiteindelijke responspercentage van 37,5% lag in lijn der verwachting en is overeenkomstig met ander geraadpleegd onderzoek. Weliswaar zijn vierentwintig respondenten in de meeste gevallen niet genoeg om goede statistische toetsing mogelijk te maken, de data verschaft echter wel goed inzicht in hoe duurzame regionale ontwikkeling door EGN geoparken wordt aangepakt. De enquête heeft daarmee zijn waarde getoond voor het onderzoek.

7.2. Analyse

De analyse van het onderzoek is een uitgebreid proces geweest in het opzicht dat er drie verschillende analyses zijn toegepast. De contentanalyse is met behulp van ATLAS.ti redelijk eenvoudig verlopen. Er kon makkelijk inzichtelijk worden gemaakt hoe vaak een code genoemd werd en aan de hand hiervan was het formuleren van resultaten direct te koppelen.

De enquête was minder eenvoudig om te analyseren. Doordat er vierentwintig respondenten op de enquête gereageerd hebben, waren statistische toetsen vrijwel niet mogelijk. Wanneer wel een toetsing werd verricht bleek geen enkele toetsing significant. Dit is natuurlijk het gevolg van het lage aantal respondenten. Toch bleek de enquête veel relevante informatie voor het onderzoek op te leveren.

Voor de case studies kon veel relevante informatie gehaald worden uit de data voor fase één en twee van het onderzoek. De analyse van de case studies leverde interessante inzichten op. Ook konden sterke en zwakke punten van de ontwikkelingsstrategie en de monitoring hierdoor benoemd worden..

Literatuurlijst

Adamello Brenta Geopark (2008). Application Dossier for the Nomination as European and Global UNESCO Geopark.

Apuane Geopark (2011). Application Dossier of the Apuan Alps Regional Park for Membership in the European and Global Geoparks Network under the auspices of Unesco.

Arouca Geopark (2009). Projecto para candidature do Geoparque Arouca a rede Europeia de Geoparques.

Arouca Geopark (2012). AGA recebe certificação da qualidade ISO 9001:2008. Geraadpleegd op 23-06-2015 via:

http://www.geoparquearouca.com/?p=eventos&sp=listagemnoticias_arq&ano=&noticia=331

Arouca Geopark (2014). Linhas de orientação estratégicas 2014-2020. Geraadpleegd op 23-06-2015 via: <http://www.geoparquearouca.com/?p=geoparque&sp=ogeoparquearouca>

Arouca Geopark (2015). AGA - Arouca Geopark Association. Geraadpleegd op 23-06-2015 via: <http://www.geoparquearouca.com/?p=geoparque&sp=aga>

Azores Geopark (2011). Application dossier Geopark Azores.

Bakker, M.M. & Doorn, M.A. van (2009). Farmer-specific relationships between land use change and landscape factors: Introducing agents in empirical land use modelling. *Land Use Policy* 26, 809–817.

Bakony-Balaton Geopark (2011). An Application for European Geopark Status for the Aspiring Bakony–Balaton Geopark Project, Hungary.

Basque Coast Geopark (2009). Official application by the Basque Coast Geopark Project to become a European Geopark.

Bohemian Paradise (2005). Geopark of the Czech Republic for inscription in the UNESCO Geoparks Networks: Bohemian Paradise.

Burlando, M.; Firpo, M.; Queirolo, C.; Rovere, A. & Vacchi, M. (2011). From Geoheritage to Sustainable Development: Strategies and Perspectives in the Beigua Geopark (Italy). *Geoheritage*, 3(2), 63–72.

Chablais Geopark (2012). Dossier pour la nomination au réseau des Géoparcs Européens et au Réseau Mondial des Géoparcs Reconnu par l'UNESCO.

Chou, H. (2010). Introspection of sustainable development and environmental planning of National Park management. *Frontiers of Earth Science in China*, 4(1), 83-88.

Dowling, R.K. (2011). Geotourism's Global Growth. *Geoheritage*, 3, 1–13.

Duijvestein, C.A.J. (2005). Duurzaam bouwen en de tetraëder van duurzame ontwikkeling.

Eder, F.W. (2008). Geoparks - Promotion of Earth Sciences through Geoheritage Conservation, Education and Tourism. *Journal of the Geological Society of India*, 72(2), 149-154.

Eder, F.W. & Patzak, M. (2004). Geoparks—geological attractions: A tool for public education, recreation and sustainable economic development. *Episodes*, 27(3), 162-164.

Elkington, J. (1997). *Cannibals With Forks: The Triple Bottom Line Of 21st Century Business*. Oxford : Capstone.

English Riviera Geopark (2007). Official application for nomination of the region. Torbay: Torbay council.

Erz der Alpen Geopark (2014). Application dossier for membership of the Global Geoparks Network.

European Geoparks Network (2014a). Meet Our Geoparks. Geraadpleegd op: 24-11-2014 via http://www.europeangeoparks.org/?page_id=168.

European Geoparks Network (2014b). Regional development. Geraadpleegd op: 12-01-2015 via http://www.europeangeoparks.org/?page_id=1507

European Geoparks Network (2015a). F.A.Q.s. Geraadpleegd op: 15-06-2015 via http://www.europeangeoparks.org/?page_id=641

European Geoparks Network (2015b). Arouca Geopark – PORTUGAL. Geraadpleegd op 23-06-2015 via: http://www.europeangeoparks.org/?page_id=532

European Geoparks Network (2015c). Massif des Bauges Geopark – FRANCE. Geraadpleegd op 23-06-2015 via: http://www.europeangeoparks.org/?page_id=672

European Geoparks Network (2015d). Geopark Shetland – SCOTLAND – UK. Geraadpleegd op 24-06-2015 via: http://www.europeangeoparks.org/?page_id=539

Farsani T.N., Coelho C. & Costa C. (2011). Geotourism and Geoparks as Novel Strategies for Socio-economic Development in Rural Areas. INTERNATIONAL JOURNAL OF TOURISM RESEARCH, 13(1), 68-81.

Farsani T.N.; Coelho C.; Costa C. & Amrikazemi, A. (2014). Geo-knowledge Management and Geoconservation via Geoparks and Geotourism. *Geoheritage*, 6, 185–192.

Frey, M-L., Martini, G. & Zouros, N. (2001). European Geopark Charter, in Frey, M-L., ed.; *European Geoparks Magazine*, 1(28).

Geopark Karavanke (2012). Application dossier for membership in the Global Geoparks Network.

Geopark Odsherred (2014). Application for membership in the European Geoparks Network.

Gibson R. (2001). Specification of sustainability-based environmental assessment decision criteria and implications for determining “significance” in environmental assessment. Accessed via: <http://www.sustreport.org/downloads/SustainabilityEA.doc>

Gordon, J. (2012). Rediscovering a Sense of Wonder: Geoheritage, Geotourism and Cultural Landscape Experiences. *Geoheritage*, 4, 65–77.

Hanusch, M. & Glasson, J. (2008). Much ado about SEA/SA monitoring: The performance of English Regional Spatial Strategies, and some German comparisons. *Environmental Impact Assessment Review*, 28, 601–617.

Hațeg Country Dinosaurs Geopark (2005). Hațeg Country Dinosaurs Geopark: fact files.

Henriques, M.H.; Tomaz, C. & Abreu Sá, A. (2012). The Arouca Geopark (Portugal) as an educational resource: A case study. *Episodes* Vol. 35, no. 4.

Hirschi, C. (2010). Strengthening Regional Cohesion: Collaborative Networks and Sustainable Development in Swiss Rural Areas. *Ecology and Society* 15(4): 16.

Horlings, I. & Padt, F. (2013). Leadership for Sustainable Regional Development in Rural Areas: Bridging Personal and Institutional Aspects. *Sustainable Development*, 21, 413–424.

Horst, M. ter (2014). Van geologisch waardevol gebied op weg naar... Geopark de Hondsrug. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Hose, T.A. (2012). 3G's for Modern Geotourism. *Geoheritage*, 4, 7–24.

Idrija Geopark (2011). Application dossier for membership in the European Geoparks Network.

Karnische Alpen Geopark (2012). Application dossier for membership of the Global Geoparks Network.

Katla Geopark (2011). Application Katla Geopark Project.

Kula Geopark (2012). Kula Volcanic Geopark (Katakekaumene) Project: Official Application Dossier.

Kneafsey, M. (2000). Tourism, place identities and social relations in the European rural periphery. *European Urban and Regional Studies*, 7(1), 35-50.

Larwood, J.G.; Badman, T. & Mc Keever, P.J. (2013). The progress and future of geoconservation at a global level. *Proceedings of the Geologists' Association*, 124(4), 720–730.

Margiotta, S. & Sansò, P. (2014). The Geological Heritage of Otranto–Leuca Coast (Salento, Italy). *Geoheritage*, 6, 305–316.

Mascarenhas, A.; Ramos, T.B. & Nunes, L. (2012). Developing an integrated approach for the strategic monitoring of regional spatial plans. *Land Use Policy*, 29, 641– 651.

Massif des Bauges Geopark (2010). Aspiring Bauges Subalpine Geopark: Application Dossier 2010 November.

Mc Keever, P.J. & Zouros, N. (2005). Geoparks: Celebrating Earth heritage, sustaining local communities. *Journal of International Geoscience*, 28(4), 274-278.

Miller, R.F. & Buhay, D.N. (2014). Turning a Forgotten Geological Heritage into a Geological Park: Developing Stonehammer Geopark. *Geoheritage*, 6(1), 29-39.

Molina & Alto Tajo Geopark (2012). Report of the official application of “Molina & Alto Tajo” Geopark.

Monts d’Ardèche Geopark (2013). Monts d’Ardèche – aspiring Geopark.

Mörtberg, U.M.; Balfors, B. & Knol, W.C. (2007). Landscape ecological assessment: A tool for integrating biodiversity issues in strategic environmental assessment and planning. *Journal of Environmental Management*, 82,457–470.

Newsome, D. & Dowling, R.K. (2010) *Geotourism. The tourism of geology and landscape.* Goodfellow, Oxford.

Nijhoff, M.G. (2010). *Duurzame Gebiedsontwikkeling: een structurerend procesmodel voor een duurzame toekomst.* Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven.

Novohrad - Nógrád Geopark (2009). Application dossier for nomination as an European Geopark.

Olafsdottir, R. & Dowling, R. (2014). Geotourism and Geoparks-A Tool for Geoconservation and Rural Development in Vulnerable Environments: A Case Study from Iceland. *Geoheritage*, 6(1), 71-87.

Parc Natural régional du Luberon (2007). *Objectif 2021: le rapport.*

Paulissen, M.P.C.P.; Nieuwenhuizen, W. & Kistenkas F.H. (2014). *Geoparken in Nederland: een quickscan van beleidsmatige mogelijkheden en beperkingen.* Wageningen: Alterra Wageningen.

Ploeg, J.D. van der & Long, A. (1994). Endogenous development: practices and perspectives. In: Born from within. Practice and perspectives of endogenous rural development, J.D. van der Ploeg, A. Long (eds.). Van Gorcum, Assen (1994) 1-7.

Pope, J.; Annandale, D. & Morrison-Saunders, A. (2004). Conceptualising sustainability assessment. *Environmental Impact Assessment Review*, 24, 595–616.

Robinson (2015). Geotourism and Geoparks: A Tourism Development Opportunity for Australia. Bowen Hills: Ecotourism Australia Ltd. Geraadpleegd op 20-06-2015 via: http://www.leisuresolutions.com.au/wp-content/uploads/2015/02/Geotourism-and-Geoparks-in-Australia_18March20151.pdf.

Rocca di Cerere Geopark (2002). Rocca di Cerere Geopark application dossier.

Schwäbische Alb Geopark (2005). Nationaler, Europäischer und Globaler Geopark der UNESCO.

Sesia – Val Grande Geopark (2012). Candidate Member 2012: application dossier.

Shander, S.S. (2014). A Social Impact Analysis of How Geoparks Contribute to Sustainable Economic Development: A Case Study of Meteorum Geopark in Dalarna, Sweden. Uppsala: Uppsala University.

Shetland Geopark (2008). Geopark Shetland Application – Issued: June 2008.

Shetland Island Council (2015). Performance Indicators. Geraadpleegd op 26-06-2015 via: http://www.shetland.gov.uk/about_performance/PerformanceIndicators.asp

Sierra Norte de Sevilla Natural Park (2011). Application Dossier for membership of the European Geopark Network.

Stimson, R. J., Stough, R. R., & Salazar, M. (2005). Leadership and institutional factors in endogenous regional economic development. *Investigaciones regionales*, 7, 23-52.

Terras de Cavaleiros Geopark (2014). Application Dossier for the European Geopark Network.

UNESCO (2006). Global Geoparks Network. UNESCO, Division of Ecological and Earth Sciences. Paris.

UNESCO (2014a). Global Geoparks. Geraadpleegd op: 24-11-2014 via <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/global-geoparks/>.

UNESCO (2014b). Geoparks and Sustainable development. Geraadpleegd op: 27-11-2014 via <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/global-geoparks/some-questions-about-geoparks/geopark-and/sustainable-development/>.

Vanclay, F. (2011), "Endogenous Rural Development from a sociological perspective", in Stimson, Stough & Nijkamp (eds) *Endogenous Regional Development: Perspectives, Measurement and Empirical Investigation*, Cheltenham: Edward Elgar, 59-72.

Vikos – Aaos Geopark (2009). Application Dossier for nomination as European and UNESCO Global Geopark.

Villuercas-Ibores-Jara (2011). The Villuercas-Ibores-Jara application dossier for membership on the European Geoparks Network.

Worton, G.J. & Gillard, R. (2013). Local communities and young people – the future of geoconservation. *Proceedings of the Geologists' Association*, 124(4), 681–690.

Zouros, N. (2004). The European Geoparks Network: Geological heritage protection and local development. *Episodes*, 27, 3.

Zouros, N. & Valiakos, I. (2010). Geoparks Management and Assessment. *Bulletin of the Geological Society of Greece*, 2010.

Duurzame regionale ontwikkeling door European Geoparks Network Geoparken: best practices

M.F.J. ter Horst

Masterthesis Culturele Geografie
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Begeleider:

P.D. Grootte

rijksuniversiteit
groningen

rijksuniversiteit
groningen

Inhoudsopgave

Bijlage 1: strategieënoverzicht EGN Geoparken

Bijlage 2: Enquete aan EGN Geoparken

Bijlage 1: strategieënoverzicht EGN Geoparken

Geopark	Land	Strategie
1. Reserve Geologique de Haute-Provence	France	Geen gegevens beschikbaar
2. Vulkaneifel Geopark	Germany	Geen gegevens beschikbaar
3. Lesvos Geopark	Greece	Geen gegevens beschikbaar
4. Parque Cultural del Maestrazgo	Spain	Geen gegevens beschikbaar
5. Psiloritis Natural Park	Greece	Geen gegevens beschikbaar
6. Natur- und Geopark TERRA.vita	Germany	Geen gegevens beschikbaar
7. Copper Coast Geopark	Ireland	Geen gegevens beschikbaar
8. Marble Arch Caves Global Geopark	Ireland	Geen gegevens beschikbaar
9. Madonie Geopark	Italy	Geen gegevens beschikbaar
10. Rocca di Cerere Geopark	Italy	<p>De organisatie achter Rocca di Cerere richt zich met name op het concept geotoerisme als aanpak voor duurzame regionale ontwikkeling. Men wil faciliterend inspelen op een verdere ontwikkeling van geotoerisme door het creëren van routes die aspecten van geologie, gastronomie, toeristische en culturele waarden met elkaar verbinden en daardoor voor een kwalitatief hoogwaardig en coöperatief aanbod zorgt.</p> <p>Daarmee wordt niet alleen de economische vooruitgang van het gebied als belangrijk gezien. Wat volgens Rocca di Cerere tevens zeer belangrijk is, is het creëren van bewustzijn bij de lokale bevolking. Dit kan door educatieve programma's maar tevens door kansen te bieden door innovatieve ideeën in geotoerisme. Door middel van deze bewustwording kan bijgedragen worden aan een bescherming van het geologische en culturele erfgoed van het gebied.</p>
11. Nature Park Steirische Eisenwurzten	Austria	Geen gegevens beschikbaar
12. Bergstrasse-Odenwald Geopark	Germany	Geen gegevens beschikbaar
13. North Pennines AONB European Geopark	UK	Geen gegevens beschikbaar
14. Luberon, Parc Naturel Regional	France	<p>Zeer uitgebreide strategie om grondgebied van Geopark te verbeteren. In de duurzame ontwikkeling vier speerpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De rol van de agrarische sector in een duurzame ontwikkeling van het gebied - Het versterken van duurzame toerisme in het gebied - Bijdragen aan een verbetering van duurzame bedrijvigheid in het gebied - Bijdragen aan een verbetering van sociaal economische ontwikkeling in het gebied

		<ol style="list-style-type: none"> 1. De landbouw wordt als een belangrijke invloed voor de duurzame ontwikkeling in het park gezien, omdat het vaak de boeren zijn die ruimtebeheer op zich nemen. Ze hebben daardoor belangrijke invloed op de toekomstige ontwikkeling van het gebied en de verdere vorming en uitstraling van het landschap. 2. Duurzame toerisme wordt door de Geoparkorganisatie gezien als een mogelijkheid voor duurzame economische ontwikkeling van het gebied. 3. De Geoparkorganisatie wil de bedrijven in het gebied bewust maken van de unieke omgeving waarin zij zich bevinden en daarmee binden aan een meer duurzame vorm van ondernemen en netwerkvorming ter bevordering van een duurzame ontwikkeling te stimuleren. 4. De Geoparkorganisatie ziet de sociale factor tevens als cruciaal in een duurzame ontwikkeling van het grondgebied. Een grote sociale cohesie zorgt voor meer eensgezindheid en solidariteit onder de bevolking. Daarnaast zorgt educatie van de bevolking voor een grotere betrokkenheid bij de omgeving.
15. North West Highlands Geopark	Scotland	Geen gegevens beschikbaar
16. Swabian Albs Geopark	Germany	<p>De Swabische alb Geopark organisatie richt zich met name op het geotoerisme en de vermarketing van de regio. In de basis wil het geopark daarom geopark informatiecentra over het gehele grondgebied creëren die gaan dienen als een gekoppeld informatiesysteem. Elk informatiecentrum krijgt daarbij een thematische focus mee. Deze wijze maakt het mogelijk voor toeristen om specifiek met een thema in aanraking te komen die hen interesseert en voor het creëren van netwerken voor lokale projecten en initiatieven.</p> <p>De gezamenlijkheid van voorzieningen en activiteiten onder de thema's staat dan ook centraal in de duurzame regionale ontwikkeling van de Swabische alpen. Educatie is daarbij tevens van belang om bewustzijn te creëren bij de lokale bevolking</p>
17. Geopark Harz Braunschweiger Land. Ostfalen	Germany	Geen gegevens beschikbaar
18. Hateg Country Dinosaurs Geopark	Romania	<p>De organisatie achter het Hateg Country Dinosaurs Geopark zien drie doelstellingen als belangrijk in de toekomstige ontwikkeling van het gebied:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ontwikkeling van de Geoparkstructuur 2. Ontwikkeling van economische en culturele activiteiten 3. Educatie en training in formele en informele structuren <p>Het Geopark ziet daarbij een doorwerking van deze ontwikkelingen op regionaal en lokaal niveau. Op het lokale niveau wil het Geopark natuurlijk en cultureel erfgoed opnemen in toeristische routes en daarmee de lokale bevolking stimuleren om toeristische voorzieningen te creëren. Dit moet tevens bijdragen aan een herontdekking van volksculturen, handwerken en de oprichting van kleine bedrijven voor streekproducten. Op regionaal niveau wil het geopark diverse instituties en personen dichterbij elkaar brengen. Tevens wil men universiteiten betrekken bij projecten in het Geopark. Het Geopark wil daarmee inspelen op het creëren van sociale cohesie om duurzame regionale ontwikkeling te generen.</p> <p>Het geoparkconcept op zichzelf is daarmee een strategie voor regionale ontwikkeling. Het creëert een frame waarbinnen ontwikkeling plaats kan vinden. Er zijn dan ook twee leidraden te benoemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het stimuleren van lokale projecten en initiatieven om zo een stijging van het lokale inkomen te generen en structuren te genereren die investeringen aantrekken - Het herontdekken en versterken van de lokale identiteit, om zo verdwijning door migratie, armoede, externe invloeden en import te voorkomen.

19. Parco Del Beigua	Italy	Geen gegevens beschikbaar
20. Fforest Fawr Geopark	UK	Geen gegevens beschikbaar
21. Bohemian Paradise	Czech Republic	<p>In het grondgebied van het Geopark Bohemian Paradise werd al voor de oprichting van het daadwerkelijke Geopark ingespeeld op geotoerisme als invulling van duurzame regionale ontwikkeling. Er is dan ook bewust in de naamgeving nagedacht over de toeristische aantrekkingskracht en marketing van het gebied. Er worden voor het gebied dan ook programma's, excursies en producten gecreëerd die specifiek zijn gericht op het geotoerisme. Volgens de Geoparkorganisatie moeten deze diensten en producten het unieke karakter van het gebied weergeven. Een belangrijk element binnen het toeristisch aanbod in het gebied is het beeldhouwen. Volgens de geoparkorganisatie zijn er vele kleine bedrijfjes in het gebied te vinden die workshops en producten aanbieden die verbonden zijn met de beeldhouwkunst. Er is tevens plek voor ontwikkeling van actieve vormen van recreatie zoals klimmen, oriëntatielopen, mountainbiken en paardrijden mits dit gereguleerd plaatsvindt.</p> <p>De parkorganisatie wil met educatie tevens bijdragen aan een duurzame regionale ontwikkeling van het geoparkgebied. Er worden excursies, workshops en lessen gegeven om basisscholen, middelbare scholen en universiteiten kennis te verschaffen.</p>
22. Cabo de Gata – Nijar Natural Park	Spain	Geen gegevens beschikbaar
23. Naturtejo Geopark	Portugal	Geen gegevens beschikbaar
24. Subbeticas Geopark	Spain	Geen gegevens beschikbaar
25. Sobrarbe Geopark	Spain	Geen gegevens beschikbaar
26. Gea Norvegica Geopark	Norway	Geen gegevens beschikbaar
27. Geological, Mining Park of Sardinia	Italy	Geen gegevens beschikbaar
28. Papuk Geopark	Croatia	Geen gegevens beschikbaar
29. English Riviera Geopark	UK	<p>De parkorganisatie van het English Riviera Geopark ziet een drietal prioriteiten als essentieel binnen de duurzame regionale ontwikkeling.</p> <p>Prioriteit 1 is de management structuur van het park. Daarbinnen is van belang dat de doelstellingen van het Geopark worden opgenomen in strategische ontwikkelings documenten in het gebied. Tevens wil de organisatie een geregistreerd Geopark brand opzetten, zodat organisaties, bedrijven en individuen het merk alleen mogen gebruiken na toestemming van de Geoparkorganisatie. Door een jaarlijkse bijdrage daarvoor te vragen kan het Geopark inkomsten genereren om administratieve kosten voor het Geopark te kunnen dekken.</p> <p>Prioriteit 2 is de conservatie van belangrijke plekken De Geoparkorganisatie neemt de verantwoordelijkheid om waardevol geologisch erfgoed te beschermen. De organisatie voorziet in beleid voor bescherming, daarnaast moeten management technieken ter plekke en regelmatige patrouilles schade aan het erfgoed voorkomen. Tevens beschermt de organisatie de plekken met veelal bijzondere plantengroei door ongewenst struikgewas te verwijderen.</p> <p>Prioriteit 3 is geo-educatie en geotoerisme. Daarvoor heeft de organisatie de volgende doelstellingen geformuleerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ontwikkeling van het gebruik van het Geopark als marketinginstrument - - ontwikkeling van het toerisme verbonden met het landschap en erfgoed - Het samenbrengen van bestaande geologische interpretatie en coördineren om optimaal gebruik van middelen te garanderen - Het ontwikkelen van nieuwe markten over de bestaande gevestigde

		<p>toeristische basis en ontwikkeling van nieuwe geotoeristische producten en activiteiten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het linken met Europese partners om gezamenlijke projecten te ontwikkelen en best practices te delen en ontwikkelen van nieuwe ideeën, daarnaast deel nemen aan internationale projecten en programma's. - Het Promoten van plaatselijke trots, het motiveren van scholen, maatschappelijke groeperingen etc - Ondersteunen van vrijwilligerswerk voor het Geopark - Verminder schade aan geosites veroorzaakt door publieke onwetendheid of verwaarlozing door het vergroten van het bewustzijn en het bevorderen van gedragscodes - Genereer financiering uit de nationale en internationale bronnen voor geotoerisme ontwikkeling - Stimuleer verder onderzoekswerk en links naar onderwijsinstellingen - Bewustzijn creëren onder de internationale wetenschappelijke gemeenschap van de geologie van Torbay
30. Parco Naturale Adamello Brenta	Italy	<p>De organisatie achter Adamella Brenta Natural Park heeft in het opzicht van duurzame regionale ontwikkeling de focus gelegd op het duurzame toerisme. Daarnaast wordt behoud van de omgeving en biodiversiteit, wetenschappelijk onderzoek, milieu-educatie en verbetering van het gebied als belangrijk gezien. Dit komt volgens de organisatie tot uiting in de belangrijkste waarden van parkorganisatie: participatie, communicatie en kwaliteit.</p> <p>De combinatie van het beschermen van erfgoed en tegelijkertijd een sociaal-economische ontwikkeling creëren zijn sterk verbonden tot de kernwaarden en leiden tot de volgende aandachtspunten in duurzame regionale ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het behoud van het geologisch erfgoed en de bevordering van het wetenschappelijk onderzoek. • Educatieve activiteiten gericht op de natuurwetenschappen • Geo-toeristische promotie, bedoeld als een nieuwe toeristische model, met aandacht voor het behoud van het geologisch erfgoed • Het verhogen van de werkgelegenheid in het gebied van eco-toerisme • De participaties van de lokale gemeenschappen en het vergroten van de kennis en het bewustzijn van geologische en geomorfologische territoriale waarde • Het bevorderen van een sociaal-economische stijging in samenwerking met de lokale bestuursorganen, de toeristische ondernemers, en andere openbare lichamen • De popularisering en de communicatie van het werk van het Park
31. GeoMôn GeoPark	Wales	Geen gegevens beschikbaar
32. Arouca Geopark	Portugal	<p>Algemene doelstellingen</p> <p>Met dit project wordt beoogd de volgende algemene doelstellingen te verwezenlijken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kennen en het behoud van het geologisch erfgoed van de streek Arouca, erkend door de gemeenteraad als een belangrijke troef voor de provincie; 2. Bevorderen en versterken van dit erfgoed met de lokale bevolking en de algemene publiek; 3. Voor schoolkinderen bewustzijn te creëren over het belang van de geologische erfgoed in onder de Natuurbeschermingswet; 4. Bevordering van duurzame kwaliteit van het toerisme, gesteund op de natuurlijke waarden en cultureel gebied omvat meerdere toeristische activiteiten aan de gang; 5. Om de ontwikkeling van de traditionele economische activiteiten te bevorderen met de natuurlijke erfgoed; 6. Bekendmaking van een voorbeeld van goede praktijken de samenwerking tussen de industriële activiteit mijnbouw, wetenschappelijke kennis en het behoud. Het geologisch erfgoed van Arouca
33. Geopark Shetland	Scotland	<p>De Geoparkorganisatie Shetland heeft een missie geformuleerd voor het park:</p> <p>“Het beschermen en verhogen van het bewustzijn en begrip voor Shetland’s rijke geologische erfgoed en deze kernkwaliteit gebruiken als een motor voor duurzame</p>

		<p>ontwikkeling.”</p> <p>Belangrijk hierin zijn de doelstellingen die door de organisatie gevormd zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het bewaren van Shetland's rijke geologische erfgoed en het demonstrenen van de logische links met natuurlijk en cultureel erfgoed 2. Bewustwording creëren en het verbeteren van begrip voor Shetlands geologische erfgoed 3. Het verbeteren van Shetlands imago en het promoten van duurzame ontwikkeling in combinatie met het geologische erfgoed en geotoerisme. <p>De insteek is vergelijkbaar met vele ander geoparken vooral gefocust op geotoerisme. Het Geopark erkent dat de Shetland eilanden geen locatie is voor grootschalige toerisme, het aanbod moet daarom kwalitatief hoog en een ervaring zijn. Ook wordt er voor het eilanden gefocust op toerisme dat het gehele jaar kan plaatsvinden, zodat inkomsten meer evenredig over de seizoenen verspreid zijn. Op het eiland bestaat reeds een vrijwillig toeristisch netwerk om gezamenlijk te zorgen voor een beter gezamenlijk aanbod. Het geopark ondersteunt dit netwerk en verstrekt zelf informatie aan het netwerk over geologisch erfgoed dat voor toeristen aantrekkelijk kan zijn. Het geopark wil een bijdrage leveren aan de duurzame vorm van toerisme door training van mensen in de toeristische branche. Tevens moet hierdoor bewustwording en bekendheid met het Geopark ontstaan.</p> <p>Daarnaast is marketing en promotie een belangrijk onderdeel van de duurzame regionale ontwikkeling op de Shetland eilanden. Marketing en promotie is belangrijk om de doelstellingen van het geopark te kunnen behalen. Onderdeel van de marketing is het voeren van het Geoparklogo door lokale bedrijven, hiervoor dienen zij hoge kwaliteit te bieden en voldoen aan bepaalde criteria. Ook richt het geopark zich op het promoten en vermarkten van lokale ambachtsproducten. Dit wil het park doen door de ambachtslieden op te roepen in te spelen op het lokale erfgoed en de tradities en gebruiken. De producten die hieruit voortkomen kunnen verkocht worden in de musea en toeristische attracties.</p>
34. Chelmos – Vouraikos Geopark	Greece	Geen gegevens beschikbaar
35. Novohrad – Nograd Geopark	Hungary - Slovakia	<p>De duurzame regionale ontwikkeling die door het geopark Novohrad – Nograd wordt nagestreeft is gefocust op het geotoerisme. Het geopark legt daarbij de nadruk vooral op specifieke doelgroepen, met name uit de hogere sociaal-economische klassen. De benoeming tot geopark moet op zichzelf al een significante bijdrage leveren aan duurzame ontwikkeling. Doordat nieuwe voorzieningen worden gecreëerd levert dit in eerste instantie al een ruime hoeveelheid extra werkplaatsen op. Daarnaast wil het geopark thematische routes opzetten en links leggen tussen diverse bedrijven en potentiële attracties.</p> <p>De geoparkorganisatie draagt daarom een aantal verantwoordelijkheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bevorderen van effectieve samenwerking tussen de staat, de lokale en regionale autonomie, evenals met de internationale partners; - De coördinatie van activiteiten om het toerisme te bevorderen, waaronder het verstrekken van complexe diensten, informatiediensten en marketing; - Coördinatie, voorbereiding en realisatie van Geopark ontwikkelingsprojecten; - Fondsenwerving voor projecten en vereniging beheerkosten; - Het behoud van de natuur als de noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling van het toerisme; - Consulting, diensten interventie en bepaling; - Organisatie van activiteiten ter ondersteuning van de ontwikkeling van het toerisme; - Ondersteuning en ontwikkeling van milieu-educatie en opleiding; - Publiciteit en presentatie activiteiten; - Informatiedienst en het gebruik van informatietechnologie in het veld van regionale ontwikkeling
36. Magma Geopark	Norway	Geen gegevens beschikbaar
37. Basque Coast	Spain	De geoparkorganisatie Basque Coast ziet de benoemen tot geopark als een

Geopark		<p>mogelijkheid om geotoeristische activiteiten te laten groeien en versterken. Het geopark benoemt voor een viertal thema's in de ontwikkeling toegevoegde waarde:</p> <p>A) GEOLOGIE, GEBIED EN LOKALE BEVOLKING</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het zou de voorkeur geven aan voorlichting over, en de verbeterde bescherming van de geologische, natuurlijke en culturele erfgoed van het Geopark grondgebied, Gipuzkoa en Baskenland als geheel, zowel wat betreft de bezoekers en de lokale bevolking. • Het zou de lokale samenleving in de ontwikkeling van het gebied te betrekken en sluit de bevolking met hun omgeving. • Het zou nieuwe kansen op werk en de oprichting van het bedrijfsleven in een gebied met geografische beperkingen en zeer weinig bouwgrond, die verre van het Baskenland's zenuwcentra bieden, en ook lijdt aan vele andere problemen. Kortom, zou dit helpen bij het verbeteren van kwaliteit van de lokale bewoners 'van het leven in het algemeen. • Het zou het aanbod en de kwaliteit van de diensten en activiteiten in het gebied te verbeteren. • Het zou kunnen lokale producten en de ontwikkeling van een of meer kwaliteitsmerken bevorderen. <p>B) toerisme en cultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het zou toestaan dat een uitzonderlijk erfgoed te worden bevorderd op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau. • Het zou helpen differentiëren dit gebied van andere bestemmingen en hulp te bieden van hoge kwaliteit, duurzaam toerisme. • Het zou een groot potentieel van de zone te gebruiken om de ontwikkeling van het toerisme in achtergestelde landelijke gebieden te versterken, geotoerisme uitbreiding landinwaarts door het ontwikkelen van verschillende routes, routes en activiteiten. Het zou dus de voordelen van het toerisme verdelen over het gehele grondgebied op een meer evenwichtige manier. (Zie Afb. C.4) • Het zou banden tussen de toeristische, culturele, associatieve sectoren, enz. Versterken en een grotere sociale cohesie te bereiken. • Het kan helpen versterken van het lokale toerisme en culturele hulpbronnen: Ekain grot replica, Urola trein, spa's, etc. <p>C) Milieu en duurzaamheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het kan het herstel van de natuurlijke gebieden bevorderen en versterken van hun management. • Het zou de duurzame ontwikkeling van het gebied en een duurzaam toerisme dat het behoud bevordert bevorderen. <p>D) voordelen van deelname aan een verregaande NETWERK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het zou helpen mensen ervaringen uitwisselen in een netwerk van gebieden die dezelfde doelstellingen delen. • Het zou helpen in het vastleggen van lokale, regionale, nationale en Europese financiering. • Het zou het gebruik van de geosites en infrastructuur voor de uitwisseling van studenten en de bevordering van onderzoek door middel van internationale student samenwerkingsprogramma's (Erasmus, Leonardo da Vinci, Seneca, Marie Curie, enz.) Te bevorderen. • Het zou het mogelijk maken om deel te nemen aan een Iberische Geopark Network en het helpen creëren van een Baskische Geodiversity Network, waarin gebieden met geologisch erfgoed van belang zouden kunnen deelnemen. • Gezien het complementaire karakter van de Sobrarbe, Maestrazgo en andere geoparken, zal het mogelijk zijn om samen te werken bij de ontwikkeling van educatieve en informatieve activiteiten en gedeelde routes gezamenlijk bevorderen, waardoor het toerisme versterken hebben in het kader van de Geopark netwerk.
38. Parco Nazionale del Cilento e Vallo di Diano	Italy	Geen gegevens beschikbaar
39. Rokua	Finland	Geen gegevens beschikbaar

Geopark		
40. Tuscan Mining Park	Italy	Geen gegevens beschikbaar
41. Vikos – Aaos Geopark	Greece	Geopark Vikos-Aaos legt de nadruk op een bescherming van natuurlijk en cultureel erfgoed. Dit wil men bereiken door het erfgoed juist te gebruiken voor geotourisme en daarmee nieuwe producten te ontwikkelen. Hoewel toerisme al een belangrijke sector is in het gebied wil het geopark zorgen voor een uitbreiding van het aanbod. Daarnaast wil het geopark bijdragen aan toerisme dat gedurende het hele jaar toeristen aantrekt. Tevens wil het geopark door het verbeterde toerisme bijdragen aan de lokale trots en daarmee een grotere betrokkenheid creëren met het geologisch erfgoed, toerisme en educatie. De grotere betrokkenheid met de omgeving moet uiteindelijk leiden tot betere bescherming en promotie van hetgeen Vikos-Aaos geopark te bieden heeft. Tevens moet de meer internationale focus binnen het geotourisme en het geoparkconcept zorgen voor verbeterde links met de wereld en uitwisseling van kennis met het netwerk van geoparken.
42. Muskau Arch Geopark	Germany	Geen gegevens beschikbaar
43. Sierra Norte de Sevilla Natural Park	Spain	<p>Ook het geopark Sierra Norte de Sevilla wil aan duurzame regionale ontwikkeling invulling geven door het te baseren op geotourisme. Het geopark heeft doelstellingen geformuleerd om een duurzame regionale ontwikkeling van het gebied verder te kunnen stimuleren.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leren van de ervaringen in het Europees netwerk van Geoparken op de duurzaam gebruik van geodiversiteit en de promotie voor sociaal-economische ontwikkeling. - De versterking van een toeristisch aanbod om daarmee positieve effecten te genereren voor de plattelandsbevolking en het bevorderen van activiteiten op het gebied van geologisch erfgoed, door de publicatie van promotiemateriaal, het ontwerpen van de geologische routes of mediacampagnes. Een aanvulling op de bestaande toeristische mogelijkheden, gebaseerd op de waarneming van de flora en fauna, met de toeristische mogelijkheden met betrekking tot het geologisch erfgoed. - Versterking van de rol van de aanwezige geodiversiteit en geologische rijkdommen in de actieprogramma's van de economische ontwikkeling en strategieën op het grondgebied, door de integratie van de technische aspecten in de duurzame ontwikkelingsplannen. - Versterking van het imago van de aanwezig geodiversiteit om dit te kunnen benutten in onderzoeksstrategieën, verspreiding van informatie, opleiding, promotie en marketing ondersteunende diensten en de productie van lokale producten stimuleren, door middel van bewustmakingscampagnes, en het proces van de verkoop van ambachtelijke producten met betrekking tot de geologie daarmee verbeteren. - Het bevorderen van specifieke programma's voor de interpretatie van geologische erfgoed en geodiversiteit; uitrusting voor de erkenning van de geologische site, bezoekerscentra, informatiepunten, etc. - Ondersteuning van de opleiding van technisch personeel dat de integratie kan vergemakkelijken van geologisch erfgoed en geodiversiteit in elke activiteit of project met betrekking tot duurzame ontwikkeling.
44. Burren and Cliffs of Moher	Ireland	Geen gegevens beschikbaar
45. Katla Geopark	Iceland	<p>De organisatie van Katla geopark ziet de rol in de duurzame regionale ontwikkeling als een samenspel tussen partners. Het geopark bestaat dan ook uit een projectgroep samengesteld vanuit drie gemeenten en vijf belangenorganisaties. Zij hopen een bijdrage aan de ontwikkeling te leveren door conservatie van waardevol erfgoed en economie niet te laten conflicteren maar een holistische strategie te ontwikkelen. Zij hebben daarom een aantal activiteiten en verantwoordelijkheden van de organisatie voor de ontwikkeling van het gebied benoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • effectieve samenwerking te bevorderen tussen de lokale overheden alsook met internationale partners; • coördinatie van activiteiten om het toerisme te bevorderen, waaronder het verstrekken van complexe diensten, informatiediensten en marketing; • coördinatie, voorbereiding en realisatie van Geopark ontwikkelingsprojecten;

		<ul style="list-style-type: none"> • fondsenwerving voor projecten en beheer van verenigings kosten; • het behoud van de natuur als de noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling van het toerisme; • consulting, diensten interventie en bepaling; • organisatie van activiteiten ter ondersteuning van het toerisme ontwikkeling; • ondersteuning en ontwikkeling van milieu-educatie en opleiding; • publiciteit en presentatie activiteiten; • informatiedienst en gebruik van informatie technologieën op het gebied van regionale ontwikkeling <p>De holistische strategie voor duurzame regionale ontwikkeling in het geopark is gefocust op het geotoerisme. Daarin wordt een belangrijke kans gezien voor het gebruik van lokale producten, de verkoop van streekproducten en lokale ambachten. Ook wordt de vulcanische activiteit in het gebied gezien als een belangrijke moeilijkheid om toeristen en onderzoekers aan te trekken, die door uitgaven bijdragen aan een duurzame economische ontwikkeling van het gebied.</p>
46. Massif des Bauges Geopark	France	<p>Het grondgebied Massif des Bauges bezit een aantal van de grootste Franse toeristische trekpleisters. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de geoparkorganisatie deze trekpleisters wil gebruiken om ook het geologische erfgoed aantrekkelijk voor toeristen te maken. Het gebied richt zich onder andere op het concept 'dichtbij-toerisme', zo wil men mensen vanuit aangrenzende gebieden aantrekken. Uiteraard worden inwoners en buitenlandse toeristen daarbij niet vergeten. Het geopark organiseert daarom buitenactiviteiten en ondersteunt het lokale ondernemers door producten te promoten. De organisatie ziet daarom voor zichzelf de taak om bezienswaardigheden en directe koop van producenten te vermarkten.</p> <p>Het geopark benoemt dat geotoerisme als concept nog niet ver ontwikkeld is in Frankrijk. Een nabijgelegen geopark (Chablais) hanteert wel dezelfde manier van ontwikkeling en daarom worden er kansen gezien in gezamenlijke projecten. De samenwerking creert tevens mogelijkheden om het dichtbij-toerisme te versterken. Ook kan deze manier van werken bijdragen aan een verhoogde trots en betrokkenheid van de lokale bevolking met het geologisch erfgoed binnen het gebied.</p> <p>Ook educatie wordt als belangrijk gezien voor de ontwikkeling van het geopark. Door lesprogramma's en activiteiten te organiseren voor basis en voorgezet onderwijs probeert het geopark bewustzijn en betrokkenheid met de omgeving te creëren onder de leerlingen in het gebied. Tevens zijn er uiteraard onderzoeksmogelijkheden voor het hoger onderwijs en activiteiten voor andere geïnteresseerden.</p>
47. Apuan Alps	Italy	<p>De organisatie van Apuan Alps in Italië heeft een zeer specifieke strategie ontwikkeld om duurzame regionale ontwikkeling in het gebied te bevorderen. De strategie legt nadruk op specifieke elementen in het geologisch erfgoed van het park. Daarbij wordt geformuleerd dat bescherming, conservatie en bevordering van milieu, landschap en culturele aspecten niet uit het oog verloren worden.</p> <p>De specifieke focus van het park wordt gelegd op de unieke marmersoort die in het gebied voorkomt. Deze siersteen moet de basis vormen voor een duurzame ontwikkeling en speelt tegelijkertijd een belangrijke rol in de geologische waarde van het gebied. De lokale extractie van deze steensoort draagt bij aan een lokale identiteit en kennisvorming binnen het gebied. Deze extractie kan dan ook – mits gecontroleerd en gelimiteerd – bijdragen aan een lokale productieketen die zorgt voor een duurzame ontwikkeling van het gebied. De siersteen kan daarmee een prominente rol krijgen in het toeristische aanbod op basis van milieukeurmerken, landschap, bezienswaardigheden, historische nederzettingen en lokale producten. Het "Cipollino" marmer is daarmee representatief voor het creëren van een lokale identiteit en een verbetering van economische en sociale leefomstandigheden in het gebied. De parkorganisatie houdt zich tevens bezig met het promoten van onderzoek in de vele grotten die het gebied rijk is, daarnaast is het tevens bezig met educatie van leerlingen in het gebied.</p>
48. Villuercas-	Spain	Het Geopark Villuercas-Ibores- Jara is juist ontstaan vanuit een strategie voor

Ibores-Jara		<p>duurzame regionale ontwikkeling. De regio was al langer bezig met de kwestie hoe de regio op een duurzame manier te ontwikkeling viel. Door de karakteristieken van het gebied is uiteindelijk gekozen om Geotoerisme in het gebied te stimuleren. Dit heeft geleid tot de keuze om mee te dingen in een benoeming tot Geopark.</p> <p>De strategie binnen het geopark is dan ook het stimuleren van Geotoerisme. Belangrijk hierbij is dat dit vanuit de lokale bevolking ontstaat, participatie wordt dan ook als cruciaal gezien door het geopark. Het Geopark wil gaan werken 'Tourist Club of Product', een kwaliteitskeurmerk voor bedrijven die op een duurzame manier het geologisch erfgoed van het gebied promoten. Er zijn trainingen voor toeristische ondernemers en instellingen om geologisch erfgoed te gebruiken in bedrijfsvoering. Daarnaast zijn er educatieve programma's voor basis- en middelbare scholen opgesteld</p> <p>Kortom, de Geoparkorganisatie wedt op de duurzame ontwikkeling van toeristische middelen, op kwaliteitsmanagement in inrichtingen, op het gebruik van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, op de opleiding en continue verbetering met het oog op de professionele aspecten en het concurrentievermogen van de bedrijven te verbeteren, op de bevordering van verenigingen en over de coördinatie van de publieke en private administraties ten gunste van de economische en sociale ontwikkeling van het Geopark.</p>
49. Carnic Alps Geopark	Austria	<p>Het Geopark Karnische Alpen hanteert in eerste instantie een marketingstrategie om de naamsbekendheid van het Geopark te vergroten. Van mensen binnen een straal van 90 km van het Geopark moet minstens 50% bekend zijn met het Geopark en bij voorbaat met de redenen van bestaan.</p> <p>Het Geopark probeert in te spelen in het fenomeen Neo-Nature om daarmee een bredere doelgroep aan zich te binden. Er zijn daarom activiteiten opgezet die aansturen op activiteit, rust of het weten (informereren). Rondom deze activiteiten heeft het Geopark een aantal arrangementen samengesteld voor de verschillende doelgroepen.</p> <p>Met betrekking tot de educatie heeft het Geopark kortlopende onderwijsprogramma's opgesteld voor het basis- en voortgezet onderwijs. Daarnaast geeft het Geopark publieke colleges en biedt het mogelijkheden aan experts om vondsten in het Geopark te laten onderzoeken door experts.</p>
50. Chablais Geopark	France	<p>Ook het geopark Chablais ziet grote mogelijkheden in het verder ontwikkelen van Geotoerisme om zo bij te dragen aan een duurzame regionale ontwikkeling. Hierbij heeft het geopark veel baat bij de reeds bestaande faciliteiten en attracties. Het huidig toeristisch aanbod moet innoveren en vernieuwen om zo de aansluiting bij het fenomeen Geotoerisme te vinden. Het geopark tracht hieraan bij te dragen. Zo is er reeds een Georoute ontwikkeld die geologisch erfgoed, attracties, etc. met elkaar verbindt.</p> <p>De organisatie tracht daarnaast bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling door educatieve programma's en presentaties aan basis- en middelbare scholen te geven. Ook promotiemateriaal zoals folders, CD's en websites moeten de aandacht vestigen op de bijzondere geologische geschiedenis van het gebied. De organisatie wil het gebied vermarkten door bijzondere activiteiten te organiseren en men wil een mascotte benoemen voor marketing onder toeristen.</p>
51. Central Catalunya Geopark	Spain	Geen gegevens beschikbaar
52. Bakony-Balaton Geopark	Hungary	<p>Het Geopark Bakony-Balaton in Hongarije richt zich in gezamenlijkheid met regionale autoriteiten en organisaties op de promotie van geotoerisme, geoeducatie en geoconservatie. Essentieel binnen deze ontwikkeling is volgens het geopark de samenwerking met betrokken partijen. Het geopark wil met deze partijen gezamenlijk projecten en activiteiten plannen en toepassen. Tijdens de ontwikkeling moet rekenschap gehouden worden met de links tussen natuurlijk en cultureel erfgoed en de bestaande routenetwerken moeten zoveel mogelijk hierin betrokken worden. Het geopark wil direct bijdragen aan de een verdere ontwikkeling door oude</p>

		<p>informatiepanelen te vervangen door nieuwe panelen.</p> <p>Het geopark is tevens bezig met het opleiden van lokale mensen voor het geven van geotours. Dit moet bijdragen aan het creëren van een lokaal expert netwerk. Daarnaast is het geopark begonnen met een Geopark Partner Labelling System, zodat bedrijven die gericht zijn op geotoerisme of geoeducatie een door het geopark ondersteunde garantie van kwaliteit en duurzaamheid kunnen behalen. Het geopark ondersteunt dan ook lokale ondernemers die zich richten op het geologische erfgoed van het gebied. Het geopark levert zelf ook een bijdrage aan geoeducatieve activiteiten. Door bijvoorbeeld openlucht-school, leraarcurssussen, rondleidingen en colleges te geven.</p>
53. Azores Geopark	Portugal	<p>Het Geopark Azores richt zich op geotoerisme om een duurzame regionale ontwikkeling te generen. Daarbij is het volgens het geopark belangrijk om een goede balans te verkrijgen in het managen van toerisme en de implementatie van overheidsbeleid gericht op geoconservatie terwijl het tegelijkertijd geotoerisme als een belangrijk toeristisch product erkent. De geoparkbenoeming kan hierin helpen.</p> <p>Het gebied beschikt al over een aantal geotoeristische faciliteiten en thema routes. Deze routes integreren lokale bedrijven voor ambachten, erfgoed, vermaak en catering. Hierdoor ontstaat een keten van toeristische voorzieningen waarvan gebruik gemaakt kan worden, waarbij lokale ondernemers kunnen profiteren. Het geopark wil tevens lokale ambachten en handwerken ondersteunen. Er bestaat daarvoor een certificering voor 'ambacht van de Azoren', zodat de ambacht gewaardeerd en gepromoot wordt.</p> <p>Het geopark is tevens werkzaam om geoeducatie te stimuleren op de Azoren. Er zijn daarvoor programma's ontwikkeling vanaf de kleuterschool tot aan het voortgezet onderwijs. Dit betreft lesprogramma's, leerzame activiteiten, het aanbieden van online content voor verschillende niveau's en trainingcurssussen voor bijvoorbeeld leraren.</p> <p>Het geopark wil duurzame regionale ontwikkeling op de Azoren ontwikkelen op basis van beschikbare karakteristieken en voorzieningen van het gebied. De eilanden beschikken over een groot aantal thermale voorzieningen, vulkanische grotten en ze hebben een groot aantal religieuze uitingen. Deze aspecten kunnen gebruikt worden bij een duurzame regionale ontwikkeling van het gebied. Deze voorzieningen kunnen namelijk toeristen trekken naar het eiland.</p>
54. Geopark Karavanke	Slovenia - Austria	<p>Door de recente trends in vrijetijdsbesteding zoals actieve, gezonde en natuurlijke activiteiten in ongeroerde natuur, ziet het geopark Karavanke mogelijkheden voor toeristische activiteiten in het geopark. Het geopark wil daarom het ecotoerisme stimuleren, om zo een hedendaags toeristisch arrangement van hoge kwaliteit te kunnen bieden. Voor deze vorm van toerisme wordt gestimuleerd om de natuur-ervaring te combineren met de geologische-ervaring. Dit wil het geopark verder ontwikkelen door deze voorzieningen onder het Geopark-merk te laten vallen.</p> <p>De doelgroep voor dergelijke toerisme is zeer heterogeen. Van geo-toeristen tot families met kinderen en studenten. Voor deze brede doelgroep kunnen diverse arrangementen aangeboden worden. Essentiële voorwaarde voor een dergelijke ontwikkeling is dat inwoners van het gebied zich kunnen identificeren met het Geopark en inzien dat het op deze manier benutten van lokaal erfgoed uiteindelijk leidt tot economische vooruitgang. Betrokkenheid van de bevolking is daarmee belangrijk voor het geopark.</p> <p>Dit blijkt ook wel uit het brede aanbod van educatieve programma's vanuit het geopark. Er zijn activiteiten voor kleuterscholen, maar tevens trainingen voor professionals om zo bewustzijn en de importantie van het geologische, natuurlijk en culturele erfgoed van het gebied te laten zien. De gezamenlijkheid van activiteiten door het geopark moeten deze bewustzijn creëren en daarnaast een sociaal-economische meerwaarde van het Geopark voor de lokale bevolking demonstreren.</p>
55. Idrija Geopark	Slovenia	Het Idrija Geopark in Slovenie ziet voor het Geopark een belangrijke rol weggelegd

		<p>als initiator en ondersteuner van duurzame regionale ontwikkeling. In de ontwikkeling van geotourisme van het gebied biedt het gebied volgens het geopark een grote verscheidenheid aan activiteiten die gerelateerd zijn aan het buitenleven. Het geopark stimuleert agrariers om streekproducten en ambachten te produceren en moedigt dit aan door verkoop te ondersteunen. Tweemaal per week krijgen de boeren die gezamenlijk onder een handelsmerk werken de mogelijkheid om de producten in een overdekte hal te verkopen.</p> <p>Ook geo-educatie wordt als een belangrijke bijdrager gezien aan ontwikkeling van het gebied. Het verstrekken van kennis aan leerlingen aan allerlei onderwijsinstellingen. Door het organiseren van activiteiten zoals themadagen en het in kaart brengen van grotten voor studenten probeert het geopark verbondenheid met de omgeving te creëren. Tevens heeft het geopark lesprogramma's ontwikkeld voor verschillende onderwijsniveau's.</p> <p>De rol van het geologische erfgoed is belangrijk in de duurzame regionale ontwikkeling van het gebied. Zo zijn er thematische routes gecreëerd die ter plekke de geologische geschiedenis van het gebied weergeven. Informatiepanelen en –borden moeten bezoekers vertellen over het erfgoed en regelgeving rondom deze locaties. Ook worden er thematische exposities georganiseerd over onderwerpen die relevant zijn voor de ontwikkeling van het gebied, zo heeft een expositie over een zware aardbeving in het gebied plaatsgevonden.</p>
56. Geopark de Hondsrug	Netherlands	<p>Het Geopark de Hondsrug gaat bijdragen aan een duurzame economische ontwikkeling van het Hondsruggebied. Bescherming en benutting van het natuurlijk, cultureel en geologisch erfgoed dragen daar aan bij. Speerpunten zijn toerisme, landschap, natuur, duurzame energie en landbouw. Erkenning van het gebied de Hondsrug als eerste Nederlandse Europees Geopark zal in hoge mate bijdragen aan deze ontwikkeling.</p> <p>Geo-toerisme en economie In het totaalaanbod van Geopark de Hondsrug wordt gestuurd op avontuurlijke ervaringen in een interessant landschap. Er is gekozen voor de titel: Geopark de Hondsrug, Van alle tijden... De thema's 'verleden, heden en toekomst' verwijzen naar wat was, wat is en wat zal zijn: een oeroud gebied, dat anno nu op een duurzame wijze wordt ontsloten voor de toekomst. Het is een uniek geologisch gebied met bijzondere cultuurhistorie, dat ontsloten wordt met inzet van innovatieve communicatie zoals augmented reality, social media en via Expedities. De opgave is om verbeelding te creëren rondom de geologische geschiedenis en vele cultuurhistorische authentieke verhalen die op de Hondsrug voor het oprapen liggen. Het imago van Drenthe van rust en ruimte wordt als springplank gebruikt voor een onderscheidend imago. De bestaande beelden van rust en ruimte worden gecombineerd met spannende, aan het Geopark gelieerde beelden. Zo ontstaat een nieuw beeld dat wordt ingevuld door alle spannende activiteiten die in de Expedities worden aangeboden. Expedities en hotspots (zie D.2) door het gebied bieden bezoekers de kans verschillende verhalen te leren kennen. Door het jaar heen zijn er evenementen, cursussen, tentoonstellingen, lezingen voor bewoners en bezoeker. Er is educatief en onderwijs materiaal beschikbaar (zie D.5). Het Hunebedmuseum is hiervan een goed voorbeeld. Het museum trekt jaarlijks zo'n 100.000 bezoekers afkomstig uit heel Nederland.</p> <p>Geo-educatie De Hondsrugacademie is opgericht om bewoners, ondernemers en bezoekers de mogelijkheid te bieden veel te weten te komen over het gebied. Er worden cursussen georganiseerd (zie D.5 en D.6). In het Geopark de Hondsrug is de geologie de belangrijkste verhaallijn. Dit verhaal wordt verteld in de Expeditie IJstijden. Deze expeditie heeft inmiddels vorm gekregen. In het Hunebedcentrum staat een vaste expositie waar het verhaal over het ontstaan van het Hondsruggebied beeldend wordt verteld. Daarnaast zijn er 20 hotspots in het gebied waar de bezoeker de ontstaansgeschiedenis van het gebied kan ervaren. Deze plaatsen worden voorzien van een informatief bord. Maar ook via een App op de smartphone kan de bezoeker informatie krijgen over de geosite die hij bezoekt.</p>

		<p>Geo-erfgoed</p> <p>Het geo-erfgoed in het gebied heeft over het algemeen een goede bescherming (zie C. 1 en C.2). Door de betekenis van dit erfgoed te benadrukken, is het makkelijker deze bescherming duurzaam te bieden. De behoefte aan wetenschappelijk onderzoek om nog meer te weten te komen over de ontstaansgeschiedenis van het gebied en haar bewoners door de eeuwen heen, is groot. Dit zal de komende jaren tot vernieuwde wetenschappelijke aandacht voor het gebied leiden. De verwachting is dat met de erkenning als Geopark er een blijvende aandacht voor het belang van het behoud en bescherming van het Geo-erfgoed zal zijn.</p>
57. SESIA - VAL GRANDE GEOPARK	Italy	<p>Het Geopark Sesia- Val Grande heeft voor een duurzame regionale ontwikkeling van het gebied drie centrale thema's opgesteld. Het betreft geotoerisme en economie, geoeducatie en geologisch erfgoed. De ontwikkeling van deze drie thema's wordt door het geopark ondersteunt. Voor elk thema geldt een specifieke strategie.</p> <p>Geotoerisme en economie</p> <p>Het geopark ziet vooral de positionering van het gebied als belangrijk in de aantrekkelijkheid voor geotoerisme. Voor deze positionering moet gezamenlijk met de lokale toeristische ondernemers een uniek aanbod gecreëerd worden. Dit moet ontstaan door een volledig toeristisch aanbod te creëren en daarmee het gebied van een eenduidige en hoogwaardige toeristische ervaring te voorzien. Dit kan volgens de organisatie bereikt worden door twee fases te doorlopen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De productie en toewijzing van hoogwaardige producten en diensten 2. Adequate communicatie tussen ondernemers en zorg dragen voor goede klantrelaties <p>Het geopark wil ondersteuning bieden in het creëren van dit toeristisch klimaat en zo bijdragen aan de ontwikkeling van het gebied.</p> <p>Geoeducatie</p> <p>Met betrekking tot geoeducatie overweegt het geopark twee typen bezoekers. De gekwalificeerde bezoeker en de generieke bezoeker. Kortom, professionals op het gebied van de geologie zijn de kerndoelgroep van meer zeer gespecialiseerde en toegewijde activiteiten en educatief materiaal, terwijl voor degenen die de geologie benaderen voor de eerste keer het noodzakelijk is om initiatieven te ontwerpen die het bewustzijn van de geologische discipline verhogen en een meer ervaringsgerichte bezoek aan het grondgebied aanmoedigen.</p> <p>Geologisch erfgoed</p> <p>Het doel voor de toekomstige Geopark is om op te treden als promotor van acties die gericht zijn op een verbetering van de kwaliteit van niet alleen de geologische en geomorfologische, maar ook historische en culturele erfgoed. Dit geheel moet in samenspraak overeengekomen zijn met alle deelnemers, publiek en private stakeholders, die actief zijn in het gebied. Het Geopark beoogt een belangrijke rol in de lokale gemeenschappen te spelen. De georganiseerde activiteiten tot dusver betrekken de gemeenschap door bijvoorbeeld diensten te bieden aan scholen om de bewustwording over het erfgoed van het gebied te vergroten. In de nabije toekomst zal het geopark activiteiten die verband houden met de lokale grondgebied en zijn erfgoed, zoals een open fotowedstrijd over de geologische sites of de omliggende gebieden ontwikkelen.</p>
58. Kula Geopark	Turkey	<p>Het Kula geopark in Turkije heeft voor de duurzame regionale ontwikkeling in het gebied voor een zevental thema's een strategie benoemd.</p> <p>Educatie: Het geopark is op aanvraag reeds een educatief programma gestart. Daarnaast krijgen alle leerlingen in het gebied vanaf 2013 een lesprogramma over het geopark en zijn werkzaamheden aangeboden.</p> <p>Promotie: Een bezoekerscentrum wordt door het geopark ontwikkeld en het geoparkkantoor is gevestigd in een gebouw van de gemeente. Daarnaast is men bezig om een natuurhistorisch museum te ontwikkelen, tot die tijd wordt het museum ondergebracht in het bezoekerscentrum.</p> <p>Bescherming: Hoewel veel geologisch erfgoed op nationaal niveau beschermd is, zijn</p>

		<p>er in het gebied tevens plekken die nog niet beschermd zijn. Het geopark werkt aan een uitbreiding van de lijst voor erfgoed. Om dit vervolgens in te dienen bij de overheid en zo toewijzing van bescherming te krijgen.</p> <p>Onderzoek: Volgens het geopark is er een dusdanig grootschalig en divers aanbod van monumenten dat het geopark nog steeds bezig is om dit in kaart te brengen. Het veldwerk onderzoek is daarom nog steeds voortdurend.</p> <p>Management: Hoewel het geopark in eerste instantie ontstond vanuit één gemeente is momenteel voor een meer gezamenlijke aanpak gekozen. Daarom wordt een gezamenlijke managementstructuur vanuit de verschillende gemeenten ontwikkeld. Om zo in het gebied een eenduidige visie en beheer te verkrijgen.</p> <p>Infrastructuur: Om de toegankelijkheid van geologisch waardevolle plekken te verbeteren worden er afspraken gemaakt met betrokken stakeholders. De verbetering houdt interactieve informatiepanelen en aanpassingen aan geologische routes in.</p> <p>Samenwerking en netwerken: Het geopark wil samenwerking met andere EGN leden stimuleren en benutten via educatieve- en onderzoeksprojecten.</p> <p>Het geopark benoemt daarnaast dat de regionale duurzame ontwikkeling gebaseerd is op een ontwikkeling van het toeristisch potentieel. Met een specifieke focus op het vulkanische erfgoed dat het gebied rijk is.</p>
59. Molina and Alto Tajo Geopark	Spain	<p>Het geopark Molina and Alto Tajo heeft voor om een strategie voor duurzame regionale ontwikkeling overleg gevoerd met allerlei relevante partijen. Evenals het Sesia – Val Grande geopark hanteert Molina de thema's geotoerisme en economie, geoeducatie en geologisch erfgoed als hoofdthema's .</p> <p>Geotoerisme en economie De geoparkorganisatie heeft vergaderingen gehad met regionale ondernemers om de potentie voor toerisme en mogelijke verbeteringen te bespreken. Hieruit kwamen een aantal aspecten. Zo is marketing te verbeteren, met lokale souvenirs en producten die geïnspireerd zijn door het geologisch en natuurlijk erfgoed. De link traditionele keuken en omgeving kan gelegd worden. Toeristische instanties en ondernemers moeten nauwer samenwerken om het aanbod te versterken. Dit alles moet samenkomen onder het Promotion Geotourism Plan. Door geo-routes, knooppunten te verbinden met aanwezige voorzieningen en diensten en een digitaal platform te creëren waar toeristische informatie uitgewisseld kan worden.</p> <p>Geoeducatie De organisatie van het geopark heeft diverse plannen om samen te werken met onderwijsinstellingen in de regio, met als doel zowel Geologische kennis van leerlingen en de overige bevolking te verbeteren, evenals de verspreiding van kennis over het Geopark. The Cultural Association of Museum of Molina, holds several plans to collaborate with educational institutions of the region, with the aim of both geosciences literacy of the school population and the general population as well as the dissemination of the project of Geopark.</p> <p>Voor de duurzame ontwikkeling van het geologische erfgoed heeft het geopark een viertal aspecten in de strategie centraal gesteld.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie <p>Het in beeld brengen van geologische en natuurlijke erfgoedlocaties die van belang kunnen zijn in de ontwikkeling van het gebied. Of het nu geologisch, natuurlijk, culturele, educatieve of wetenschappelijke waarde heeft. Het doel is om overzicht te verkrijgen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geoconservatie <p>Het ontwikkelingen van managementplannen van erfgoedlocaties. Om zo beheer en regelgeving rondom deze plekken vast te kunnen leggen en in stand houding te garanderen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ondersteuning voor onderzoek

		<p>Het geopark ondersteunt geologisch onderzoek in het gebied. Daarom onderhoudt het connecties met universiteiten en is het van plan om een database voor geologisch wetenschappelijk onderzoek over het gebied te verzamelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verspreiding van kennis <p>Het geopark heeft als taak om de connectie te leggen tussen de wetenschappelijke gemeenschap en de lokale bevolking. Hiervoor wil het bewustwording creëren, om zo obstructie van wetenschappelijk werk te voorkomen en meningsverschillen uit de wereld te helpen.</p>
60. El Hierro		Geen gegevens beschikbaar. Geen contactgegevens
61. Monts d'Ardèche	France	<p>Het Geopark Monts d'Ardeche zet met betrekking tot een strategie voor duurzame regionale ontwikkeling vol in op het versterken van de toeristische positie van het gebied. Met name het geotoerisme wordt onder deze strategie gepromoot. Zij willen deze promotie van toerisme samen laten gaan met de bescherming van lokale productie en erfgoed.</p> <p>Onder het mom van behoud door ontwikkeling wil het geopark met toerisme een duurzame ontwikkeling genereren. Dit wordt onder andere gedaan door een stimulans van buitenactiviteiten en de ontwikkeling van "off season" toerisme. Daarnaast heeft het geopark een aantal actiepunten benoemd om het toeristisch perspectief van het gebied te verbeteren: het organiseren van evenementen, ontwikkelen van toeristische producten, trainen van ondernemers in de toeristische sector, versterken van internationale samenwerkingen, publiceren van promotiemateriaal en door educatie.</p> <p>Tevens heeft het geopark een label opgericht voor toeristische ondernemers in het gebied. Een drietal voorwaarden zijn verbonden aan toetreding tot dit keurmerk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een directe link met het gebied. - De promotie van lokale producten. - Een bijdrage aan behoud van de omgeving en integratie in het landschap.
62. Erz der Alpen	Austria	<p>Het geopark "Erz der Alpen" heeft zich evenals veel andere Geoparken vooral gefocust op het toeristisch potentieel van het gebied. Het benoemd daarvoor diverse doelgroepen voor het toeristisch aanbod in het gebied, uiteenlopend van specifieke geotoeristen tot aan families of scholieren. Deze doelgroepen hebben de keuze uit samengestelde programma's door het geopark, met een aan het lokale erfgoed gerelateerd thema. Uiteraard worden lokale ondernemers betrokken in de diverse programma's, zodat toeristen geld spenderen in het gebied. Na een keuze voor een programma is er nog de keuze voor een tweetal varianten. Voor elk programma is er een actieve en een ontspannende variant.</p> <p>Met deze specifieke benadering van het toerisme in het gebied probeert het geopark een uniek aanbod te genereren en tegelijkertijd het ondernemersklimaat voor lokale ondernemers te verbeteren.</p>
63. Odsherred Geopark	Denmark	<p>Geopark Odsherred ziet goed potentieel in de verdere ontwikkeling van geotoerisme in het gebied. Het gebied is al een van de grotere toeristentrekkers van Denemarken en wil door het beschikbare landschap een authentieke en plaatselijke ervaring creëren. Het geopark benoemd dat de duurzame regionale ontwikkeling van het gebied vrijwel geheel samenvalt met de strategie voor toerisme. De benoeming tot het Deense geopark moet een stimulans geven aan het creëren van duurzame geotoerisme in het gebied.</p> <p>Het geopark heeft drie centrale thema's ontwikkelt waar het geotoerisme op kan focussen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cultuurhistorie - Kunst en cultuur - Lokaal voedsel en gastronomie <p>Ook op het gebied van educatie wil het geopark inwoners stimuleren om meer in aanraking te komen met de directe omgeving en onderwijsinstellingen betrekken in onderzoek naar het gebied en de geologische historie ervan.</p>

		Bedrijven worden tevens aangespoord om gebruik te maken van het feit dat het gebied tot geopark is benoemd. Zo worden lokale bedrijven gebundeld in clusters die samenwerking om een nadere ontwikkeling van het gebied te ontwikkeling en producten creëren die deze ontwikkeling stimuleren.
64. Terras de Cavaleiros Geopark	Portugal	<p>Het Geopark Terras de Cavaleiros in Portugal heeft zichzelf de visie toegeëigend om een hoogwaardige geotoeristische bestemming te worden, dat tevens wetenschappelijke, educatieve en culturele ervaringen kan bieden. Dit gezamenlijke pakket moet bijdragen aan een duurzame regionale ontwikkeling van het gebied, waarbij natuurlijke karakteristieken en de authenticiteit van de mensen bewaard blijft. De cultuurhistorie en het natuurlijke erfgoed van het gebied vormen daarmee de basis voor ontwikkeling van natuurconservatie, educatie, wetenschap en geotourisme in het gebied.</p> <p>Het geopark heeft de strategie voor duurzame regionale ontwikkeling vast gesteld in een management plan, waarin overkoepelende doelen en concrete actiepunten benoemt worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Kennis vergaren over, het beschermen, het verbeteren en het stimuleren van de natuurlijke hulpbronnen en erfgoed (11 acties); · Het organiseren en bevorderen van milieueducatie en creëren van bewustzijn (11 acties); · Om de wetenschappelijke kennis en de oprichting van de infrastructuur van de ondersteuning en outreach (15 acties) te bevorderen; · Het stimuleren en kwalitatief verbeteren van geotourisme (18 acties); · Het organiseren en bevorderen van animatie en culturele toeristische evenementen (15 acties); · Het definiëren en implementeren van een territoriale marketing strategie (19 acties); · Het versterken van de samenwerking, netwerken en institutionele partnerschappen (4 acties) en deze te stroomlijnen; · Om het behoud van beheer en territoriale activiteiten (7 acties) te garanderen.

With this survey I, as a Master student Cultural Geography at the University of Groningen in the Netherlands, want to gain insight in strategies and the monitoring of sustainable regional development by EGN Geoparks. The research is conducted in collaboration with Geopark de Hondsrug in the Netherlands. The research will contribute to a better determination of possible sustainable regional development strategies for EGN Geoparks and it can confirm the recognition by UNESCO for the importance of Geoparks.

I am currently working on this subject for my Master thesis. Therefore I composed a short questionnaire. I would be very grateful if you want to help me with my research by filling in this questionnaire. I will treat the data confidential and your answers can be processed anonymously. Filling in the survey will take about 5 minutes.

Thank you for your cooperation.

Please mark the answers with X

-
- Does your Geopark wants to be mentioned with or without naming in the research the survey is used for ?

- With naming
  - Without naming
-

Sustainable regional development

Fill in the answer that represents your opinion the most:

	Totally agree	Partly agree	Don't agree, don't disagree	Partly disagree	Totally disagree
2. The Geopark can fulfil an important role in the sustainable development of a territory	☐	☐	☐	☐	☐
3. Each Geopark should develop a separate document containing an extensive strategy for sustainable development of their territory	☐	☐	☐	☐	☐
4. Geo-tourism is the most important driver for the sustainable regional development in a Geopark	☐	☐	☐	☐	☐
5. Can you mention – besides Geo-tourism – three important aspects of your Geoparks strategy for a sustainable regional development of the territory?					

1. 2. 3.

Monitoring

6. To which extent do you agree your Geopark contributed to a sustainable regional development of the territory?
- Totally agree
  - Partly agree
  - Don't agree, don't disagree
  - Partly disagree
  - Totally disagree
7. Does your Geopark monitor the effects caused by the initiated sustainable regional development? If yes, how?
- Yes. By means of:
  - No (continue at question 9)
8. On how many aspects mentioned under question 5 did the sustainable regional development initiated by your Geopark had a positive effect according to the monitoring?
- No positive effect measured
  - On one aspect. Namely:
  - On two aspects. Namely:
  - On all aspects
9. Did the sustainable regional development initiated by your Geopark had any unforeseen effects?
- Yes, a positive effect. Namely:
  - Yes, a negative effect. Namely:
  - No

General questions

10. What is the name of your Geopark?

.....

11. In which year did your Geopark become a member of the European Geopark Network?

.....

Thank you for your participation
